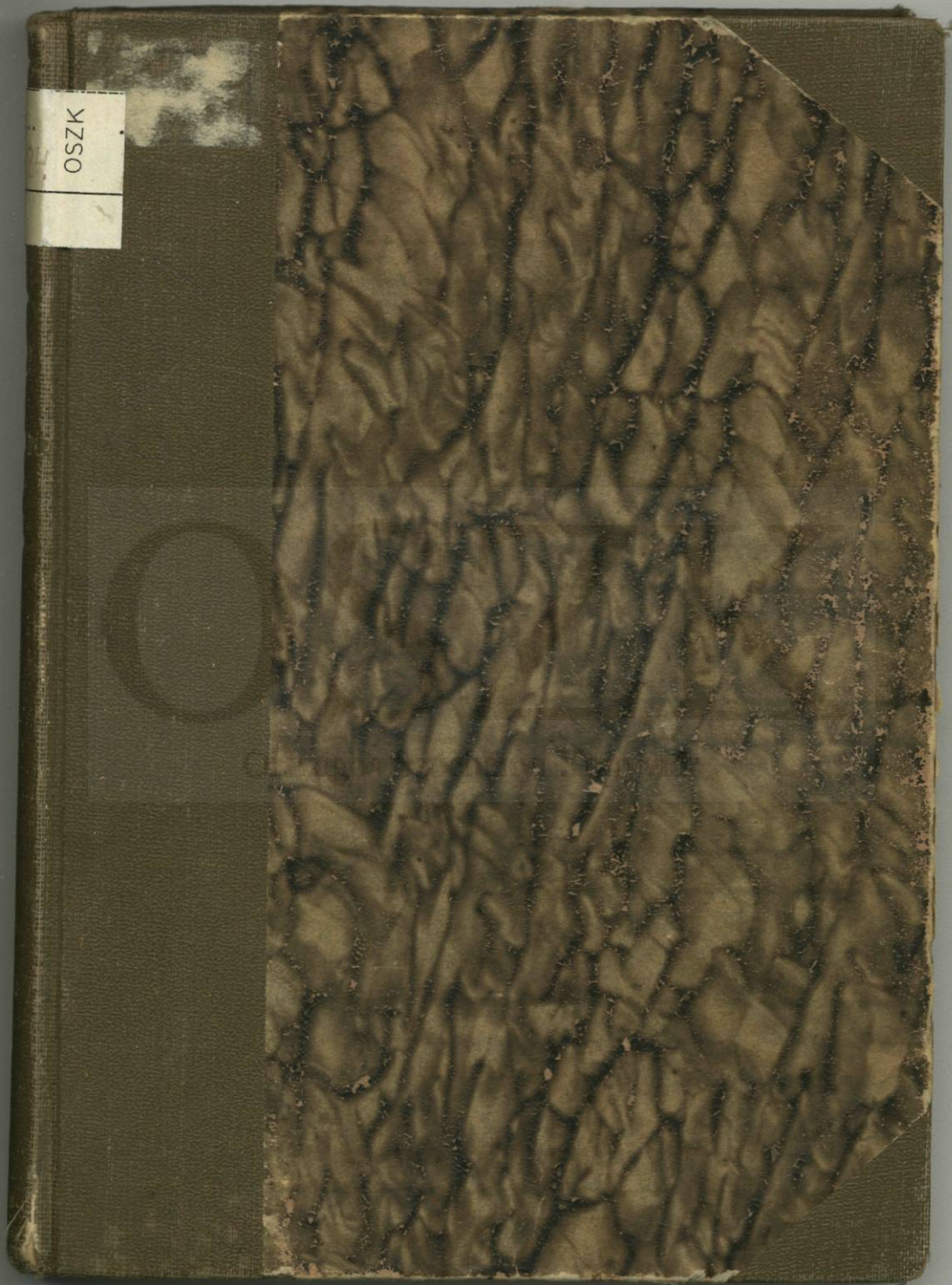

OSZK

5

11

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

62984

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HUNYADY SÁNDOR

27

A vöröslámpás ház

ATHENAEUM

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A VÖRÖSLÁMPÁS HÁZ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HUNYADY SÁNDOR

A
VÖRÖSLÁMPÁS HÁZ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

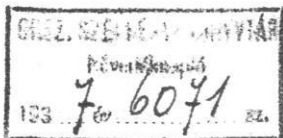
AZ ATHENAEUM KIADÁSA

A CÍMLAPKÉP
VILÁG MIKLÓS FELVÉTELE

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

62984

74448 — Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása, Budapest

A VÖRÖSLÁMPÁS HÁZ

Az ezerkilencszázás évek elején, mély békében történt, Kolozsváron, hogy egy Kelepei nevű másodéves bölcsész, a »Gerendás«-nak keresztelt, Buza uccai nyilvánosházban aludt.

Szinte látom, hogy a tárgyban tájékozatlan olvasó, most Kuprintól föl Dosztojevszkijig egész sor orosz mesterre gondol, akik mind úgy ábrázolták e helyeket, hogy az ember szinte együtt érzi történeteikből a pálinka gőzével és a megkeseredett cigarettafüsttel a betegséget, a bűnt, egy-egy rekedthangú és elkínzott lelkű leány kétségbeesett sikoltását.

Pedig e kép nem vonatkoztatható a mi históriánkra. Kolozsvár nemes kedvessége még ezeket a szomorú (ámbár mért szomorú?) helyeket is tündéri és költői vonásokkal ruházta föl. Sajnálom, hogy az ilyen alantas témában is muszáj hazafiasnak lennem, de kétségtelen, hogy főleg a magyar természet úriassága miatt volt annyira választékos, szinte gyengéd a hang e házakban, hogy az néhol már a humor határát surolta. Ugyanis a házak vendégei általában olyan hölgyeknek kijáró udvariassággal foglalkoztak az eleven portékával, hogy a szegény, pénzért kapható lányok jóformán elfelejtkeztek mesterségükről. Finoman

bántak velük, finomak lettek ők is. Ez törvénszerű. Nekem sem kellene talán csudálkoznom Aurelián.

Aurelia kőszénfekete, nagypillájú, örmény lány volt. Nagyon szerettem. És azt hiszem, ő is szeretett. Sohasem fogom elfelejteni, hogyan viselkedett, amikor hosszú platonikus barátságunk után először mentem be a szobájába. Megállt a nyitott ágy mellett, kezében a törülközővel, harisnyájában a tantusszal. Elpirult, reszketett. A legtisztabb menyasszony szemérmességével suttogta, szinte használati utasítás gyanánt, hogy vigyázzak érzékenységeire.

— Most egyedül maradtunk, szívem!

Színházba jártak a lányok, tízes, tizenkettes csoportban. Megtöltöttek egymás mellett két második emeleti páholyt. Csak abból látszott, hogy ők mások, mint a többi publikum, hogy szerényebbek voltak, csaknem félénkek. Mintha mohamedán nők lennének, akik nemrégén szabadultak föl és fátyolhoz szokott arcuk még félne a fénytől, a szünetekben zavart alázattal húzódtak vissza, páholyuk homályos hátterébe.

Március 15-én pedig kokárdával a mellükön, szerényen megbujva az óriási tömegben, testületileg kivonultak a Főtérrre, a Fadrusz-szoborhoz. Egyetem volt a városban. És a lányok hallani akarták a szónokokat, látni akarták a fiúkat, akik közül néhányat ismertek és szerettek. Szerettek szerelemmel és szeretettel, a léleknek azzal a túlaradó rajongásával, ahogyan csak ifjakat lehet szeretni, diákokat.

Hanem gyerünk már vissza az általános képből Kelepeihez. Az a világ úgyis eltűnt. Csak egy bolond villanás volt. Képtelen fény, amely egy csomó ritka véletlen találkozásából született. Kelepei története viszont teljes egészében örök. Lefolyt, megesett. El van téve emlékebe, mint egy kristálybafagyott őskori rovar.

Vannak fiúk, akik sokkal idősebbet mutatnak a koruknál. Emlékszem egy padtársamra az ötödik gimnáziumból, akinek már borotválkozni kellett. Szinte szeméreméértől látvány volt, kék állával, kifejlett tagjaival és basszus felé moduláló hangjával, mintha e tulajdonságok egyenesen a nemiségére hívták volna föl a figyelmet az éretlen gyerekek között. Ebbe a típusba tartozott Kelepei is. Férfi volt a fiúk között. Szőrös, mélyhangú. Ezért a kalandja is egészen más színezetet kapott, mint diáktársainak hasonló kiruccanásai. A diákok rendszeren csoportosan törtek be lump éjszakákon a nyilvános házakba. Mint a túlforralt tej, ha sisteregve kifut a plattenen. Inkább a hecc kellett nekik, mint a kék. Tréfáltak, énekeltek, nevettek, táncoltak a szalónban. Rózsás vidámságuk maga volt az egészség. Talán kell néha ez is. Hozzátartozik az egyetemi polgár egyéb szabadságaihoz.

Kelepei ellenben egyedül érkezett. Olyan indokokból, amelyeket csak a romlott felnőttek ismerhetnek. Érett és szakértő vigyorgás látszott a vonásain, mialatt az udvaron állt és töprengett, hogy melyiket válassza a lányok közül? Idő kellett hozzá, amíg dönteni tudott és így szólt egy kanáriszőke, pisze kis nőhöz :

— Gyere Darinka ! Nálad alszom !

Darinka sürgősen megitta a konyhában hajnali kávéját, majd elszámolt a szolgálatvezető madámmal aznapi eredményeiről. Aztán buzgó szorgalommal visszavonult a bölcsésszel udvarra nyíló, klostroszerűen kicsiny és keskeny cellájába, amelynek ablaka sem volt, csak egy befüggönyözött, üveges ajtaja. És amelynek falán, az ágy fölött az akkori kolozsvári színtársulat mindkét nembeli művészeinek levelezőlap-fényképei függtek, gondosan bekerepezve.

— Megállj! Adok kölcsön egy hálóinget! — mondta vendégének a pedáns Darinka. Kinyitotta siffonját és elővett egy hálóinget, mintaszerű rendbe rakott fehérneműi közül. Kelepei föl is vette a slingelt női hálóinget. Olyan lett benne, mint egy csimpánz vagy mint a farkas, amely lenyelte a mesebeli Piroska nagymamáját.

Lefeküdtek.

Kora reggel, az éberén alvó Darinka kinyitotta a szemét. Ránézett az éjjeliszekrényre tett kis vekkerre. Majd gyöngéden megkopogtatta a mellette hortyogó bölcsész vállát:

— Fél kilenc. Nincs dolgod? Nem kell neked az egyetemre menni? — kérdezte gyöngéd aggodalommal.

Kelepei horkant egyet, aztán visszahengeredett a fal felé. Arcát a párnára temetve, ingerülten dűnnyögte:

— Hagyj engem békében!

Darinka hagyta. Ő is álmos volt még. Csak figyelmes akart lenni a fiúhoz. Tovább aludtak.

Déli félegykor a nappali madám kiabálni kezdett az udvaron, bezörgetve végig az összes cellák üveges ajtaján:

— Kisasszonyok! Ebédhez!

Ez olyan volt, mint a kaszárnyákban az ébresztő. Csorgatni kezdték az udvaron a vízvezetékét. Ajtócsapkodás hallatszott. Hangos beszéd, veszekedés. Valamelyik lány énekelni kezdte a Varázskeringő című operett slágerét.

Darinka újra megkopogtatta Kelepeit:

— Tudod, hogy dél van?

A bölcsész felült az ágyban. A szemét dörzsölte. Majd az ajtó legfelső, függönytelen kockájára nézett. Az üvegen át látszott a külvilág. Egy keskeny csíkja az égnek, amely úgy pillantott vissza rá, mint egy szürkehályoggal fedett szem.

— A fene egye meg, hogy esik! — ásította.

Csakugyan esett. Türelmetlenül, élesen, sűrűn. Az ilyen váratlan, kitartó tavaszi esők szokták március elején el-takarítani Erdélyben az utolsó havat.

Öltözködés közben szakadatlanul az ajtó üvegét nézte Kelepei.

— De ronda idő! Hogy megyek el ebben a pocsek időben? Kocsit hozassak? Kár a pénzért!

— Várj! — mondta Darinka. — Majd eláll!

— Meddig várjak? — elégedetlenkedett a bölcsész. — Amikor olyan éhes vagyok, hogy majd kiesik a gyomrom.

— Hát maradj itt! — ajánlott a lány. — Neked adom az ebédem felét. Itt úgyis annyit tálalnak, mint egy lónak.

Miután Kelepei a meghívást némi fitymáló huza-vona után elfogadta, Darinka papucsba bújt, felöltötte világoskék fehérbabos reggeli pongyoláját, szőke haját bekötötte egy sállal, mint nagytakarításkor a szorgalmas, fiatal, polgári háziasszonyok és kiment a konyhába, hogy külön tányért, meg eszcágot kérjen a vendége számára.

A dologból az lett, hogy az egész ház ünnepélyesen meghívta ebédre Kelepeit. Ismerték jól a fiút, tudták, hogy diák, az egyetemhez tartozik, amely égi fényben ragyogott szemük előtt. Megtiszteltetésnek fogták föl az ügyet. A tulajdonosnő, a »mutter«, ahogyan a tehénkéi hívták, leszedett a spájszban a polcról egy üveg ringló-kompótot a vendégnek.

Darinka megkérdezte Kelepeit:

— Behozzuk az ebédet a szobába, vagy velünk akarsz enni az asztalnál?

— Veletek eszem! — válaszolta a bölcsész, aki únta már a kis cella rendetlenségét, fülledt, éjszakai szagát, azon-

kívül kíváncsi is volt rá, hogy milyen lehet az az asztal, amely mellé »ezek« leülnek?

A szalónban volt terítve, kilenc lánynak, a mutternek meg Kelepeinek. Reggeltől délig szellőztették a szalónt. Aztán friss tüzet raktak a hidegben. Végül elégettek egy csipet tömjént, hogy még az emlékéit is elnyomják a sok éjszakai cigarettafüstnek. Mindezekről a dolgoktól olyan hangulat lett a szalónban, mint szilveszter után azokban a szobákban, ahol éppen az előbbi napon szedték le a karácsonyfát és a levegőben még maradt valami nyoma az égett fenyő és a viaszgyertyák szagának.

Az asztalfőn a mutter ült. Ötven körüli, asztmás, kövér, nagy nő volt. De többet mutatott. Szürkülő haja a feje tetején, az akkori divat szerint magas kontyba volt rakva. Különbösen is rendesen, tisztán, közép-polgári divat szerint volt öltözve. A nyakában, hosszú ezüstláncon cvikker lógott. A homlokán egy, az állán két nagy, sörtés szemölcs barnállott. A szájában porcellánfehéren ragyogott hamis fogsora. Ilyennek képzel az ember egy méltóságára adó, berlini zongoratanárnőt, aki szeret szigorúan bánni a növendékeivel.

Olyan zaj volt a szalónban, mint egy madárkereskedésben. A lányok kotkodácsoltak az asztal körül. Válogatottan szép lányok voltak, fiatalok. Szőkék, barnák, feketék, mindenféle gyártási árnyalatban, amit csak kínálhat Erdély. Volt közöttük ritkaságnak, egy lángvörös hajú, szeplős félbolond zsidólány is, akiről minden társnője tudta, hogy mérgeket dugdos a fiókjában. »Ha huszonnégyéves lesz, be fogja venni. Megesküdött rá, hogy nem fog megöregedni.«

A nappali világosságban, az álom után, kipihenve, frissen, festéktelenül, koszorúba csavart hajjal vagy bekötött fejjel, mint Darinka olyan csinosak, kedvesek voltak

e lányok, hogy szinte meg kellett rendülni példátlan olcsóságukon.

Hogy lehetett ez? Talán éppen melegebb emberiességük nehezen hasznosítható értéke miatt. Valószínű, hogy a pénzért kapható nők piacán éppen a legkomiszabb szemét kerül fölül. A legönzőbb, a leghidegebb, a legszemtelenebben követelő. Persze elég hozzá egy kis butaság, lustaság vagy falánkság, hogy lent maradjon a sors mélységeiben az ilyen lány. Mégis legtöbbször valami ijedten rejtegetett kicsinyégi érzés a sikertelenség oka. A boci elköveti az első hibát, sebet kap, elgyávul és úgy lehajtja a fejét, hogy sohasem tudja fölemelni többé. Ebbe a szalónba is Freud kellett volna . . . De elég sem lett volna Freud, maga Jézus kellett volna hozzá talán, hogy jóságos szavával visszaadja a kilenc mindenbe belényugodott, csipogó lány emberi önértetét.

Kelepei a mutter mellett ült, aki nagyon érezte a társadalmi kitüntetést. Mulattatni akarta a vendégét és miután észrevette, hogy a bölcész érdeklődik az élet praktikus oldala iránt, mint egy élelmezési őrmester magyarázni kezdte neki a Ház gazdasági berendezését. Hogy mekkora a forgalom, mennyibe kerül a piac, a mosás, milyen súlyosak az adók.

A fiú hallgatott, evett, majd egyszerre őszinte, benső lelkesedéssel megszólalt:

— Jaj, de remek ez a pörkölt! Hogyan van ez csinálva?

A mutter porcellán fogsora boldogan ragyogott:

— Az adja neki ezt a jó ízt, hogy egy kis vörösbor van a szaftjában. Mi sokat adunk a főzésre. Tetszik tudni, muszáj. A lányok annyit fáradnak. És hol étkezik a doktor úr? — kérdezte hízelgően, előlegezve a messiás címet.

— A »Werbőczy«-ben! — felelte Kelepei. A »Werbőczy« egy kis diákvendéglő volt az óvárosban. A fiú elpanaszolta, hogy nincs megelégedve vele. Iparoskoszt. A leves víz, a hús csupa mócsing, a gyurttészta, mintha homokból lenne csinálva. Ha már benne volt, panaszzkodott tovább. A lakása sem jó. Az ágy bolhás, a háziaszszonya veszekedős. Huszonöt koronát fizet a szobáért, negyvenet a Werbőczyben. Az hatvanöt korona. Küldenek neki minden elsején otthonról százhusz koronát. Marad ötvenöt koronája egy hónapi »egyéb« életre. Kevés, bár igaz, hogy a mosást hazaküldi Brassóba és reggelizni is »otthonit« reggelizik. Mert ő brassói fiú, csak az egyetem miatt van Kolozsváron.

A mutter tréfásan mosolygott:

— Hatvanöt korona szép pénz. Én hatvanért is adnék a doktor úrnak koszt-kvártélyt!

A lányok nevettek. Kelepei is nevetett, majd hirtelen elkomolyodott:

— Várjon csak, nagysád! Ez nem is clyan buta idea! Van itt magánál üres szoba?

— A hetes üres! — szólalt meg kacagva Darinka. — Nelli elment belőle Aradra. Beköltözhetnél!

A lányok még viharosabban nevettek. Kelepei azonban töprengve szítta a fogát. Azon gondolkodott, mi lenne, ha csakugyan ideköltözne? Lelki szeme előtt egész csomó dolog jelent meg. A jó koszt, a dunyhás ágy, amellyel talán minden együtt jár, ingyen, ami a Háznak specialitása, ha az ember itt lakik helyben. Aztán a jó társaság. Kelepei végignézett a lányokon. Mindeniken tetszett neki valami. Mindre sor kerülne lassan, kényelmesen. Csak kacsintania kellene így ebéd után, akár a szultán...

És mi van, ami a dologban bajos? Semmi. Megírja haza, hogy lakást változtatott. Ezentúl ne a Honvéd uccába, hanem ide küldjék a pénzt. Mit tudja azt valaki Brassóban, hogy miféle ház az : Búza ucca kettő?

Az egyetlen pedig? Ott egye meg a fene az egészet, ahol van. Hiszen nem fogja bejelenteni a rektornak, amit csinált. Ráér gondolkozni a teendők felől, ha majd figyelmeztetik vagy megfenyegetik. Egyelőre idejön bizony, ebbe a paradicsomba. Nekivaló hely, belefekszik, mint a bivaly a pocsolóba. Egészen szembefordult a mutterrel :

— Hát nézze, nagysád! Beszéljük meg a dolgot...

Nem telt bele hosszú idő és sokféle híre ment, hogy Kelepei beköltözött a házba lakni. A fiúk innen kezdve elhúzódtak tőle, mintha bőrbajos lenne a mélyhangú bölcész. Néhányan magázni kezdték. Kelepei az Alma Mater szégyene lett. De nem akadt egyetlen egy sem a diákok közül, aki beárulta volna őt valamelyik tanárnak vagy az iskola fegyelmi hatóságának. Ez részint lovagiasság kérdése volt, részint senki nem akarta magára vállalni, hogy hozzányúljon a szennyes ügyhöz.

Kelepei azonban olyan züllött volt, hogy füttyölt a társaira. Élt, csakugyan, mint egy basa a Házban. A kapus takarította a cipőjét, a verter seperte a szobáját. A lányok mostak, vasaltak, varrtak rá. A mutter, aki mindenfelé eldicsekedett, hogy milyen lakója van neki, új matracot csináltatott az ágyába, szép fehér tüllfüggönnyel tettetett az ablakra, még feketekávé is főzetett a fiúnak ebéd után.

Kelepei lustán átaludta a délelőttöket. A legtöbbször délben ébredt, a madám kiabálására, hogy »Kisasszonyok! Ebédhez!« Ilyenkor ő is előcsoszogott a hetesből. Papucs volt rajta, ingujjban odatelepedett a közös asztalhoz, a mutter kotlósszárnya alá. Zsémbskedett, szidta a kosztot,

hogy unalmas, majd evés után, szája szegletében a fogpiszkálóval, gusztálni kezdte a lányokat. Az emésztés melegével teli, lomha ebédutánokat tette meg a szerelem időszakának. Ilyenkor a lányok is mások, pihentek, aludtak, jobb kedvük van az enyelgéshez. Nem is látszanak egészen annak, amik. Kelepei gourmand lett. Éjjel nem kellett már neki a nők, munkához öltözve, kifestve. Azt szerette, ha nincs rajtuk harisnya, fésületlenek. Szobalányok vagy fiatal polgárasszonyok, barhet slafrokban, a reggeli takarításnál.

Ha éjjel hazaérkezett valamelyik kávéházból, ahol kártyázott, esetleg biliárdozott, otthon még egy kis szalónéletet élt. Táncolt egy keringőt. Körülnézett, kik vannak jelen. Aztán bement kicsiny szobájába, lefeküdt. Nézte az ajtó üvegén a függöny fölött a vörös villanyfényt, hallgatta a távolról szűrődő zongoraszót, a sikolyokat, a nevetést, ahogy loccsant valami messziről. Valami vizet öntöttek ki a köves udvarra. Nem érzett lelkifurdalást azon, hogy hová jutott. Pedig nem volt buta Kelepei. Például remekül alsózott és pikézett, csak ilyen ronda, mohó, állati természete volt, talán mert rosszul működtek a hormonjai. Amikor elaludt, meg kellett ijedni az arcától. A száján galád kifejezés jelent meg. A gyilkosoknak van ilyen arca, akiket le szoktak fényképezni a rendőrségen.

* * *

Május legvégén Kelepei mamájának eszébe jutott, hogy meglátogassa a fiát. Nem hallott rosszat felőle, abban semmi hibát nem látott, hogy lakást változtatott, mégis nyugtalanodott miatta. Anyai ösztöne megérezte, hogy valami nincsen rendben egyetlen, elkényeztetett gyereke

körül. Brassó jó me.szi van Kolozsvártól, de Kelepei mamája elég jómódú, független özvegyasszony volt, gyorsan határozhatott. Reggel kezdett el különösebben aggódni odahaza és este hat körül már meg is érkezett Kolozsvárra. Nem í-t, nem sürgönyzött. »Fog bámolni a Jenő, ha meglát!« gondolta meleg reszketéssel.

— Buza ucca kettős szám! — mondta Kelepei mama az állomáson a konflis-kocsisnak, mialatt a hordár föltette ódon pakktáskáját a bakra. A kocsis visszafordult, jobban megnézte az utasát. Kicsit csodálkozott, hogy mit keres ez a tisztességes képű, sovány kis moly abban a házban? Aztán vállat vont a lelkében. Talán a madám valamelyik másik városból. Lányokat hoz, vagy lányokat visz, pocsek mesterség, köpött egyet, oldalt a szája szögletéből.

Neumann bácsi, a vastagfülű, hülye vén kapus, alig akarta beengedni özvegy Kelepeinét. De amikor megmondta, hogy kicsoda, rémült engedelmességgel kalauzolta be a hetesbe.

— Tessék nagysága, a doktor úr most nincsen itthon, de estére hazagyön bizonyosan!

Az egész Ház megdermedt az ijedelemtől. A lányok, akik az alkonyi világosságban a küszöbjükön olvastak, hímeztek vagy cigarettáztak a fodrásznőre várva, mind visszahúzódtak a szobájukba. A mutter porcellán foga kocogni kezdett a rémülettől. Átkozta magát hiúságáért, hogy odavette lakni a bölcészt. Most aztán itt a baj. A rendőrségre gondolt, a büntetésre. Talán az engedélyét is elveszrik, ha ez az asszony botrányt csinál. Ha megtudja, hogy kicsoda ház ez? Vagy talán tudja is már. Talán egyenesen arra jött, mert megírták neki.

Özvegy Kelepeiné azonban nem tudott semmit. Tiszta-szívű, rendes életű vidéki asszony volt. Soha nem gondolt

affélékre, hogy milyen lehet belül egy nyilvános ház. Amíg keresztül ment az udvaron, mégis feltűnt neki egy és más dolog. Például meghökkent a cigarettázó lányoktól. Más jelek viszont megnyugtatták. Éppen nagymosás volt a Házban, végiglengett az udvaron a szűrős füst, a lúg, a mosószappan szaga. A vacsorát is csinálták már, paradicsomos krumplit, nagy fazékban. Érzett, hogy itt főznek, valami paradicsomosat. Az udvaron pedig, a kanális hypermangán töcsája körül csirkék kapargáltak. Ahol csirke jár, ahol mosnak és főznek, az nem lehetett egészen aljas hely, az özvegy gondolatvilága szerint. De a szobát nagyon kicsinek találta. Sóhajtott: »Ilyen parányi lyukban lakik szégyen Jendöke!« Vajon tiszta-e az ágy? Megnézte. Aztán türelmesen leült az egyetlen székre, a sifon elé, amelynek tetején ott volt az elvándorolt Nelli hátrahagyott bádoglávörja és egyéb mesterségbeli propitékje.

Sötétedett. A néni egy kis félénk lelkitusa után meggyújtotta a villanyt. Az asztalon ott volt egy régi évfolyam bekötött »Ország-Világ«. Feltette az ókulárját, nézegetni kezdte időtöltésből a képeket. Ő nem látott ki az udvarra. De őt lehetett látni jól, az ajtó kivilágított üveg-négyszögében. Olyan volt a függöny vékony, organtinszerű szövetén át, mint egy betlehemes kép. Szürke lüszter ruhájában, lábánál a táskával, orrán szemüveggel, szóról-szóra a »Várakozó mama!«

A mutter most már nem gondolt sem a rendőrségre, sem a büntetésre. Új érzés töltötte be egész valóját. A szégyen. Reszketett, mi lesz, ha Kelepei mamája elúnja magát odabent, ha kijön, keresgél, kérdezősködik? Nem akart a szürke kis moly elé kerülni. Nem akarta, hogy az özvegy megismerje, megtudja ki ő, miből él, mi köze a fiúhoz? Nem ismerte, félt tőle, respektálta, sóvárgott utána. Szere-

tett volna arccal a földre feküdni, sírni, jó útra térni, templomba menni, lúgkövet inni, összekarmolni a diákot, aki miatt az egész baj történt. Akármi legyen, csak menjen el már az az özvegy valahová, nem az ő házába való.

A kapus felsőbb parancsra bekopogott az özvegyhez:

— Tessék nyugodtan lenni, nagysága! Elmenyek a fiatalúr után, megkeresem!

Kelepei mamája nyájasan megköszönte a szívességet. Várt tovább türelmesen. Most már nem olvasott. Ült mozdulatlanul, a két kezét ölébe ejtve, mint egy megöregedett, sovány Mária.

A mutter elküldte a kapust, meg a három legügyesebb lányt, hogy menjenek ki a városba, keressék Kelepeit, fogadjanak hordárt, kérjenek meg minden ismerőst, akit előtalálnak, kutassa a fiút, jöjjön haza, itt a mamája, vigye el valahová.

Vagy huszonötén nyomoztak mindenfelé a bölcsész után. Nem lelték. Az volt a baj, hogy valamennyien olyan helyeken keresték, ahová diákok szoktak járni. Pedig Kelepei alapján véve már régen nem volt diák. Nem csapták ki, nem tudták róla hivatalosan, hogy mi van vele? Az uriasságukra és becsületükre kényes fiúk a maguk hatás-körén belül végeztek vele. Kelepei megszűnt a számukra mint barát és kolléga, udvariasan, hidegen, minden veszekedés nélkül kiszótták a társadalmukból.

Ezen az estén is egy Monostor úti kis vendéglőben volt Kelepei. Vasutasokkal kuglizott. Akik nem tudtak felőle mást, mint hogy akkora keze van, mint a teknő, hogy senki nálánál nem tudja jobban megcélozni a szőlőbabát, hogy olyan kásás, mély hangja van, mintha hat mandulával beszélne.

Nyolc óra lett, kilenc óra lett, tizenegy . . . Rendszeresen kilenckor kezdődött a Ház üzeme. Most azonban sötét maradt az udvar.

Üljön be mester a konyhába, egyelőre még nem kezdünk, kérjen kávét! — mondta a mutter idegesen az öreg zongorásnak, aki ugyan nem volt vak, de azért fekete pápazsemet viselt, talán joggal, talán csak az etikett kedvéért.

Nem lehetett indulni. Ha megszólal a zongora, ha kivilágítják a szalónt, ha megjelennek benne a lányok kifestve, kisütve, világoskékben, fehérben, rózsaszínben, ha hemzsegni kezd az udvar, ha beengedik a vendégeket, Kelepei mamája, akármilyen jámbor özvegy, mégis rájött volna mindenre.

Ettől pedig mindenki rettegett a Házban. Főleg a mutter. Volt ebben erkölcs, szemérem, társadalmi szégyenkezés. És még valami, az ég tudja micsoda, talán még a leginkább az a fajta becsületérzés, amely nem engedi, hogy az ember disznóságot mondjon vagy mutasson gyerekek előtt.

Sötét maradt az udvar, a szalón, a lányok nem énekeltek, mint rendszeren, az esti sminkelés közben. Fekete némaság borult a házra. Akkora csönd, hogy még az özvegynek is sok volt. »Ejnye, mi van itt? — gondolta. — Meghaltak ezek köröskörül?«

A mutter, a madám és a kapus kint strázsált a Ház előtt, a szűk uccában. Föltartóztatták és a konkurenciához utasították a korán érkező vendégeket, akik félénken jöttek, a fal mellett, mint az árnyék. Pedig éppen az ilyen magányos koránjövők fizetnek a legjobban. Ezek rendszeren idősebbek vagy családosak, vagy valami különös kívánság nehéz batyuját cipelik. Egy gyógyszerész majd szívészélhűdést kapott az ijedtségtől, amikor a sötét kapu alatt hirtelen rászólt a mutter:

— Tessék későbbben jönni doktor úr! Ne tessék haragudni, még mindig színházban vannak a lányok!

Végre féltizenkettőkor megérkezett Kelepei is. Nem volt hálás a figyelemért, gorombáskodott, mire vele is gorombáskodtak. Berontott a szobájába. A mamája már szunditott, végigdőlve ruhástól fiának ágyán. Felköltötte, eltúrte a csókjait, aztán mindjárt megrögtta:

— Hogy lehet így jönni, szó nélkül, mama? Alig kaptam szobát a szállodában! Na gyerünk, mama! — fölkapta a táskát és sodorta magával a tehetetlen, kis, sovány molyt, aki rajongva nézte, hogyan tesz-vesz, parancsol, milyen férfiasan energikus egyetlen gyereke.

Tíz perc múlva kivilágosodott és benépesedett a szalón. A zongora megszólalt. Megint hallatszott a nevetés, veszekedés, ajtócsapkodás, ahogy a kiöntött vizek loccsannak az udvar kövén. Spiritusz, pörkölt haj szaga érzett. Darinka elkésett, most sütötte szobájában a haját. Egy másik lány keresztülment kancsójával az udvaron. Csak pár lépés útja volt, a szalóntól az ajtajáig. Két másodpercnyi magány, amely alatt lelke megszólalhatott. Epedőn és hamisan énekelte, mintha önmagát sajnálná: »Én édes asszonyom, Szibill!« Csak ennyit. Ez egyetlen taktus után belépett szobájába, ahol már várta valami gusztustalan ember, amilyent lehetetlenség szeretni. Szava elhalt, kulcsa fordult a zárban, függönye kétségbeesetten elsötétedett.

RAZZIA AZ »ARANY SAS«-BAN

A történet színhelye Bukarest. Egyébként megeshetett volna bárhol, de az eredeti dekorációtól még külön nyugtalanságot és keleties hemzsegést kap a mese, ha az olvasó minden környezetrajz nélkül is kieri a város pusztá nevéből a szereplő személyek érzékibb bőrszínét és türelmetlenebb életritmusát.

Az igaz történeteknél általában fontos, hogy a részletek valódiságát meghagyjuk, ahol csak lehet, még akkor is, ha valami gyakorlati érdek más eljárást ígérne hasznosnak. Ez a história pedig valóban megtörtént. Kolozsvári ujságírókoromban hallottam valahol, valami rendőrségi személytől, aki megjárta az ókirályságot. A dolgok forrása már elmosódott előttem, de az elfelejthetetlen adatok alapján meg lehetős könnyen tudom ezt az elbeszélést megfogalmazni.

* * *

A történet hősének keresztneve Coriolan, Titus, Sabin vagy Traian volt. Szóval egészen tipikus, latin keresztnév. Holott a férfi, a bukaresti rendőrség egyik csoportvezető detektívje, inkább szlávós, mint latinos jellegű román volt. Igen nagy, legalább százkilós, erős, csontos és húsos, barát-

ságosan kopaszodó, negyvenes ember. Egészséges, kerek, szőke arcában vidám, kis, orosz szem mosolygott. Derék és boldog szem egy derék és boldog ember hatalmas képén.

A detektívvel úgy szokott lenni, hogy ha irgalmatlanul végzi a kötelességét, akkor a főnökei meg vannak elégedve vele, viszont gyűlölik a bűnös és esett emberek, akikkel dolga támad. Ha pedig lágy, laza, engedékeny, akkor szert tehet bizonyos népszerűsége a gonosztevők társadalmában, de a pályáján nem igen fog előrejutni.

Ez a muzsikkülsejű román azonban mind a két oldalnak megfelelt. Aranygalléros istenségei szerették ereje, becsületessége és fáradhatatlan buzgalma miatt. A csirkefogók közül pedig még az sem gyűlölte, akinek éppen a csuklóját szíjazta össze, olyan jóindulat áradt a lényéből. Vannak emberek, akik hasonlítanak a rokonszenves, jámbor, nagy növényevőkhöz. Rengeteg rózsaszín, síma húsup van, impozánsan lélegző tüdejük. A jókedvük és az egészségük megingathatatlannak tűnik. Aztán váratlanul valami iszonyú dolog történik velük. Az ilyenekre szokták mondani: »mit szól hozzá, annak a hatalmas embernek rákja van. Megoperálták. Menthetetlen. Talán már meg is halt azóta...« Na, de ilyen módon az események elé vágunk tartasuk csak meg a sorrendet.

A detektívnek nem volt gyereke, de felesége volt, akit lelkének és érzékeinek minden erejével, naívan és gyanútlanul imádott.

Az asszonyt Myrának hívták. Indiánfekete hajú, fiatal nő volt. A bőre színe a kajszibarack legmelegebb árnyalata. Az ajka fölött egy kis bársonypehely. A szája duzzadt és rettentő piros, a foga rettentő fehér. Meleg lehelletének mindig volt egy kis édes, vaníliacukor illata. Nem volt divatosan sovány. Divatfölöttien ingerlő, kemény, molett, de

karcsú testét különös bájjal ruházta föl valami mámorító lustaság. Attól is meg kellett bolondulni, ahogy ez a kényelemszerető asszony, mihelyt csak tehette lebocsátotta, gömbölyű térdéről a harisnyakötőt, mert még a gumi enyhe szorítását sem tűrte tüzes hanyagságában.

A detektív valósággal bálványozta a feleségének minden testi és szellemi tulajdonságát. Mint egy jókedvű óriás, falrengetően röhögött az asszony tréfáin. Rajongott a főztjéért. Reszketett az érintésétől. Okosnak, jónak, szépnek tartotta. Nem volt előtte titka. Az asszony volt életének világossága. Közéleben oly tisztán lélegzette be a boldogságot, mintha fenyőillatot inhalálna a havasok között.

A házaspárnak volt egy kosztos-albérője is. Szükségük volt erre a kis mellékjövedelemre, mert a detektív nem tartozott a megvesztegethető vagy pláne zsaroló, levantei tisztviselők típusába. Makulátlan, egyenes, tiszta jellem volt. A szeme ártatlan örömmel ragyogott, nem is értette igazán, mit jelent, amikor a felesége néha azzal bosszantotta, hogy jobban szeretné, ha egy kicsit »tekervényesebb« lélek volna, ehelyett az örökös, unalmas becsület helyett.

A lakójuk valami diákféle fiú volt, színésznövendék vagy zeneakadémista, távoli rokona az asszonynak. Szép-fajú, tiszta latin. Olajbogyószínű, keskeny arcában hosszú pillájú, sötét szempár ragyogott. Valódi, romlott, fiatal, fekete tündér volt, olyan karcsú, hogy bogra lehetett volna kötni derékban.

A detektív ezt a fiút is nagyon szerette. Szinte hozzátartozott a boldogságához. A romlottságát, sárgás szemfehérjének alattomos fénylését nem vette észre. Csak azt látta, hogy milyen fiatal, kedves, életrevaló. Milyen remek kiszólásokat hoz haza az iskolából. Milyen pazarul lehet vele diskurálni és nevetni, evés közben, a terített asztalnál.

Vacsora után sokszor előfordult az a figura, hogy az asszony a férje ölébe ült. Súlyos, meleg testével ránehezedett, átölelte a nyakát, dorombolt, csókolta a férfi fülét, mintha lógó harisnyakötőivel, rendetlen pongyolájában, máris az éjszaka füledt műsorát készítené elő.

A detektív balkarjával átfogta a felesége derekát. A jobbkarja azonban szabad volt, hogy sakkozhatson vagy snapszlit játszhatson a fiúval, aki ott ült mellettük, bizalmas harmadiknak, mint egy kedvenc apród, tündéri, hosszú szempilláival.

A kenyérmorzás abroszon sör volt, halikra, kékparadicsom. Falatoztak, iddogáltak és csókolóztak. A detektíven ezekben a percekben oly szemmellátható boldogság áradt el, hogy sánta, vén cselédjük, aki körülöttük botorkált, mint egy gonosz boszorkány, emlegetni kezdte a babonát, amely szerint »minél nagyobb az öröm valahol, annál nagyobb bánat következik utána...«

A férfi vidám, elefánttrombitáláshoz hasonló kacagással csúfolta ki a vén cselédet. Letette a kártyát, hogy mindkét kezével magához ölelhesse az asszonyt. Magához ölelte. Beszívta vaníliaillatú lehelletét, majd arcát meleg keblére rejtette. A fiú ilyenkor, mintha két sötét napot oltana el, lebocsátotta sűrű pilláit. A szájára szemérmes mosoly ült, mintegy jelezve, hogy nem ítéli el, de látni sem kívánja ezt a törvényes, szerelmi kettőst.

* * *

Történt egyszer, hogy a detektívnek valami vidéken lezajlott bűnügy dolgában Bukovinába kellett utaznia. Szerelmesen elbúcsúzott a feleségétől, aki a szükséges holmikát kedvesen, gondosan becsomagolta egy papendekli-

necszerbe. És elment a rendőrségre, hogy csatlakozzon a társaihoz.

A központban azonban hirtelen új helyzet alakult ki. Távirat érkezett, hogy a gyilkost elfogták. A bukovinai út fölöslegessé vált. Viszont egy másik csoportparancsnok, akinek erkölcsrendészeti razziát kellett volna tartania aznap, telefonált, hogy kifecamította a lábát. Pedig az emberei már ott álltak, indulásra készen, a rendőrprefektúra udvarán.

Egy élelmes tanácsnok véletlenül ránézett a muzsik-külsőjű detektívre :

— Jaj de jó, hogy látom, Motofelean. Vezesse le, öregem, maga ezt a razziát !

— Kérem ! — felelte buzgón a csoportvezető. Őszinte szívességgel vállalta kifecamodott lábú kollégájának kötelességét. Azonkívül időtöltésnek is jó volt ez a kis munka. Féltiz volt. Úgy tudta, hogy a felesége és a fiú moziba mennek este. Mit csináljon egyedül az üres lakásban? Annál jobb lesz majd hajnalban hazaérkezni, váratlanul, a fáradtságos mászkálás után. Szinte érezte a meleget, amely meg fogja csapni az arcát, amikor fölemeli a paplant, hogy felesége mellé bújjon az ágyba.

A razzia jól dolgozott. Már az első órában egész csomó biciklisapkás zsebtolvaj, gyilkosjelölt selyemfiú, kokaincsempész és elnyomorodott prostituált jutott a rendőrség kezébe.

Nem volt még éjfél, amikor a sintérmenet, a külvárosi síkátorok közt haladva, elért a »Vulturul de Aur«-nak, »Arany sas«-nak nevezett garnizálloda elé.

Az összefogdosott tolvajok és prostituáltak leültek a járda szélére, a rendőrök között. A detektív jószívűen megengedte, hogy a lányok cigarettára gyujtsanak, aztán behalt társaival a házba.

Az első négy szobában nem volt semmi különös. A pár-nák közt meglepett, borzas párok mind igazolták magukat. A férfiak elrongyosodott lakásbejelentőlappal, katonai obsittal, iparigazolvánnyal. A szegény, kifestett nőknél meg éppen annyi agyonnyútt bélyeges és fényképes papír volt, mint egy diplomáciai futárnál.

Az ötödik küszöbön azonban túlsokáig kellett várni, míg végül az egyre türelmetlenebb és energikusabb kopogásra kicsit kinyílt az ajtó és a keskeny résben, homlokba hulló, sötét hajával megjelent a zeneakadémista-színínövendék romlott, fiatal arca.

A detektív harsányan és vidáman elkacagta magát :
— Ejnye, pajtás, hát így vagy te a moziban?!

A fiú fekete szemén szörnyű rémület hullámozott végig. Aztán megpróbált vigyorogni, mint aki azt szeretné éreztetni, mennyire örül, hogy ebben a kínos ügyben jóismerőssel, barátal került szembe, aki biztosan »protektíósan« fogja kezelni.

Cinikus módon kacscintott :

— Szervusz, öreg. Menjetez innen. Majd elmesélek min-dent odahaza! — suttogta.

A detektívnek azonban nem volt érzéke a gavalléros diszkréciónak. Furdalta a kíváncsiság. Jó tréfának véve a dolgot, hatalmas kezével rányomta a fiúra az ajtót és emberei kíséretében belépett a szobába.

Ez a szoba is csak olyan volt, mint az olcsó garnik szobái. Bűnös, aljas, rendetlen, mintha éppen gyilkosság zajlott volna le foltos tapétái között. A levegője ecetszagú, az örökös poloskairtástól.

A detektív vidáman nézett körül, a kaland hősnőjét keresve. Majd hirtelen megállt, mintha homlokán taglózták volna.

A fogason megismerte a felesége műszilszkin bundáját, piros kalapját. Egy széken ott volt Myra jól ismert ruhája, inge és más fehérneműje. Az ágy előtt pedig — szinte lát-szott, milyen mohón vethette le — füstszín harisnyája és fekete félcipője.

Az első pillanatokban, amíg a mérge nem hatott teljes erővel, csaknem rendesen váltott a férfi agya: »Miért kellett idejönni nekik? Miért nem maradtak otthon?« — gondolta inkább csodálkozva, mint haragosan. Aztán mingyárt eszébe jutott: hát persze, nem csinálhatták otthon a vén cseléd leskelődő szeme előtt, a szűk lakásban, ahol a falak olyan vékonyak, hogy áthallatszik egyik szobából a másikba a fogkefe sercegése is.

Az ágyra pillantott, ahol egy női alak guggolt, a fejére húzva a pikétakarót. A takaró rövid volt, kilátszott alóla a nő lába. Myra lába. A sarkán, ahol feltörte a cipő, testszín angolflastrommal.

A férfi odament az ágyhoz, megfogta a paplant és egy rántással lehúzta az asszonyról... ott volt előtte, teljes, virágzó, barackszín pompájában a felesége meztelen teste.

Az asszony rémülten felkiáltott és a fal felé fordult, hogy elrejtse arcát a férfiak szeme elől. Erre, mint egy Rubens-akt, fölragyogott gyönyörű háta, a karcsú gerincvonallal, lent, hátul a csípő táján, az érett, asszonyi szépség két művészi gödröcskéjével.

Hosszú csönd volt. Csak az indulatával birkózó, megbezett férfi nehéz nyögése hallatszott. A detektívek ismerték a kollégájuk feleségét. Az egyik föl is kiáltott döbbségre meglepetésében: »Myra!« Szorongva várták, hogy mi fog történni? Lesték a szemük szögletéből a főnöküket, hogy idejében megfoghassák a karját, ha a hátsó zsebe felé találna nyúlni, ahol a revolverét viseli.

De a százkilós nagy embernek nem volt természete a gyilkolás. Behúnyta a szemét, mintha ki akarná pihenni magát, aztán rekedten rászólt a fiúra, aki ott állt előtte, reszketve, divatos pupliningében, mezítláb, a talpa külső karéján, felemelve a hüvelykujjait, mintha a piszkos padlót útná :
 — Igazolja magát !

A szerető makogni próbált, hogy hát hiszen ismerik egymást, mit akarnak tőle az igazolással? Aztán mégis előkapart remegő kézzel valami írást.

— Rendben van. Öltözzék fel és pusztuljon innen ! — mondta a detektív, mintha idegen emberrel kellene eljárnia, a szabályok szerint.

Ha valakit nagyon megijesztettek, iszonyú gyorsan tud öltözni. A fekete tündérfiú is magára kapkodta a ruháit egy perc alatt. És úgy ment el, szó nélkül, zöldre sápadtan, gyáván, sorsára hagyva az asszonyt, mintha semmi köze nem lenne hozzá. Az egyik detektív utána is köpött, mikor az ajtán kisurrant : »aljas betyár !«

Amíg a szerető öltözködött, a férfi merően nézte a felesége meztelen hátát. Köd gomolygott a fejében. Talán nehéz álom ez csupán? Hogy történhetik vele mindez? A nyelvén, némán, szörnyű mellékízzel megfordult ez a szó : szerelem.

Az alantasai is hallgattak. Nem voltak válogatottan finom emberek. Mégis érezték azt a borzadályt, amely mindenkit elfog, ha szemtől szembe látja a sivár kéjvágy valamilyen züllött ábráját.

Amikor a kölyök eltakarodott, a detektív rászólt a feleségére :

— Maga is igazolja magát !

Az asszony erre elfelejtve minden szemérmét, megfordult a matrácra. Az arca könnyben ázott. Meztelen karját

rimánkodva nyujtotta ki a férje felé. És kínjában, e szörnyű helyzetben is kimondotta azt a becéző szót, amelyet annyira megszokott a férjével kapcsolatban :

— Édes apuskám !! . . . Könyörgök !! . . .

A férfi hátralépett, mintha irtózna a közelségétől :

— Szóval nincsenek papírjai ? !

Az asszony zokogott :

— Mirevalók nekem a papírok, apuskám ? ! Az Isten áldjon meg, add már ide az ingem !

A csoportvezető nem mozdult. Az emberei adták oda a nőnek a holmiját. Haragosan szótlanul, de némi udvariasággal, hiszen az asszony jóismerősük és főlebbvalójuk felesége volt.

Myra sírva és reszketve húzni kezdte a harisnyáját. Majd hirtelen lángpirosra gyúlt :

— Az ég szerelmére, forduljanak el. Nem tudok így öltözni !

Amikor készen lett, a csoportvezető parancsot adott embereinek :

— Vigyétek ! Állítsátok oda a többiek közé !

Myra sikoltozni kezdett :

— Apuskám ! Segítség !

A detektívek haboztak. Ez mégis sok volt kissé a számukra. Végre, hölgyről volt szó. Úriasszonykáról. Egy kolléga nejről.

A csoportvezető felhördült :

— Azt mondtam, hogy vigyétek !

Nem lehet mit tenni a hatalom ellen. A parancs, parancs ! Myrát, a hóna alatt lakkretiküljével, műszilszkin bundájában odaállították a cigarettázó és köhögő, rongyos utcai lányok közé, akik gúnyos kíváncsisággal gusztálni kezdték.

Vihogtak: »milyen parfómös!« Csakugyan Myrán nagyon erős chypreillat érzett, jószagú akart lenni a randevúján.

A menet megindult. A sikátorokból kifordult nagyobb utcákra. Megállt kivilágított kávéházak előtt. Myra a zseb-kendőjébe rejtette arcát és sírva haladt a rendőrök között. Néha felsikoltott, mint a fuldokló, irgalomért könyörögve:

— Apuskám!

De a férfi süket volt. Eltorzult kő az arca.

— Fogd be a szád! — mondta ingerülten, amikor egyik társa protezsálni próbálta Myrát.

Ez azonban nem volt józanul kitervelt bosszú. A detektív elvesztette az eszét a sokktól. Valahogy egészen gyerekes módon megszületett benne az ötlet, hogy végigcsináltatja a feleségével azt a szabályszerű hatóság tortúráját, amelyet ki kell állnia minden rongyos uccai nőnek, akit igazoló írás nélkül fognak össze a razziákon. És a dolog, amikor megindult, olyanná vált, mint a lavina. Nem lehetett megállítani. Nem is lett volna hozzá ereje a férfinak, hogy más irányt adjon a cselekedeteinek. »Kóstolja meg, mi az, ilyennek lenni?!« — gondolta magában gyerekes daccal.

Nem tudta világosan mit tesz, meg volt félig hibbanva, amikor kikísértette a toloncházba a feleségét. Amikor szigorúan, egész feljebbvalói hatalmával vigyázott, hogy a legkomiszabb fogdába dugják. Hogy fertőtlenítsék. És hogy világos reggel, arra a rendőrorvosi vizsgálatra is elvigyék, amelyen az összes nőknek ott kellett lenni, akiket összeszedtek az éjjel.

Myra halálraválva jött ki egy tucát röhögő nővel a rendelőből. Olyan volt, mint a holdkóros. A hóna alatt görcsösen szorította a retiküljét. A kalapja elveszett valahol, a haja összekócolódott, az arcán szétkenődött a sírástól a

szempillafesték, a bundája teliszívódott karbolszaggal. Könnye már nem volt, már nem tudta mondani olyan rimánkodva: »apuskám!« Apatikusan ült a hosszú padon a várószobában. Ronggyá omlott, a szeme táskás lett, szétment, szinte meghízott, húsz évet öregedve az éjjel.

A férfinak összefacsarodott a szíve. Hirtelen elapadt a haragja. »Hogyan tudott ilyent csinálni velem, amikor mindene megvolt!« — gondolta, teli naív panasszal. És kétségbeesve elrohant, mint aki kisiklatott egy vonatot, aztán nincs lelke nézni tettének következményeit.

A prefektúrára ment, a hivatalába. Beült a szobájába. Szomjas volt, éhes. A szolgálval hozatott egy heringet, meg két deci cujkát. Evett, ivott. Aztán nekiesett az aktáinak. Körmölt, számolt jelentéseket írt. Dolgozott, mint a barom késő estig. Aztán tíz óra után lefeküdt egy legénységi priccsre. Nagyon fájt a szeme, a feje. A két kezét összekulcsolta a homlokán, hanyatt feküdt, a bedrótozott, kopasz villanykörtét nézve szakadatlanul.

Megint eszébe jutott, hogy »hiszen mindene megvolt!« Aztán, mintha a belseje vérezne, mélyen sajogva érezni kezdte, hogy: igen, mindene, csak éppen az hiányzott a menüből, amit az ilyen fekete, tündérfiúk nyujthatnak. Már nem gyűlölte a fiút. Inkább félt tőle, mint a kutya attól, aki nagyon megverte egyszer. Ha abban a pillanatban belép a szobába a fiú, talán a priccs alá bújt volna előle rémületében. Nem is gondolt rá, hogy hazamehetne, lefekhetne az ágyába. A világnak az a része összeomlott, mintha földrengés pusztította volna el. Myra arca jelent meg, méhcsipte, duzzadt ajkával a képzeletében és a könnye csöndesen folyni kezdett, ahogyan halottakat szokott az ember megsiratni. Majd rettentő szégyen fogta el, ahogy emlékébe tolult a kép, a garniban, az ágy előtt: »ott álltam, a barátaim a hátam

mögött, mindnyájan látták!« Felnyögött és nagy tenyerét az arcára tette, pirulását rejtegetve a kopasz villanykörte előtt.

Három napig ki sem mozdult a prefektúra épületéből. Nem kérdezősködött semmiről. Az arcára valami kövült vigyorgás ült ki. A kollégái csak félve mertek közeledni hozzája. Közben az inge bepiszkolódott, a ruhája összegyűrődött, a szakála kinőtt. Olyan lett torz arckifejezésével, mint egy jó moziszinész, aki csónakban hanyódó hajótöröttet játszik a filmen.

A harmadik nap maga elé hívatta a detektívtestület főparancsnoka.

A csoportvezető megállott az ünnepélyes, mahagóni íróasztal előtt, amelyet Minerva és Lafayette tábornok gipsz mellszobra ékesített.

A főnök — festettbajúszú, igen gavalléros hajlamú ügynevezett »nőpárti« férfi volt — őrvongott a haragtól:

— Hallja-e, Motofelean! Megbolondult maga? Jelentették nekem hogy mit csinált a feleségével. Tudja mi ez? Barbárság! Disznóság! Maga rendőr? Maga egy állat! Maga csoportvezető? Ez a jó példa? Én a maga privátügyével nem törődöm. De azt nem tűröm, hogy rendőrségi közegeket használjon föl, amikor a dühét akarja kitölteni valakin.

A férfi csak állt, szomorú, hajótörött arcával az íróasztal előtt. Nem szólt, nem védekezett, ami még inkább dühbe lovalta a főnökét.

— Nem ismerem azt a szerencsétlen asszonyt! — üvöltötte. — De fölteszem, hogy igaza volt. Úristen! Milyen szörnyűség lehet élni az ilyen alakkal, mint maga! Hiszen maga most is részeg. Meg lehetne gyujtani a lehelletét.

És milyen piszkos! Takarodjon! Mosdjon meg legalább! Undor magára nézni!

A titkár megkérdezte az előszobában:

— Miért haragudott úgy az öreg?

— Összeszidott. Azt mondta, hogy rossz rendőr vagyok, — felelte keserű mosollyal a férfi, amíg zavartan kereste az ajtókilincset.

Tíz perc múlva egy fiatal díjnok, aki éppen a harmadik emeleti folyosón ment végig, észrevette, hogy lent, a földszínt egyik legénységi szobájában, Motofelean csoportvezető elvesz a falmelletti állványról egy fegyvert, lehúzza a jobblábáról a cipőt, a puska csövét az álla alá illeszti és harisnyás hüvelykujját ráteszi a ravaszra.

A díjnok hevesen integetett és kiabálva rohant le a lépcsőn. De már késő volt. Amikor betörték az ajtón, a füsttel teli legénységi szoba levegőjében már csak az eldördült lövés visszahangja rezgett. A padlón, két feldőlt szék között pedig ott hevert a százkilós súlyos test. A fej helyén. . . Olyan romboló ereje van ezeknek a rendőrségi fegyvereknek . . . Aki elbeszélte nekem ezt a történetet, így mondta . . . »A fej helyén olyan volt a parkett, mintha egy nagy tál pörköltet ejtettek volna el . . .«

SZAPPANOS, MELEG VIZ

Néhány évvel ezelőtt, egy nyári délután, tétlenül kószáltunk Kolozsvár utcáin: Kuncz Aladár, aki a híres Fekete kolostort írta, a marosújvári Teleki Ádám meg én. Egyszerre csak megtámadott bennünket egy piszkos, koldus cigánylány. Seregestül hemzsegnek Kolozsváron az ilyen tüdővészesen köhögő, már a születésüknél halálraítélt, kolduló cigánygyerekek, hozzátartoznak a tájkép színességéhez, ugyanúgy, mint a Monostor úton befelé cammogó bivalyosszekerek.

Az a kis cigánylány, aki bennünket ostromolt hamvas, szilvafekete szemének rimánkodó pillantásaival, gyönyörű volt. Félig még gyerek, félig már nő. Az Isten a megmondhatója, hogy van ezeknél a cigányoknál, miféle dolgokon mehetett már keresztül ez a kis kolduslány is, aki makacsul nyujtogatta felénk piszkos tenyerét.

Szegény Kuncz teli volt meleg emberséggel, mosolyogva nézett rá a kétségbeesett kis figurára:

— Mondd csak, fiam, fürödtél te már életedben?

A kis cigánylány nem is felelt, talán nem is volt tisztában a cselekvéssel, amit a »fürdés« szó jelent. Csak nézett ránk könyörgőve és rettegve, mezítelen kis talpával a forró aszfalton.

Kuncz a mutatóujjával fölemelte a lány állát, bele-
nézett a pizok zománca alatt is tündöklő arcocskába:

— Ha megfürdesz, kapsz száz lejt jutalmul!

Hát persze, hogy belement a vásárba a lány. Bor-
zongva és rémülten, tágranyilt szemmel egyezett bele, de
beleegyezett. Száz lejért, ami magyar pénzben kifejezve
három pengő, meg lehetett volna venni mindenét és min-
denkijét. Úgy jött mellettünk, mint a kutya. Édes, kis
terrakotta figura, mocskos rongyaiban, vakaródzva, előre-
futva, majd a hátunk mögé kerülve, türelmetlenül, hogy
legyen már túl az ismeretlen veszélyeken.

Olyan volt ez a kis kolduslány, hogy még az elhanyagolt
népfürdőben sem akartak jegyet adni neki. Odamentünk
a pénztárhoz mind a hárman, egész helyi presztizsünket
latbavetettük, amíg végre győztünk. Befizettük a jegy
árát, vettünk egy kis darabka szagos szappant. Végül a
fürdős betaszította protezsáltunkat az egyik meleg párát
gőzölgő kabinba.

Másfél óra mulva a lány, ahogy megparancsoltuk,
jelentkezett előttünk a kávéház terraszán, hogy átvegye
jutalmát.

Alig lehetett ráismerni. Nedves haja kéken fénylett és
göndörödött. A meleg víz lemosott róla minden patinát.
Mintha bealajozták volna, gyönyörű, friss színek ragyogtak
rajta, a mézeskalács-sárgától a meleg aranybarnáig.

Kikapta Kuncz kezéből a pénzt és egy köszönő szó
nélkül elszaladt, vad, kis aranypillangó.

Másnap megtudtuk, hogy rögtön visszament a für-
dőbe, megint jegyet váltott. Nagyon tetszhetett neki a
dolog, erővel kellett kikergetni este nyolckor a szappan-
habos, gőzölgő, meleg kádból.

Valósággal megőrjítettük. Láttuk később néhányszor

dühös ambícióval koldulni. Villogó foggal támadta a járókelőket. Szenvedélye lett, amire koldulta a pénz. Több, mint a kenyér, vagy mint a pálinka. Nem a tisztaság, ennél sokkal inkább cigány volt, hanem a meleg víz kéjes gyönyörűsége, amint alámeríti a kádban finom, aranyszín tagjait.

Vitatkoztunk is rajta sokszor mi hárman, hogy mi következik majd szeszélyes tréfánkból? Jó? Rossz? Végre is megegyeztünk abban, hogy talán nem követtünk el bűnt azzal, hogy megfürdettük a kis cigánylányt, de mindenestre valami felelősséget vettünk a lelkünkre.

* * *

Pár év mulva váratlanul megint szemünk elé került a mi eltűnt, koldus cigányleányunk. Most már kenyereslány volt egy kiskocsmában. Nem nagy állás, de ha jobban megnézzük, mégis szédületes karrier egészen letről, az ucca szemetéből. Ő is ránkismert, pirulva tette elénk a kenyereskosarát. Nagyon csinos volt. Aranyszín nyakában a mód első jele, egy vékony kis ezüstitlanc. Bizalmasan mesélte, hogy mesterséget készül változtatni. Manikűrözést tanul, úgy mégis több pénzt lehet keresni.

* * *

Azután megint elmúlt egy csomó idő, amíg hosszú szünet után újra láttam a régi, kis kolduslányt Kolozsvár Főterén. Ő köszönt rám, én nem ismertem volna meg, úgy megnőtt, kifejlődött. Mézbarna arca megtelt, a mellecskéje kigömbölyödött. Kalap nem volt a fején, de tiszta, polgári jóléttel volt öltözve és egy finom gyerekkocsit

tolt maga előtt. A fölhúzott ernyő árnyékában rózsaszín csecsemő aludt, a hüvelykujjával a szájában.

— Ez az én kis babám! — ujságolta. — Férjhez-mentem.

És szabadon mesélt tovább, mint az olyan nő, aki lába alatt az asszonyi lét biztos ércalapját érzi.

— A gróf urat sokszor látom, a szerkesztő urat már ritkábban. Nem tetszett idehaza lenni? . . . És hol van a harmadik úr, aki a mutatóujjával felemelte az államot?

Hirtelen meglepett a régi emlék egész melege. Tetszett nekem, szép volt, a lány szívéhez fűzött, hogy ilyen világosan emlékszik barátom mozdulatára. Úgy mondtam neki, olyan részvétellel, mintha közös rokonunkról beszélnék:

— Nem tudja? Régen meghalt szegény. Pesten van eltemetve.

A cigány nő lehajtotta a fejét, sűrű pilláit lebecsátotta sötét szemének szilva hamvára. Egyiptomi arcán a szenvedélyes, hálás emlékezés fájdalma látszott.

— Óh, de kár — mondta halkán. — Neki szerettem volna a legjobban megmutatni a kisbabámat.

HUSVÉTI PÁLINKA

Egészen kicsiny gyerekkoromban egy tavaszt falun töltöttem a nagynénémnél. Jó, nagy, gazdag magyar falu volt. Nem is falu, nagyközség. A piacon körbe vagy tíz befüggönyözött ablakú, földszintes úri kúria állt. A katolikus templom meg a református templom mellett vadrózsafutóval a tiszta paplak. A Kossuth uccán a patika, a patikus saját házában. A mi házunk a falu szélén volt. Nem is ház már, valóságos kis kastély. Zsófi néném nyolcszáz holdon gazdálkodott a határban.

Húsvét felé járt, az udvarokon az eperfák csupa zöldek, a libák is friss, zöld füvet téptek már az árokparton.

Húsvét hétfőjén reggel, Zsófi néni megcsinálta a locsolószerszámot. Egy kis orvosságos üveget gondosan kimosott és megtöltött vízzel föleresztett, fehéren felhőző otkolonnal. Aztán bekötötte az üveg száját organtinnal.

— Na, eridj fiam, locsoljad meg a lányokat, hogy el ne száradjanak.

Elvettem az üveget, megszagoltam. Jó, friss, szúrós, vízszaga volt, egy kis szappanos mellékízzel.

Zsófi néném még egyszer végigvizitált. Ünneplőbe voltam öltözve. Megfésülte a hajam, megigazította a krézlim, megkötötte a cipőmon a pántlikát.

Kiszólt a tornácra :

— Mehettek. De nagyon vigyázz a gyerekre, Jóska.

Jóska, az öreg parádéskocsis fia volt, mi úgy hívtuk, a »kisparádés«. Úgy állt a dolog, hogy ő kísér el az öntöző-körútra. Mert még nagyon kicsinyke voltam, alig ötéves. Féltettek, meg magam is féltem, gunártól, kutyától, tehéntől, cigánykölyöktől, nem járkálhattam egyedül a faluban.

Ez a Jóska — lehetett vagy húszesztendő — nagyon kedves, okos parasztleány volt. Tiszta kékbe öltözve, gyönyörűen kifényesített csizmával a lábán, hetykén a szemére billentett kalappal várt a tornácon, amíg elkészítenek. Az ünnepre való tekintettel rajta is ragyogott minden. Amikor megfogta a kezemet, vikszeskenőcsnek meg az ujdonatúj posztónak a szaga áradt belőle.

Nagyon szerettem Jóskát, imponált kis pehelybajusza, a vékony pödrött cigaretta, ami oda volt ragasztva a szája széléhez. Boldog voltam, hogy véle kézenfogva vágok neki a napsütéses húsvéti reggelnek.

A katolikus papnál nem volt kit meglocsolni, hát először a tiszteleteshez mentünk, annak volt egy kislánya.

A papné megcsókolt. Meglöttyentettem őt is, meg a kislányt is az organtinos szájú rózsavizes üvegből. Kaptam két tojást. Egy pirosat meg egy kéket. Bedugtam mind a kettőt a matrözblúzom korcába.

A tiszteletes letette a pipáját. Felvett a kredencről egy kétliteres, zöld üveget, meg egy kis pálinkás poharat. Kiment az udvarra Jóskához, aki ott várt rám illedelmesen, tyúkok kapargáltak a csizmája körül.

— Fogjad, igyad meg ezt a kis húsvéti szilvóriumot, fiam!

Telítöltötte és odanyujtotta a kis kupicát.

Jóska udvariasan levette a kalapját és felhörpintette az italt.

A pap mosolygott :

— Na, még eggyel?

Jóska újra a kalapjához nyúlt. Megint ivott, harakolt, aztán szépen elköszöntünk, mentünk tovább.

Úgy volt mindenütt, mint a tiszteleteséknél. A háziak szép vasárnapiasan felöltözve, vendéget váró állapotban. Az asztalon nagy táliban ott a sok kék, meg piros, meg zöld, meg aranybronz-színűre festett húsvéti tojás. A tojások mellett, az abrosszal letakarva, fényesbarnára sülvé, a diós- meg a mákospatkó. Máig sem értem, miért sütnék a háziasszonyok egyforma hosszút mind a kettőből, amikor általában mindenki inkább a diósat szereti. Én magam is csak abból választottam inkább. Pedig szinte sajnáltam a mákosat, hogy még olyan hosszú, alig van megkezdve.

Jóska mindenütt kapott pálinkát vagy egy pohár bort. Olyan egyforma ritusa van ennek az ünnepnek mindenik magyar házban.

Nemzeti természetünkkel ellenkezett volna, hogy valahol kínálatlanul engedjék el húsvét napján a fiatal kocsislegényt, aki a vendéggyerekkel kézenfogva állított be a portára.

Mondtam már, hogy a faluban sok ismerős, úri ház volt. Sokfelé kellett mennünk. Maga Zsófi néni rágta a fülébe Jóskának, hogy ide is, meg oda is meg amoda is. Senkit ki ne felejtsem a honoráciorok közül. Még a boltost sem, akit Pénteknek hívtak és aki vörösre fagyott, dagadtkezű, nagy, kövér ember volt.

Ez a Péntek nagyon örült, amikor bekopogtattunk hozzája. Most már tudom, hogy a társadalmi megtiszteltetés miatt. Akkori csirkeeszemmel azonban csak azt lát-

tam, hogy örvend. Boldogan dörzsölte nagy, fagyott kezét. Bevezetett bennünket a lakásán át a boltba, aminek az ucca felöli ajtaja be volt csukva az ünnepre való tekintettel. Kaptam tőle egy kis csokoládébáránnyt, amelyet szappanízúnek találtam később, amikor megettem. Jóskának négyféle pálinkából is töltött a boltos. A nagy üvegek ott álltak hátul, egy homályos polcon, a tövükben a pohárkák meg a pohártörőlrongy. Abban az időben tanultam olvasni. Silabizálva olvastam az üvegek hasára ragasztott cédulákról: tör-köly, kö-mé-nyes, fo-dor-men-ta.

Innen kezdve furcsa változást vettem észre Jóskán. A kalapját még elébbre húzta a szemén. A cigarettája kialudt, nem gyújtotta meg, csak úgy tartotta, odaragasztva a szája széleihez. A kezemet is eleresztette, amit eddig szakadatlanul fogott. És mintha viccelne, tántorogni kezdett. Neki-nekiesett menés közben a kerítéseknek, a házak falának. Szép, új, sötétkék posztóruhája csupa por lett, meg csupa méz.

Bámulva néztem rá. Nem tudtam kitalálni, hogy mitől változott meg ennyire. Félni kezdtem. Nem mertem szólni hozzá. A torkom összeszorult, úgy néztem, hogy botladozik fél lépésnyire előttem.

Még vagy három helyen voltunk. A patikusnál sűrű, rózsaszín rózsapálinkát kapott Jóska. A jószívű patikusné színig telitöltötte a kis borospoharat a likőrrel.

Mentünk tovább. Jóska most már füttyült is. De valahogy nem állott rendesen össze a szája, nem tudott jól csücsöríteni, pedig temérdekszer hallottam, hogy milyen gyönyörűen füttyül, amikor az istállóban a parádés szerzámot tisztogatta.

Délfelé, az utolsó helyek közt elmentünk a tanítóékhöz is. Eddig Jóska mindig az udvaron vagy a tornácon

várt meg, amíg én cdabent megszolgáltam a pirostojást. Itt utánam nyomakodott, be a szobába. Vigyorogva támaszkodott neki a falnak, a kalapot sem vette le a fejről.

A tanítóné összehúzta a szemöldökét :

— Az ördög vigye el! Hiszen holtrészeg ez a legény!

— Bíz ez leszopta magát! — mondta a tanító is. És a vállánál fogva taszigálni kezdte kifelé a szobából Jóskát.

Jóska ellenkezett, kurjongatott. Erre előjött még egy csizmás, süveges, favágóféle ember. A tanítóval ketten kétfelől megfogták Jóska karját, cipelték keresztül az udvaron, amely egyszerre megtelt nagy kiabálással, kutyaugatással. Jóska huzatta, cibáltatta magát, a kalapja is leesett. De a túlerő végül mégis odavitte a kapuhoz. Nagyot botlott, amikor keresztüllökték a küszöbön, ki az uccára.

A tanító betette a kaput, fölvette Jóska kalapját a földről, áthajította utána a kerítésen. Aztán sötét, szomorú arccal jött föl a tornácra. A fejét csóválta :

— Ez a pálinka! Ez a pálinka!

Nekem kiömlött a szememből a könny. Nem tudtam visszatartani, bőgni kezdtem. A szívem majd meghasadt, úgy sajnáltam a Jóskát. Mert akárhogy volt is, akármilyen történt, Jóska mégis csak a mi kisparádésunk volt. Az én külön Jóskám, barátom és ideálom, akit bálvány gyanánt csodáltam, mikor mellette ültem párszor a bakon és láttam, hogy feszül erős kezében a gyepelő.

A tanítóné — megértette, mi történik gyermeki lelkemben — kifujta az orrom, megtörülte a szememet :

— Ne sírj. Ne félj, nem lesz vele semmi baj. Majd kialussza magát a haszontalan.

Behíttak a konyhából egy fiatal, piros parasztlányt, akinek nemzeti színű pántlika volt a szoros, hosszú copfjába fonva :

— Eridj, Sári, kísérjed haza a gyereket !

Igy aztán Sári oltalmába kerültem. Az is kézenfogott, így mentünk hazafelé, jó messzire, mert a tanítóék a falu másik végén laktak mitőlünk.

Útközben a keresztuccán még egyszer láttam Jóskát. Alig lehetett ráismerni, úgy ki volt kelve a képiből. Szürke. dagadt, félelmetes. A kalapja sehol, a mellénye pitykái kigombolva. Nem tudott egyenesen menni. Tétova nyolcasokban közeledett felénk, porosan, meszesen, sárosan. Énrám ügyet sem vetett, mintha a világon sem lennék. Csak a lányt nézte. Rekedten kiáltotta :

— Hej Sári ! Megállj ! Hová mécc? !

Sári fölvisított, megrántotta a kezem :

— Szaladjunk, Sándorka ! Gyön utánunk a részeg ! Szaladtunk, kézenfogva. A szívem lüktetett. Ahogy futottunk, a blúzom korcából mind kihullt a sok tojás és az utolsó csöppig kilötyögtettem organtinos szájú üvegecskémből a maradék szagos vizet.

A rekedt ordítozás mind messzibbről hallatszott. Hátránéztem és láttam, hogy a Jóska elesett. Káromkodva, nehézkesen tápáskodott föl éppen valami pocsolyából.

»Pálinka !« »Részeg !« — Városi gyerek voltam, nem értettem tisztán ezeknek a szavaknak a jelentőségét. Azt képzeltem : csuda történt, valami átkos varázslat forgatta ki a locsolóköruton a rendes figurájából Jóskát.

Otthon aztán Zsófi néném a térdére ültetett és megmagyarázta a dolgot. Megtudtam, hogy miféle összefüggés volt a rózsaszín, fehér meg aranylóan sárga italok és Jóska szerencsétlensége között. Amire gyermeki eszem világosan,

az igazságnál is túlzottabb erővel képzelte belé a vidáman csillogó pohárkába a mérget, az átkot.

Azóta harmincöt év múlt el. De elmúlhat ötven. Amíg élek, nem fogom elfelejteni, hogy csinált az ital a kényes, tiszta, büszke kun legényből, akire, amikor elindultunk, mosolyogva leskelődtek a kerítések mögül a lányok, néhány óra alatt zavaros szemű, tántorgó szörnyeteget.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KÁRTYAAFFÉR, HÖLGYKÖRÖKBEN

Késő este volt, vacsora után. A negyven éven fölüli asszonyok teintjéhez alkalmazkodó, gyöngéd félhomályban négy hölgy kártyázott az eperszín állólámpa alatt.

Új kártyával játszottak, csinos feketekávés szerviz volt mellettük; gördíthető asztalka, ginnel, whyskivel és barackpálinkával. A szoba finom volt, a hölgyek jól voltak öltözve. Egyenes háttal, elegánsan ültek, szépen mozogtak. Az egész dolog olyannak hatott, mint egy színpadi kép, valamilyen Bernstein-drámában, amelynek témája az úgynevezett »társaság«-ból való.

A négy hölgy persze, már a vére szerint, kártyás volt, de azért mindegyiknek megvolt külön is a speciális oka, hogy miért bridzsezik és römizik naponta tizenkét órát. A háziasszony közel járt az ötvenhez és elkeseredését rejtette el a szenvedélyben. Az első vendégnek nagyon rossz volt a lába és a csípője, viszont asztalnál ülve kitűnően mutatott, főleg ezért szeretett kártyázni. A második vendég rendkívül gazdag volt, de otrombán műveletlen, nem tudott magának a játéknál jobb dolgot kitalálni az unalom ellen. Tetszett neki a hízelgés, amellyel körülvették, mint biztos vesztőt és jó fizetőt. Még fizetni is szeretett ez a boldogtalan nő. Volt benne bizonyos büsz-

keség, amikor a leszámolásnál hanyagul belenyúlt a retiküljébe. Megcsillant ujján a nagy briliáns. Rá volt írva az orrára, a tokájára a dölýf: telik nekem, tehetem!

A negyedik vendég viszont azért játszott, mert iszonyúan kellett neki a pénz. Ez a nő volt a legcsinosabb a partiban. Fiatalos sasorra volt, szőke haja és bátor szeme. Energikusan, biztosan mozgott. Ápolt keze olyan határozottan nyúlt a kártya után, mintha ez a szép kéz acélból lenne, orvosi csipesz.

A partit női vacsora előzte meg. A ház ura Bécsben volt üzleti úton. És a vendég hölgyek is otthonhagyták férjeiket. Mindössze egy férfi volt velük, mint kibic. Egy szmókingos fiatalember. Gróf különben, de olyan alaposan szegény gróf, hogy már a nagypapája is könyvügynöknek született, és szinte karriernek számított, hogy ő a biztosítási szakmában dolgozik és vendégként körforog a társaság felső-forsytei rétegeiben.

A játék simán ment féltizenkettőig. Kopogós römit játszottak, méregdrága alapon. Valamivel éjfél előtt az acélos, sasorrú hölgy zsókert emelt.

— Még ez is hozzá! — sóhajtotta elkeseredve a rossz alépítkezésű asszony, aki háromszáz pengőnél is többet veszített.

A sasorrú nő ránézett a barátnőjére:

— Mit jelent ez drágám? Mi ez a »még ez is hozzá«? Mintha valami trükköm volna zsókert emelni! — mondta energikusan.

Az alul molett hölgy idegesen felelte:

— Nem jelent semmit, szívem! De azért ne kiabálj rám így! Érdekes! Még ő utasít rendre. Évek óta tűröm, hogy fosztogasson! — mondta belévonva a vitába a többieket is egy méltatlankodó gesztussal.

A háziasszony a pártjára kelt csak ülve szép barátnőjének. Nem számított előtte az igazság. A lelke mélyén irigyelte, gyűlölte a sasorrú Lucyt a fiatalsága miatt. Mézesen mosolygott:

— Csakugyan, édes Lucym, neked nincs okod Pirit legorombítani!

Síma mondat volt, de a »neked« nagyon gyanúsán, mérgezetten alá volt húzva benne. Még a süket is meghallotta ebben a »neked«-ben az inzultust.

A zsókeres hölgy szeme villogni kezdett:

— Mondjátok mingyárt, hogy csalog!

A Pirinek nevezett asszony tökéletesen elveszítette az idegét:

— Mért éppen tőlünk akarod hallani!? Mondják, édesem, mások elegen a hátad mögött! — vágta a kebelbarátnője arcába.

Az elegáns, bernsteini hangulatnak vége volt. A rend fölbomlott. A hölgyek rikácsoltak, mint a kofák. Az asztal fölbillent, a zsetónok a földre hulltak. És az általános kavarodásból a sasorrú nő úgy került ki, hogy el volt taposva, csalónak volt bélyegezve. A háziasszony félig-meddig ajtót mutatott neki.

Lucy megkereste a retiküljét és a kalapját. A festék alatt is látszott, milyen halottfehér. A szája remegett:

— Kísérjen haza, Jenő! — mondta a szmókingos fiatalembernek.

— Jenő! Ha meg mer mozdulni, soha többé nem teszi be a lábát a házamba! — parancsolta ugyanekkor a háziasszony.

Jenő nem mozdult. Ügylátszik, nagyon értékes volt neki a ház barátsága. A sasorrú hölgy lesújtóan végig-

nézte a gyöngé gavallért. Aztán köszönés nélkül, büszke válltartással kisuhogott a szobából.

A taxisoőr még nem vett észre semmit a magános úrinőn, akit a Rózsadombra vitt. De odahaza, a hálószobájában nem bírta tovább Lucy. A kalapját sem tette le. Mintha látogatóba érkezett volna sajátmagához, mereven leült az ágya szélére. Meg akarta várni az urát, aki még nem volt otthon. »Biztosan kártyázik valahol!« — gondolta fásult nyugalommal.

Azt érezte, hogy mindennek vége. Az élete összeomlott. Rászakadt a gyűlölet és az irigység. Mindig tudta, hogy gyűlölik és irigylik a fiatalsága és csinosága miatt. Mert szerencsés és energikus. Mert nyer. Büszkén hordta sashorrát, mint egy folyton ostromlott, de bevehetetlen erősség. Most elpusztult minden. Igazságtalanul! Igazságtalanul? A hölgy nem érezte magát egészen büntetlennek. Mert ha nem is csalt soha a szó pontos értelmében, mindig olyan kíméletlenül kihasználta partnerjeinek gyöngéit, hogy sok minden nyugtalanította a lelkiismeretét. A tengeribetegség és merevgörccs keresztezéséhez hasonlított az az állapot, amelyben volt. De a tompa, nagy, nyomasztó fájdalom alatt valami praktikus bosszúság foglalkoztatta. Nem tudta kiverni a fejéből, hogy a veszekedés miatt nem számoltak el. Pedig ma is nyert. Ha elszámolták volna a zsetónokat, amelyek a földre gurultak és összekeverődtek, járna neki száz pengő.

Végre hajnali négy felé hazaérkezett a férj. Gyalog jött. Az egész úton azon töprengve, hogyan adja be feleségének azt a szerencsétlenséget, amely az éjszaka történt vele. Mert a férjet is katasztrófa érte az éjjel. Chemint játszott és veszített. Mégpedig elég sokat ahhoz, hogy tökéletesen felbomoljon az egyensúlya. A házaspár pénzügyi

helyzete körülbelül olyan volt, mint Franciaországé Calonne pénzügyminisztersége idején. Tékozlóan éltek, nagyon kevésből. Most például Brioniba készültek. Hát ez az út kétségtelenül elúszott. Kínos dolog az ilyesmit elmondani, amikor már azt is elhatározták, hogy repülőgépen mennek, a legközelebbi szerdán.

A hálószobába érve a férj kénytelen volt elfelejteni a maga baját. Meglátta a feleségét, amint mozdulatlanul ül, kalaposan, az ágy szélén. Rá volt írva a tragédia.

— Az Istenért! Mi bajod van, Lu! — kérdezte rémülten.

Az asszony önkínzó őszinteséggel, minden szépítés nélkül elmondotta, inkább bevallotta, hogy mi történt vele.

Csönd volt, a férj sötéten nézett maga elé. Lucy féltéken megérintette az ura karját:

— Meg sem kérdezed, hogy igazat mondtak-e? Te is azt hiszed, hogy csakugyan csaltam?

A férfi a felesége mellé ült az ágyra. Gyöngéden átölelte a derekát:

— Hidd el, édes fiam, hogy nem is tudok az ügynek erre a részére gondolni. Ez nem is fontos ebben a pillanatban. Most csak az jár a fejemben, milyen rémes lehetett kimenni abból a szobából. Látom a hátadat, ahogy eltűnik az ajtóban. A fene egye meg azokat a dögöket! Meg tudnám fojtani őket!

A sasorrú hölgy az ura karjába vetette magát. Eddig sem voltak rossz házaselek. Illettek egymáshoz, mint a sróf és a csavarmenete. De most, nem is tudni, hogy melyikük kezdeményezésére, olyan erővel lángolt föl bennük a részvétellel, hálával és könnyek sójával fűszeresített fizikai vágy, mintha ez órában összegyűlt volna egész házaseletük szerelme.

Cudar idők következtek a sasorrú hölgyre. Az okosság és az ízlés egyformán szobafogságra ítélte. Otthon ült, egyedül. Senki nem látogatta meg, nem hívta föl. És ő sem mert senkit fölhívni a telefonon. Hasonlítottak ezek a napok a vizsgálati fogsághoz, tárgyalás és ítélethirdetés előtt.

Lucy helyett a férje szaladgált össze-vissza a városban, hogy rendbehozza a dolgot. Ügyvéd volt, minden kapcsolata Budapesthez kötötte. Nem vándorolhatott ki, nem tudott volna máshol megélni. És ahhoz, hogy a helyén maradhasson, a lakásában, az üzletkörében, szükséges volt, hogy a feleségével se legyen semmi baj. Derék férfi volt. vállalta a párjának sorsát. És Lucy is derék asszony volt alapjában véve. A saját érzése szerint inkább elment volna uccalánynak vagy cselédnek. Csak az ura kedvéért fogadta el a társadalmi pozícióért folytatott küzdelmet.

Pest okos város, mindenki tudta, hogy milyen élethalálharcban van a fiatal házaspár, akik olyan elegánsan le tudtak sülni nyáron és annyira vidámmá tudtak tenni egy vacsoraasztalt. Valójában, a dolgok mélyén a csinoságuk is elég fontos szerepet játszott ez erkölcsi affér kimenetelében. Sok férfi volt, akinek titokban tervei voltak Lucyval. — Kacér nő, divatos, felvilágosult. Hátha. Miért ne? Pláne most, hogy bajban van. Hasznos dolog lehet segítőkészet nyújtani feléje, az örvénybe. Talán engedékenyebb lesz. Igaz, hogy rajtaragad valami örökre a botrányból, de hát annyi baj legyen. »Jó nő«, kis hibával, a beszerzési áron alul, nincsen ennél ideálisabb a takarékos hajlamú férfi számára.

De azért a férfiak részéről nem lehetett mindent a rideg önzés számlájára írni. Határozottan mozgott bennük valami részvét, igazságérzés és meleg kollegialitás a barát-

juk iránt. Néhányan egy csöppet sem törődtek Lucyval, csak a férjet sajnálták. A férfiak nem szeretik, hogy egy társuk ilyen autszájder dolog miatt, a szemük láttára pusztuljon el. A férj váratlanul pénztjelentő ügyvédi megbízásokat kapott; sőt a krízis tetőfokán, mintegy bizalmi nyilatkozatképpen választmányi tagnak jelölték a klubjában.

Lassanként kiszivárogtak a botrány részletei. Sokat lendített a házaspár ügyén, hogy: »Jenő nem mozdult!« A legfelsőbb polgári osztály dolgozó és kereső férfiai kimondhatatlanul útálták Jenőt. Jenő a támadók pártjára állott? Jellemző rája és társaira. Szállóige lett, hogy: »meg ne mozduljon, Jenő!«. »Ha én lettem volna ott, — mondta energikusan egy divatos úr — nem kellett volna annak a szegény nőnek egyedül menni haza!«

A férfiakkal szemben a nők világa viszont boldogan transzírozta volna föl elevenen a szép Lucy-t. Voltak, akik nyíltan és vadul szidták. Még többen, akik csak csíptek rajta egyet, aztán ijedten tovaröppentek, mint a veréb. De a legtöbben olyan zseniális módon mentegették és pártfogolták, hogy ez a támogatás veszedelmesebb volt minden rágalmazásnál.

A dolog olyan bonyolulttá vált, mint a Dreyfuss-ügy. Szinte vallási és társadalompolitikai jellege lett. Voltak benne haladók és reakciósök. Türelmetlen moralisták és szabad gondolkozók. Nagy baj volt, hogy a társaságban több olyan hölgy mozgott, akiknek volt némi szerepe a férj legényéletében. Ezek mind a máglyára küldték volna Lucy-t. Viszont óriási poénnek számított, hogy egy igen előkelő, öreg dáma, egy óriásbank aktív vezérigazgatójának felesége, szeszélyes kedvéből védelmébe vette az üldözöttet.

Egy nagy estélyen, ahol húszan ácsorogtak és udvarol-

tak a kanapéja körül, az öreg hölgy a következőket mondotta :

— Negyven év óta játszom és csalog. Negyven év óta egyetlenegy alkalmat sem mulasztottam el, hogy bele ne nézzek a partnerjeim lapjába. Ha én írtam, a robbereket mindig rosszul számítottam ki. És mégis veszíték negyven év óta szakadatlanul. Nem szabad komolyan venni az ilyesmit egy asszonynál. Nekem ez a kis nő szimpatikus, szeretnék beszélni vele. Ha lesz nálunk valami, meg fogom hívni. Édes öregem, írd föl a noteszedbe, hogy azt a kis ügyvédet a feleségével együtt hívjuk meg a legközelebbi izénkre! . . . — fejezte be a mondatot a férjéhez fordulva, aki ott üldögélt mellette a dívánon.

Az eset híre mindenfelé szétsugárzott a társaságban. És innen kezdve divat lett a sasorrú hölgy táborába tartozni. A néma telefon hirtelen megszólalt és barátságosan csöngetni kezdett Lucy éjjeliszekrényén, számtalan beszélgetés finom pókhálószállával közölve, hogy a »társaság« bírói ítélete megtörtént és nem volt kedvezőtlen.

A másik férj is hazajött a bécsi üzleti útról és kérdőre vonta a feleségét az affér miatt.

Az eperszín állólámpa háziasszonya indulatosan magyarázta :

— Kérlek szépen, az a nő csalt. Itt a házamban. Rajtakaptuk. Tennem kellett valamit.

A meggyötörtén kövér, cukorbajos, öreg férfi, aki egy kicsit hasonlított Fall Leóhoz, szomorúan nézett a felesége kifestett és fölhevült arcába.

— Hallgass ide, Röné, tudod te azt, hogy a viselkedésseddel majdnem a halálba vagy a nyomorba kergettél egy rokonszenves fiatalasszonyt és egy korrekt fiatal férfit, aki velem is üzleti összeköttetésben van? Ez így nem marad-

hat. Nem lehet embert ölni ilyesmiért. Jóvá kell tenned, ami történt. Kérj tőle bocsánatot.

Az asszony keskeny, kegyetlen szájjal felelte:

— Nem kérek bocsánatot. Akasszák föl magukat!

A férfi csöndes hangja egy árnyalattal sötétebb lett!

— Hallgass ide, Röné! Figyeli jól! Most mondom meg neked először, hogy én pontosan tudom, ki vagy, mit csináltál velem és a nevemmel évek hosszú során át. Nem fontos. Úgy útáltalak, hogy bámultam a barátaim gusz-tusát, akikkel együtt voltál!

— Úgy?! Hát akkor miért nem váltál el?! — kérdezte élesen Röné.

— Nem váltam el! — folytatta nyugodtan a férj. — Mert nem szeretem a hecceket. És a gyerekeknek sem akartam az életét fölkavarni. De ez most más. Együtt tudtam élni egy lotyóval a gyerekeim miatt. Fialat gyerekek miatt, még akkor is, ha talán nem az enyéme. De — most figyelj, Röné! Ha ezt a dolgot, amiről most beszélünk, símán, jól, becsületesen el nem intézed, akkor végeztem veled. Akkor nincs többet tavasszal Velence, télen Partenkirchen és minden szezonban huszonöt kalap! Hanem úgy kirúglak, hogy visszarepülsz abba az ausz-kuszba, ahonnan kihúztalak! Mert annyira még nem jutottam, hogy együtt tudjak maradni egy fedél alatt egy gyilkossal!

A férj nem kiabált. De a hangja még a kegyetlen szövegnél is fenyegetőbb volt.

Az asszony megijedt és kínjában mosolyogni kezdett:

— Ja, ha te ilyen romantikus vagy, az más! Mond meg őszintén, hogy szerelmes vagy abba a nőbe. Mert akkor boldogan kérek tőle bocsánatot. Sőt ideköltöztetem hozzánk albérlőnek, ha akarod!

A férj még halkabban mondta :

— Menj innen, kérlek! Menj ki! Nem tudok rád nézni! Hányingert kapok a gondolkozásodtól!

Röné kiment. És amíg az ura dolgozószobájából a maga hálójáig ért, mindenféle megfordult a fejében. Többek között: mi lenne, ha valahol sztrichnint szerezne és beletenné este az ura levesébe? Vagy, ha ő maga venné be a mérget, de előbb megírná a rendőrségnek és a lapoknak, hogy mi kergette a halálba? Végül mégis polgáribb megoldást választott. A szobalánynak megmondta, hogy nem vacsorázik, fáj a feje. Bezárkózott a hálószobájába. Megivott egy üveg barnasört, bevett két pasztilla veronált. És húsz perc múlva, a lélek kínjai elől megmenekülve, úgy aludt, mint a bunda.

* * *

A legtöbb szerencsétlenségben van valami szerencse. Lucy esetében is az történt, hogy a karambol, amely a maga társaságának síkján érte, kimozdította a pályájából és feljebb vitte egy rangfokozattal. Röné bocsánatot kért tőle, aminthogy a férjek terrorjára a másik két hölgy is nyilvánosan megalázkodott előtte egy, külön e célra rendezett összejövetelen. Dehát azért mégsem járhatott Rönéhez, nem hívhatta meg, sőt nem ízlett neki olyan helyre sem menni, ahol találkozhatott volna bármelyikkel a három asszony közül.

Az úgy forradásai elzárták az útját lefelé, ha talpon akart maradni, kénytelen volt előre menni, szénsavdúsabb, előkelőbb világba, ahol lenézték az eperszín állólámpa háziasszonyát és társaságát. Lucy már a modern korban született, gimnáziumot végzett, sőt hallgatott egy félévet

az egyetem filozófiai fakultásán. A nagy pofon, amit kapott, óvatossá és szemtelenné tette. Olvasta Proustot, tudott angolul, remekül táncolt, sötétszőke hajának természetes hamvassága igéző volt, energikusan feszülő, finom saszorra pedig mendenféle ingerlő képzelődést keltett a nemi élet alázatos formáira hangolt férfiak között. Így aztán olyan sikere volt a társadalom középcsúcsain, hogy a férje is megkapta egy nagy iparvállalat vastagon jövedelmező ügyészi pozícióját.

Egy éjszaka, néhány hónappal az affér után, a házaspár gyalog sétált haza X-ék vacsorájáról.

A férj gyöngéden megszorította a felesége karját:

— Nem vagyunk már olyan szegények, drágám. Kezdhethünk gondolni rá, hogy gyerekünk legyen. Esetleg kettő!

Lucy válasz helyett szerelmesen hozzásimult a férjéhez. Aztán elnevette magát. Okos nő lett belőle. Tisztán látta és mulatott rajta, hogy a dolgok milyen összefüggése következtében jutottak ide.

— Min nevensz?! — kérdezte csudálkozva a férfi.

— Mindenem! — felelte az asszony. — Azon, ami történt velünk! Olyan ez a város, mint az őserdő. Teli áldással és veszedelemmel. Némelyik emberen édes gyümölcs terem, mint egy datolyapálmán. Némelyik fotój alatt kígyók sziszegnek!

A férfi összevonta a szemöldökét:

— Kígyók? Remélem, nincs senkivel semmi bajod?! Beszélj nyiltan! Betöröm az orrát, ha valaki éreztetni merné veled, hogy egyszer...

Lucy hevesen tiltakozva közbevágott:

— Nem szívem, ne félj! Szeretnek és respektálnak,

ahová megyünk mindenütt. Abszolúte nem számít, hogy mellesleg hamis játékosnak tartanak! Csalónak!...

A férj felhördült:

— Csalónak?! Célozni mernek rá talán?!

Az asszony csillapítóan megsimította ura kezét:

— Dehogy céloznak, drágám! — mondta kedvesen, apró vihogások között, mint aki pompásan mulat a dolgon. — Hanem, ha elszánom magam rá, hogy leülök játszani, a parti megalakulása előtt mindig félrehív egyik-másik barát-nőm és felajánlja, hogy játszunk közösbén. Kétségtelen, szívem, csalónak hisznek és mutyit akarnak adni a biztos üzlethez valamennyien!

A férfi fölháborodott arcot vágott. De a nyelve nem mozdult, hogy szavakká formálja az érzéseit. Világosan látta, hogy komikus lenne, bármilyen erkölcsi kommentárt fűzni az ügyhöz.

AZ ALVILÁGI KÉRŐ

A Grand Café »Maláta« nagykávéház a kültelken volt. Fontos és sűrűn lakott, de rendkívül szegény, piszkos uccában. A sarki rendőrposzt állandó gyanúval nézte a kávéház bejáratát. Züllött kávéház volt a »Maláta«. Asztalai körül látszott meg legjobban, hogy termeli a nyomor a bűnt. A törzsvendégek közt nem akadt egyetlen tisztességes ember. A tulajdonos rovottmultú orgazda volt. A főpincér két évet ült hamispénz forgalombahozatala miatt, a pincérek szabad óráikban kerítők, vagy selyemfiúk voltak. A női zenekar tagjairól pedig ordított, hogy valamennyien megkóstolták már a toloncházat és a kórházat.

Déli tizenkettőkor kifestett lányok yoghurtot vacsoráztak ebben a kávéházban, aztán a fal mellett osontak haza, lomposan, félrészegen, ásítózva és pislogva a nappali világosságban, a városnegyed kölykeinek sóvárgó pillantásától kísérve.

Bejött a kávéházba egy köpcös, kis, középkorú ember, másnapos szakállal, a kabátja meszes, mintha nekidőlt volna valahol a falnak. A pincér alázatosan sietett elébe. Letörülte az asztalt:

— Alászolgája Szörényi úr! — Egy maceszkávét?

Ez a Szörényi gyilkos volt. Tisztelték.

Aztán jött egy jampecformájú fiú, kivasalt nadrág-

ban, pettyes nyakkendővel. Ennek meg ki sem hozták a kávéát, amíg előre ki nem fizette. Ezt a fiút nem tisztelték. Tudták róla, hogy csak tolvaj, azoknak is a leggyávább fajtájából. Nem érdemes törődni vele. Nincs benne semmi »kunszt«. A »Maláta« kávéházban regényes módon megbecsülték a vitézséget, a minden nehéz vállalkozásra kész, mélyvízi ragadozók vakmerőségét. Hiszen e füstös, savanyú, dohos helyiség is magában foglalta kicsinyben a teljes emberi élet képét.

Az egész lokalitásban egyetlen egy ártatlan lény volt. Az a tizenkilencéves lány, aki a ruhatárban ült és a csibészek meg a szombatesti alkalmi vendégek holmijára vigyázott.

Ebből is lehet látni, hogy a »Maláta« tényleg »grand café« volt. Elég nagy ahhoz, hogy a ruhatárát üzletnek lehessen tekinteni. A tulajdonos annak is tekintette. És kiadta a garderobot bérbe egy öreg ékszerügynöknek. Ennek az ügynöknek a lánya volt Micike, aki reggel nyolctól este nyolcig teljesített szolgálatot a zsványok kabátjai és kalapjai között, egészen addig, amíg a mamája föl nem váltotta éjszakára.

Ha nem volt sok munka, Micike össze-vissza olvasott ujságot, Wallace-könyveket és Gárdonyi-regényeket a pulton. Divatról csevegett az uccai nőkkel. A gyilkost barátságosan »Szörényi bácsinak« szólította. Látta maga körül a bűn minden formáját. De ő maga nem követett el semmi bűnt. Lehet, hogy azért, mert különös hajlama volt a tisztaságra. De még inkább lehet: egyszerűen csak az volt e folttalanság oka, hogy Micike polgári módon el volt látva. Volt miből élnie. Nem hajtotta sem a hideg, sem az éhség kényszerítő ereje, amely hatalmak olyan kategórikus parancsokat osztogattak a kávéház legtöbb vendégének, akiknek

kabátja ott lógott a fogason, rátűzve gombostűvel a cédula-szám.

Ritka esetben sikerül, hogy egy tizenkilencéves lány egészen csúnya legyen. Micikének meg pláne könnyű dolga volt a »Maláta« ruhatárában. Nagyon elütött a környezetétől. Az arcán nem volt festék, a lábán nem volt selyemharisnya. Tiszta kis blúzában, símán fésült dióbarna hajával, a sok, éjszakára beállított, olcsó démon között ő volt az a bizonyos kivétel, amely mindig izgatóan hat, éppen a ritkasági becsénél fogva.

Nem lehet csodálni tehát, hogy a férfitendégek közül sokan megálltak egy-két percre tréfálkozni a ruhatári pultnál. Micike eleinte nem tett kivételt. Egyformán nyájas volt mindenkire. De végül is megszólalt a szíve és ezzel az udvarlók galériájából mindinkább az előtérbe került egy jóképű, fiatal férfi alakja.

A kiválasztott fiatalember nem tartozott a nyeszlett, keselyűprofilú, cinikus nagyvárosi »vagányok« csoportjába. Egészséges, piros arca volt, valami megbízható, friss, vidéki íz érzett rajta. Aktatáskával járt, mint a szorgalmas hivatalnokok. És soha nem lehetett látni éjjel. Mindig nappal jött. Villamoson, messzi városrészekből. Letelepedett egy sarokasztalhoz. Tintát, tollat kért, kikapcsolta az aktatásjékát. Kávézott, rántottát evett belevágott zöldpaprikával és debrecenivel. Közben pedig leveleket írt. Ötöt-hatot egymás után. Aztán, mint aki végzett hivatalos óráival, cigarettára gyujtott, biliárdozni ment a gazdával, vagy leült rögzíteni a kávéház legnotóriusabb sipistáival, elárulva e bátorsággal, hogy neki is lehet bizonyosan néhány fontos bejegyzés a rendőrségi priuszán.

A fiatalok között nagyon etikettszerűen indult a szerelem. Eleinte csak néhány szót váltottak. Szertartásosan

»kisasszony«-nak és »Szügyi úr«-nak nevezték egymást. Aztán a kisasszonyból »Micike« lett, a Szügyi úrból »Kálmán«. A römpartik elmaradtak. Szügyi úr órák hosszat támaszkodott a pultnak. Végül már nem is támaszkodott. Széket hozatott egy pincérrel és olyan ólom komolyan ült le a lány mellé, hogy senki sem mert rájuk viccet csinálni.

Három hétig tartott, míg Szügyi Kálmán bevette az első védelmi vonalat. És egy vasárnap délután, amikor a »papa« inspekciózott Micike helyett, moziba csalhatta az ideálját.

Leültek egymás mellett, jó szorosan, melegen. Sötét lett. Micike olyanra vált, mint a sült fagyalt, a szerelem és rémület ellentétes hullámaiban, amikor megérezte, hogy a fiú térde gyöngéd könnyöggel a lábához ér. Egyre sűrűsödött és tüzesedett körülöttük a sötétség. Végül egy villanyossággal teli pillanatban, amikor a filmen éppen Joan Crawford és Clark Gable forrott össze egy szájsebészi műtétéhez hasonló kultúr-csókban, Szügyi úr is megcsókolta Micikét.

Micike nem mert mozdulni. Remegve érezte fülén a fiú orrának halk szuszogását, ahogy hozzásimult az arcával és apró, nedves csókokat pötyögtetett el a mezítelen nyakán.

De a leghosszabb film is véget ér egyszer. Így a moziban is világos lett. És a rákpirosra főtt Micike, csirkeszemének gyanakvó pillogásától kísérve, kérdezte meg a fiút:

— Mondja, Kálmán, maga talán engem is csak »be akar főzni?«

Ez a »befőzni« szó az alvilágban igen komplikált cselekvést jelent. A »főzni« elé tett kis képző, aláfestve az ige közönséges szerelmi értelmét, a szándék rosszhiszeműségét árulja el. A jelen esetben körülbelül olyasmit, hogy a fiú

be akarja csapni, a falhoz akarja állítani, esetleg anyagilag is ki akarja használni az általa megszedített nőt.

Az ártatlan Micike nagyon jól ismerte a »Maláta« nagy-kávéház világának minden terminus technikusát. És most is kitűnően alkalmazta a »befözni« szót. Valóban, Szügyi úrtól joga volt félni minden leánynak. Mert Szügyi úrról mindenki tudta a »kaffában« és így Micike is tudhatta, hogy Szügyi úr házassági ügyekben specializálta magát. Nyíltan szólva — házasságszédelő. Ami igen szép szabadfoglalkozás, de mégsem nagyon bizalomgerjesztő egy fiatal lány számára, aki azt szeretné hinni, hogy komoly szándékból csókolták össze a nyakát a sötét moziban.

Szügyi úr megsértődött:

— Hogy gondol ilyet Micike? Muszáj éreznie, hogy én magát nem veszem portékának!

Micike megnyugodott. Végül is nyílt sisakban láthatta az ő Kálmánját. Miért akarná a fiú becsapni? Hiszen neki nincs pénze. Aztán meg itt van a papa, ravasz, öreg, gyík-szemével. Otthon őrzik, gyűjtik, kuporgatják a kis hozományt. Ő csak annyiban lehet a hasznára az udvarlójának, hogy elengedi neki bliccelni a tíz fillér ruhatári díjat.

A füledt, sötét moziban hatalmas szellem szabadult ki szelencéjéből. Micike bódultan engedte belé a ruhatári gombostűktől összeszurkált ujjait az udvarló tenyerébe.

Szügyi úr suttogott:

— Így szeretném fogni a kezét egy egész életem át. Becs'szavamra, nem hazudok, engem teljesen megpistított, édes Micike!

Még háromszor voltak moziban. Egyszer egy szürketaxiban csokolóztak félórát. Az ötödik héten Szügyi úr megkérte Micikét, hogy vigye föl magával családi otthonába, mert »beszélni akar a szüleivel«.

Micike apja jól ismerte Szügyi urat, mint a »Maláta« összes törzsvendégeit. Tudta, kiféle-miféle. Mivel foglalkozik. De azért nem voltak vele szemben erkölcsi kifogásai. Neki is éppen elég vaj olvadt a fején. Kifelé ugyan megvolt a tisztos polgári frontja. De befelé mindenféle gyanús eredetű ékszerrel csereberélt és ép óraláncokból meg pecsétgyűrűkből csinált valami homályos okból tört aranyat.

A két férfi nyájasan kezet szorított.

— Van szerencsém, Leim bácsi! — mondta Szügyi úr és egyúttal udvariasan meghajolt Leim néni felé is.

— Isten hozta! Tessék helyet foglalni Szügyi úr! Szerén, add ide a barackpálinkát! — fogadta Leim bácsi barátságosan a vendéget.

Szügyi úrnak nem volt szüksége hosszú bevezetésre. Ebben a dologban aztán igazán óriási rutinja volt. A második pohárka barack után már megkérte Micike kezét, aki pipacspirosra gyúlva kifutott a konyhába.

A kérő pompásan beszélt. Pontos, világos, folyamatos mondatokban. Hogy így, meg úgy; a tiszta vonzalom, amit Micike iránt érez, a tisztelet és barátság, amellyel Leim bácsira tekint... Abban a korban van, amikor az ember már vágyik valami békés otthon után... Szóval választ kér. Tessék neki felelni azonnal, van-e reménye?

Csend támadt a polgári szobában, amelyet magashátú szőnyegdíván és sok stikkelt terítő ékesített. Micike apja ravasz gyíksemét összehúzva gondolkozott. Az egy pillanatra sem nyugtalanította, hogy a leánya kezét éppen egy hatóságilag közismert és bejegyzett házasságszédelgő kérte meg. Ő igazán külön tudta választani a kenyérkereset kényszerűségét a szív igazi érzéseitől. Anyagi dolgok miatt töprengett. Míg végül őszinte nyíltsággal kérdezte meg!

— Rendben van, kérem. De keres-e maga annyit,

hogy tisztességesen el tudja tartani a leányomat? Mert énnekem nincs egy vasam sem. És egy kis kelengyén kívül nem tudok, de nem is akarok egy fillért sem adni!

Szügyi úr gyorsan és praktikusán válaszolt erre az aggodalomra. Kikapcsolta az aktatáskáját, amelyet ide is magával hozott a hóna alatt. És terjedelmes levelezésének bemutatásával igazolta, hogy milyen rendkívüli forgalma van a vállalatának. Valóban. Micike kérője egyszerre nyolc különböző »ügyben« folytatott levelezést. Egyik menyasszonyának apja, egy jó módú halkereskedő máris »édes fiam«-nak szólította. Egy özvegy pékné pedig »Egyetlen Kálmánom« bevezetésű levelében, egyenesen megkérte rá, hogy csak hozzá forduljon, ha véletlenül pénzre lenne szüksége.

Leim bácsi mindent gondosan végigolvasott. Majd az utolsó levél után csöndesen bölintött, mint aki kedvező színeket lát jövődöbéli vejének gazdasági lehetőségei között:

— Ez még mindig olyan piac, ahol folyton mozog valami! — mondta elégedetten.

Szügyi úr lelkesen megerősítette ezt a föltevést:

— Igen, Leim bácsi, itt mindig lehet valamit csinálni, pláne, ha az ember szorgalmas, ha komolyan veszi a dolgát és nem ijed meg mingyárt egy kis rizikótól.

Itt a kérő gondosan összehajtogatott okmányokat húzott elő a belső zsebéből. És hogy rendíthetetlen ügybuzgalmát és férfias bátorságát bizonyítsa az örömszülők előtt, azon melegében pecsétetes írásokkal igazolta, hogy ő fiatal korá dacára, már kétszer ült házassági üzleteiből kifolyólag. Egyszer öt hónapot és egyszer másfél évet.

Leim mama sírdogálni kezdett. De ebben a csöndes lány pityergésben már benne volt a szülői engedelem. Hogy

hát... »oda kell adni a gyereket, ha egyszer egy ilyen rendes, dolgozó ember kéri meg feleségül...!«

Leim bácsi az asszony karjára tette sovány, huncut kezét:

— Ne sírj, Szerén. Az élet nehéz. De majd csak boldogulni fognak valahogy!

Itt is, mint bármely más, szőnyegdívános ebédlőben a szabályos, polgári élet utáni vágy kövér galambjának szárnya suhant el.

A derék szülők titokban arra gondoltak, hogy talán nyugalmasabb lett volna, ha a »gyerek« kezét nem éppen a Grand Café »Maláta« egyik törzsvendége kéri meg. De ha már így van, nem lehet sokat okoskodni. Manapság kevés fiatalember akar komolyan házasodni. És a legősibb keletkezésű szabadpályák is megteltek a veszedelem éles kockázatával.

Bár igaz, hogy itt a vőlegény mestersége különösen veszélyes. Miért is a »papa« is és a »mama« is olyasféle szorongást érzett, mintha például egy bányászhoz adnák feleségül Micikét. Annak a foglalkozása is veszélyes. Leszáll a tárna fekete torkába. Bányalégrobbanás, talajcsuszamlás fenyegeti. Hiába, le kell szállania. Vannak emberek, akiknek ezer veszedelem közt muszáj megkeresniök a mindennapi kenyeret.

KARÁCSONYI EMLÉK

Az édesanyám színésznő volt, a kolozsvári Nemzeti Színház hősnője. Emlékszem abból az időből gyöngyös ruháira, fátylaira, hosszú brokát sleppjére, amelyből később szalóngarnitúra lett. És emlékszem egy nagy, nemzetiszín szalagos babérmagkoszorúra, amely a spájzunkban volt, neki-támasztva annak a polcnak, ahol a dunsztosok álltak. Ebből a koszorúból pénteken, amikor ősi törvényeink szerint paszulyfőzelék jelent meg asztalunkon, Zsófi nagymama mindig kitépett egy levelet. Azzal a babérlevéllel is fűszerezte a főzelék. Az ember sohasem tudja elfelejteni azokat az ízeket és illatokat, amelyeket gyermekkorában élvezett.

Körülbelül hároméves lehettem akkor, amikor egy karácsony előtti vasárnap délután színházba vittek. Onnan gondolom, hogy karácsony előtt járhatott az idő, mert a Szent Mihály templom körüli tér teli volt fenyőfát áruló parasztokkal. Világosan emlékszem a levágott karácsonyfák sötétzöld színére a vastag, fehér havon. Az édes, tiszta fenyőillatra, hogy kerestem a karácsonyi angyalokat a levegőben, nem röpködnek-e ott a fenyők fölött.

De angyalok nem voltak sehol. A »bódésok« sült tököket meg gesztenyét árultak parázsló kemencéiknél. Nekem is

vett nagyanyám egy stanicli gesztenyét, ahogy a színház felé sétáltunk, jó melegen felöltözve. Füles prémsipkám volt és a mellemen kis, prémes muff lógott, oda dugtam be kezemet a forró gesztenye mellé.

A tél rettenetes hideg Erdélyben. A hó úgy csillog, mint a kristály. Az embernek megfagy belül az orrlyuka, meg a szeme sarkában a könny. Én is fázni kezdtem a sétában, örültem, amikor végre tető alá jutottunk a színházban.

A színházat addig csak kívülről ismertem. Csak annyit tudtam róla, hogy a legnagyobb épület az egész Farkas uccában. Aminek őszintén örültem, mert sejtettem, hogy anyám valamilyen vonatkozásban van a színházzal. Persze, hogy színésznő, hogy ott keresi a kenyerét, arra nem gondoltam. Nem is gondolhattam. Nagyon kicsike voltam még, nem tudhattam, mit jelent az: kenyeret keresni.

Zsófi nénémrel és még két öreg hölgygel ültünk be egy páholyba. Azt is csak most tudom, utólag, hogy »páholy« volt, akkor valami fantasztikus leshelynek találtam, amelynek deszka-, légszesz- és posztószaga volt.

Furcsa dolgok történtek. Hirtelen sötét lett, aztán egy világos négyszög jelent meg előttem, mintha egy szoba negyedik falát kivágták volna. A sok ember, aki lent ült a földszinten meg a páholyokban, mint egy méhkas körbenfutó sejtjeiben, mind elcsendesedett és a világos négyszögre nézett.

Persze odanéztem én is.

Egyszerre odalettem a csodálkozástól. Mert a világos négyszögben sétáló és hangosan diskuráló, kifestett, furcsán öltözött alakok között egyszerre csak megismertem az anyámat.

Inkább a szívemmel ismertem meg, mint a szememmel,

hiszen nagyon ki volt festve, nevetgélt és gesztikulált. Holott odahaza mindig olyan halovány volt és csöndes, inkább szomorú, nevetni talán sohasem is hallottam eddig.

Mondom, megismertem, ezen a furcsa helyen, ebben a furcsa helyzetben és a lélegzetem elállt.

És hogy bántak vele?! Egy kékkabátos férfi, akinek nagy bajusza volt, megmerte ölelni. Megölelte, megcsókolta, megcsípte az állát. Az anyám persze ellökte. Soha nem felejttem el, ezt a három szót mondta neki: »ne bomoljon mán!« — De a bajuszos férfi tovább erőszakoskodott. Be akart menni valami ajtón, amit az anyám nem engedett. Erre eltaszította anyámat az ajtótól...

Nem bírtam tovább. A düh, a rémület, a kétségbeesés hangos sikoltozásban tört ki belőlem. Ordítottam, ahogy csak kifért a gégém. És mellemen a kis muffal, hátulgombolós pamut-nadrágomban felmásztam a páholy párkányára, hogy a földszinten és a zenekaron át a színpadra menjek »rendet csinálni!«

Rémes érzés volt. Abban a világos négyszögben az anyám, akit bántani akarnak. És hátul a sötétben Zsófi néném és a másik két néni karja, amint megragadnak, a levegőbe emelnek és visznek kifelé a páholyból. Ordítottam és rugdalóztam. Nem törődtem a botrányal. Nem is tudtam, hogy mi az a botrány. Csak arra emlékszem, hogy a földszinten pisszegtek és nevettek. Sőt sokan felugrottak és kíváncsian néztek a páholyunk felé, ahol én olyan egyenlőtlen harcot vívtam a nénikéssel.

Ezt a kis visszaemlékezést megírtam egyszer pár szóban. És nem sokkal utána, hogy a cikk megjelent, eljött hozzám Kolozsváron — amikor látogatóban voltam odahaza — egy nagyon-nagyon öreg, elfelejtett nevű, nyugdíjas színész, aki annakidején kollégája volt az anyámnak.

Szörnyű öreg volt a színész, olyan száraz, mint a szentjánoskenyér. Fekete-barna, görcsös, sovány bot volt a kezében. De olyan volt a keze, hogy nem lehetett tudni, meddig tart a kéz és hol kezdődik a bot? Eljött, leült, hosszan vizsgált pirosszélű, nedves, öreg szemével. Aztán elmondta, hogy ő emlékszik az én történetem hátterére.

Sardou »Szókimondó asszonyság«-át játszották azon a vasárnap délutánon, amikor a zavart csináltam. Az anyám a címszerepet alakította, magát a híres, szabadszájú asszonyságot. Én az első felvonásban ijedtem meg, annál a jelenetnél, amikor a féltékeny Lefèbre őrmester be akar menni abba a kamrába, ahol Neipperg gróf rejtőzik és az ajtó elől ellöki menyasszonyát, a derék mosónőt. Rettentően bömböltem, — mesélte az öreg színész — de ez nem lett volna baj, Zsófi nénémék hamar kivittek a nézőtérrel. A hiba ott volt, hogy anyám is elvesztette a lélekjelenlétét. Tudta, hogy ott vagyok a színházban, de látni persze nem láthatott a sötét nézőtéren, hátul a páholyunk mélyén. Egyszerre csak hallotta, hogy egy gyerek sikoltozik a publikum között. Megismerte a hangom. Erre ott hagyott csapot-papot, szerepet és színházat, előrejött a sugólyukig és a tenyerét szeme elé emelve, hogy ne vakítsák a rivalda lámpái, kinézett a sötétbe. Törődött ő is Lefèbre őrmesterrel és gróf Neipperggel, bánta is ő Sardout és a madame Sans Gène szövegét. A szerepéből kiesve rémülten sikoltott ő is páholyunk felé, a sötét térségen át:

— Mi történt Zsófi? ! — Valami baj történt a fiammal? !

Szegény Zsófi néném meg visszakiáltott:

— Nincs baj, Margit! Csak megijedt! Azt hitte, hogy bántani akarnak!

Kolozsvár lelkes, finom, művészszerető város volt

mindig. Színházba járó publikuma egyetlen, meghitt család. Mindenki értette rögtön, hogy mi történt. És viharos taps tört ki e kis, darabonkívüli párbeszédre.

Engem kivittek. A taps elült. Anyám pedig visszament a helyére, hogy mint Hübscher Kata, tovább huza-kodjék a féltékeny vőlegénnyel.

A színházi törvényszék természetesen összeült az eset után, hiszen az anyám olyan súlyos fegyelemsértést követett el, amelynél súlyosabbat nem is lehet elképzelni a színpad szigorú törvényekkel ráncbaszedett világában.

A rideg elv érvényesült is. És a törvényszék elítélte anyámat, amiért nyílt színpadon, a közönség előtt, játékához nem tartozó »magánüggyel« foglalkozott. De tekintettel az enyhítő körülményekre, ez a büntetés nem volt nagyon kemény. A törvényszék mindössze egy krajcár büntetéspénz megfizetésére ítélte anyámat, mely összeget a színház gazdasági hivatala le is vont a legközelebbi elsején a gázsijából.

X. DOKTOR.

Szállodában lakom. Egyetlen szobában. Az a nappalim, szalónom, hálóm és dolgozószobám. Télen, amikor még nem lehetett nyitott ablaknál aludni és éjjel dolgoztam, minden reggel olyan mitológiai felhőzethez hasonló cigarettafüstben ébredtem, hogy szinte csodálatos volt: mi módon nem fulladtam meg álmomban? Dehát nem fulladtam meg, csak bepácolódtam egy kicsit, mint az amerikai füstölthús. Fölébredtem, de nem keltem föl, feküdtem tovább az ágyban jókedvűen. Mert ha csak lehet, szeretek déli kettőig lustálkodni az ágyban. Akkor aztán elkezdek gondolkozni, hogy ebédelni kellene indulni végre. Nem túlfényes életmód. Hanem én szerény vagyok és nem kívánok különb karriert, mint hogy ezen a szokásomon ne kelljen változtatni, ameddig lehet.

Nem is tudom, miért mesélem el ezeket a haszontalanságokat. Talán csak azért, mert úgy érzem, hogy kissé színesítik a történetet, amely régóta nyugtalanodik bennem. És amelyet most végre megírok, miután minden oldalról megnyugtattam magam, hogy bármennyire diszkrét az ügy, azzal, hogy nyilvánossá teszem, talán még használok is a benne szereplő személyeknek.

* * *

Szóval még a télen történt, hogy déli negyed egykor benyitott hozzám János bácsi, a londiner. Huncutul rám-kacsintott öreg szemével és jelentette, hogy egy »nagyon szép« hölgy szeretne bejönni hozzám. Kint vár a folyosón, az ajtóm előtt. Mit mondjon neki?

— Na, mondom, magyarázza meg a hölgynek, ha csakugyan olyan nagyon szép, hogy én szívesen látom. Bejöhet, ha nem zsenírozza, hogy ágyban fekszem, mert beteg vagyok.

Elmúlt néhány perc. A hölgy bizonyosan a lelkiismeretével tusakodott odakint. Végre félénk kopogás hallatszott.

Nem mondom, hogy csillagkeresztes dáma volt a látogatóm. De egészen rendes, pesti nő volt, abból a fajtából, amely szombaton este megtölti a színházakat és a vendéglőket, mint »hullámszó, nagyvilági élet«. Normális, kül-belvárosi féleleganciával volt öltözve. Valahogy az is érzett rajta, hogy büszke, amiért bundája van. Nem értek a prémekhez, de úgy találtam, hogy valami mű dolog.

Ott állt az ágyam előtt, bundásan, kalaposan, kipirosított szájjal, izgatottan :

— Talán nem is tetszik emlékezni rám?

Bizony eleinte nem nagyon emlékeztem. Nagyon futó ismerős lehetett. Aztán hirtelen fölmerült az emlékezetemben. Igen, egyszer a Margitszigeten, valahogy összebarátkoztunk huszonöt percre. Az ura is az eszembe jutott, az apjának néztem akkor. Százhúsos kilós, cvikkeres, nagy ember volt. Doktor X.

— Valika! — vágtam ki diadalmasan.

— Az vagyok! — mondja a hölgy és elpirult boldogságában.

— Na — mondom — tegye le a bundáját és a kalapját, mert itt meleg van!

Valika egy kicsit húzódozott. Mégis, szállodában, egy fél idegen férfinál, aki ágyban fekszik... Nagyon kihangsúlyozta, hogy csakugyan betegnek tart és a vizit-jének így némi irgalmassági színezetet is adhat.

Ráhagytam mindent. Figyeltem, milyen zavartan nézi a nadrágomat a szék karfáján, frissen manzsettagombosított ingemet az íróasztalon, a könyvek tetején. Nem kellett nagy lélekbúvárnak lenni, hogy rögtön lássam: ezt a fiatalasszonyt nem egy rövidlejárátú, üzleti kaland vágya hozta hozzám. Hanem valami nagy »élet« ügyben szánta rá magát, hogy meglátogasson.

Pillanatok alatt kiderült minden. Csakugyan nagy dolgról volt szó a látogatóm szempontjából. Színésznő szeretne lenni. Tanácsot kérni jött. Mik lennének az első lépések? Ne haragudjam, hogy zavar. De polgári viszonyai között én vagyok az egyetlen művész-féle ember, akit félig-meddig ismer.

Valika színésznő szeretne lenni? Ha csak egy árnyalattal csúnyább, erre rögtön elküldtem volna. De olyan szép volt és fiatal, hogy valósággal sütött a füstös szobában, mint egy fiók nap.

Szőke volt, érett rozs, a hajában sötétebb és világosabb csíkok váltakoztak elevenen. Közelebb lehetett a húszhoz, mint a huszonöthöz. És a szája olyan szerencsésen volt alkotva, hogy minden mosolyánál fölragyogott gyönyörű, friss, fehér foga.

Másfél órán keresztül tűrtem, hogy ott üljön az ágyamnál. Beszéljen, izguljon, tervezgessen. Még abból a jámbor hitből sem vettem ki szegény, tájékozatlan teremtet, hogy olyan hatalmasság vagyok a színházak körül, aki könnyűszerrel sínbe tehetné a karrierjét.

Néztem, hallgattam. De végül is szörnyű módon

megúntam. És célozgatni kezdtem rá, hogy közben meggyógyultam és most már szeretnék felöltözködni.

Megértett tüstént. Engedelmesen fölvette a bundáját. És azzal váltunk el, hogyha az ügye tovább fejlődik, újra eljön, további tanácsokért.

Utánanézttem, amikor a küszöbön eltűnt karcsú lába. És akármilyen lusta vagyok, mégis fölszikkasztott bennem valami vörösebb színű gondolat. Hátha. Mégis. Talán. Esetleg!

* * *

Három vagy négy nap mulva, megint délelőtt, rendkívül agresszív kopogás ijesztette meg a fülemet. Időm sem volt mondani, hogy »szabad«, az ajtó máris kitérült. És a küszöbön, szinte az egész ajtóráját betöltve, megjelent a férj. Doktor X., teljes, százhusz kilójának, fenyegető tömörségében.

Na, szépen vagyunk! — gondoltam megszeppenve az ágyban. Ez az ember most jön számonkérni a felesége vizitjét. Valaki elpletykálhatta, hogy látták az asszonyt besurranni hozzám. Ki tudja, mit gondolhat magában. Hiszen az ilyesmi váló-ok is lehet esetleg.

A parkett recsegett súlyos léptei alatt. Egészen közel jött az ágyamhoz, az árnyéka rávetődött a paplanomra. Röviden köszönt, aztán toronymagasságából mereven az arcomba nézve, szárazon mondta:

— Értesülésem van róla, hogy a feleségem itt volt önnél.

Undok helyzet volt, undok pillanat. Ott feküdtem vízszintesen az ágyban, hálóingben, mezítláb. Szorosan mellettem pedig ez az izmos, nagy, ellenséges és merő-

leges hústömeg, a lábán, mint veszélyes harcieszköz, duplatalpú cipő.

A fantáziám villámgyorsan dolgozott, messi előre. Kiszámítottam hirtelen; hogyha ez a féltékeny bestia rámvetné magát, az sem lenne jó üzlet, ha a közelharcban legyőzném. Mert végre is letéphetném a fülét, kinyomhatnám a szemét, közben ő is csinálna velem valamit bizonyosan.

Más védekezést eszeltem ki tehát. Nagyon betegnek tettem magam. A paplant felhúztam az államig. Elhaló hangon sóhajtottam:

— Igen. Volt szerencsém önnagyságához. Tanácsot kért bizonyos ügyben.

— Arról is értesültem. Színésznő szeretne lenni. És ezzel a dologgal kapcsolatban nekem is volna egy nagy kérésem a szerkesztő úrhoz.

Nagy kérése van? Hiszen ez remek. A mázsás kő lehengeredett a lelkemről. Áradt belőlem a vidám udvariasság. Leültettem, cigarettával kínáltam a vendégemet. Ünszoltam, hogy beszéljen.

Doktor X. leült. Akkora ember volt, hogy a szállodai szék bababútorinak tűnt alatta. Rámnézett a cvikkerjén keresztül és rögtön a dolog velejébe vágott:

— Az a benyomásom, szerkesztő úr, hogy a feleségem főleg azért szeretne színésznő lenni, hogy anyagilag függetlenné tegye magát és azután elváljon tőlem! — mondta tárgyilagos egyszerűséggel.

Elég kínos volt. Egyszerre benne voltam egy idegen emberpár legbensőbb ügyében. Hápogtam:

— Honnan meríti doktor úr ezt az impressziót? Bizonyos benne? Hátha téved?

Doktor X. nyugodtan beszélt tovább:

— Ez természetes dolog, szerkesztő úr. A feleségem huszonkétéves, én negyvennyolc. Azonkívül a külsőm sem nagyon szerencsés. Idült bronhitiszem van és rendkívül el vagyok hívva. Tökéletesen megértem, ha egy olyan nő, mint a feleségem, nem túlságosan sok örömet talál bennem. Gondoltam is már rá, hogy félreállok. De nem tudom megtenni, kérem, nagyon szeretem a feleségemet. Illetőleg, hogy egészen pontos legyek, úgy félre tudnék állani, ha főbelőhetném magam, vagy leugorhatnék az emeletről. Dehát ezt nem tehetem meg, nem mintha ragaszkodnék az életemhez. Hanem kérem, a feleségem hazuról meglehetősen szegény. És hogyha én meghalnék, mivel tőkém nincs, amit ráhagyhatnék, valószínűleg anyagi bizonytalanságba kerülne. Míg viszont, amíg élek, gondoskodni tudok róla, hogy semmiben ne lássson szükségét. Ugyebár igazam van kérem, hogy az öngyilkosság ötletét elvetettem?

Nem tudtam felelni. De mivel mégsem vagyok egészen amerikai füstölthús, kezdett nagyon rosszul esni, hogy egy pillanatig vörhenyegesen gondoltam a bronhitiszes ember feleségére.

A férj rövid szünet után csöndesen tovább folytatta mondókáját, az üzleti tárgyalások óvatos hangján:

— A dolog pontosan úgy áll, hogy a feleségem nekem a napsugaram. Ezért arra kérem a szerkesztő urat, hogyha Valika újra föl találná keresni, legyen olyan kegyes és mondja meg neki, mily rosszul tenné, ha elhagyna engem.

— Beszélni fogok vele! — ígértem meg komolyan.

Doktor X. nem tudott elnyomni egy sóhajtást:

— Sajátságos dolog, beismerem, hogy ilyen privátüggyel vagyok kénytelen terhelni a szerkesztő urat. De tessék elhinni, hogy elsősorban csak a feleségem lépése

kényszerít rá, mivelhogy ő is önt választotta bizalmasának. Bár kétségtelen, hogy saját családom, vagy közelebbi ismerőseim körében nem találhatnék senkit, aki annyira megérthetné lelkiállapotomat, mint éppen egy olyan igazi bohém és művész, mint a szerkesztő úr...

Kicsit meg voltam sértve a »bohém« miatt, de azért megnyugtattam a vendégemet, hogy amennyiben tudok, segíteni fogok neki.

A férj megtörülte kékkockás zsebkendőjével a homlokát. Aztán a hangját valamivel mélyebbre srófolva mondta:

— És most jön a legfontosabb. Erről természetesen nem beszélhetek, magával a feleségemmel. Ezt csak egy másik férfinak mondhatja el az ember. Egy nagyszívű, művészbárátnak. Én kérem annyira tisztában vagyok az értékemmel, helyesebben az értéktelenségemmel, hogy nagyon megértem, ha mellettem, rajtam kívül, a feleségemnek szüksége volna egy hozzá jobban illő partnerre...

— Szerelmesre?! — szakítottam félbe kegyetlenül.

Doktor X. helyeslőleg bólintott:

— Igenis kérem. Arra. Ez természetes dolog, ilyen az élet. Legyünk modernek. Sőt, annyira szeretem a feleségemet, hogy nagyon hálás lennék, ha a szerkesztő úr valami módon sejtetni tudná vele: képes lennék rá, atyai módon gondolni arra a fiatalemberre, akit a feleségem a maga számára kiválaszt. Föltéve, hogy igazán derék fiatalember, aki a feleségemet semmi tekintetben nem használja ki és nem kínozza meg...

Hát ez már nem egészen új dolog. Ohnetben és Marlittban is bőven akadnak olyan romantikus fordulatok, amikor az idős szerelmes, férfias önfeláldozásának buzgalmában hirtelen apává alakítja át magát.

Savanyúan néztem a vendégre. Ilyen rongy alak. Még elég jól mozog, nincs egy ősz hajszála és annyira gyáva, hogy máris fölad minden küzdelmet.

Doktor X. azonban új meglepetéssel szolgált. Már a búcsú után, már a küszöbön, még az eszébe jutott valami. Megállt, megfordult. És precizen, mintha valami telekvásárlásnál akarna kiegészíteni egy pontot, megszólalt:

— Igaz kérem. Rendkívül fontos. Szeretném, ha a feleségem tudná a következőket. Mivel félek, hogy ő engem nemcsak közömbösnek, hanem visszataszítónak is talál, kötelezhetem magam, hogy a jövőben csak a legislegminimálisabb esetben közeledem feléje úgy, mint a feleségemhez.

Az ágy forogni kezdett velem. A tengeribetegség jeleit éreztem ettől a néhány mondattól. Mert a »férje helyett leszek az apja«, a »soha többé« az olyan rendben van, hogy szinte unalmas. De ez a gyötrelmes megalkuvás, amely minden árat hajlandó megadni a férji jogok megálázó morzsáiért, fölkaavarta a gyomromat.

Doktor X. ott szuszogott a küszöbömön. Könnyörögve és bizakodva nézett rám. Mintha megnyugtatót várna arra nézve, hogy a föltételei igazán olcsók és elfogadhatók. Most már rettegettem tőle. Milyen idegélete lehet ennek a kolosszusnak, hogy idejött hozzám, ily borzasztó őszinteséggel föltárni magát. A természetrajzával kapcsolatban kínos latin szók jutottak az eszembe. Először útáltam, aztán mélyen sajnálni kezdtem. Beteg szegény. Nem ura magának. Rettentő kényszerek parancsolják cselekedeteit.

Amikor végre elment, mint aki valami félelmes példától riadt meg, akaratlanul fölguggoltam az ágyban. És szinte hangosan rimáncodtam Istenhez: küldjön olyan

véletleneket reám, hogy megőrizhessem eddigi hűvösségemet, hogy zökkenő nélkül jussak át a férfikor klimatériumán.

* * *

Ahogy a férj jelezte, három nap sem múlt el, újra megjelent nálam Valika. Szóhoz sem engedtem jutni. Azonnal eléjétartam doktor X. aggodalmait.

A rozsszóke asszony fiatal arca elpirult a púder alatt.

Hogy ő el akarná hagyni az urát? Szó sincs róla. Miből gondolja ezt az a szamár? Hiszen ő is szerelmes beléje. És, hogy bevalljon valamit, amit az első látogatásánál még nem mert megmondani: voltaképpen csak az ura kedvéért szeretne a színi pályára lépni. Sokat járnak együtt színházba és megfigyelte, mennyire hatnak a férjére a színésznők, hogy kukkerezzi a színpadot, mialatt egymás mellett ülnek a zsöllyében. Nincs ok ugyan — legalább reméli, hogy nincs oka — konkrét féltékenységre, de az is nagyon kétségbeejti, hogy az a férfi, akit ő szeret, gondolatban más nőkkel is foglalkozik. Ő mindene akar lenni az urának. Be akarja tölteni egész világát. Ezért akar ott lenni a színpadon is. Hogy a férje lássa, van ő olyan szép, ér annyit, mint a többi színésznő.

Valósággal boldoggá tett ez a vallomás. Hiszen rendszerben van itten minden. Itt a két szívó félkorong, amely most szépen összetapadhat. Mily tiszta példája annak a törvénynek, hogy a szerelem néha még a legabszurdabb esetben is szerelmet ébreszthet, akár egy kémiai hatás, ahogy a lakmuspapír kénytelen megvörösödni a savban.

Gyorsan elküldtem Valikát és sürgősen fölhívtam X. doktort az irodájában, mert persze, hogy fölírtta a telefonszámát. Közöltem vele a jó hírt.

Egy pillantig döbrent csönd volt a kagylóban, aztán ingerült, csaknem durva hang ütötte meg a fületem, mintha X. doktor valami éretlen tréfát akarna visszautasítani.

— Nem igaz! — süvöltött haragosan a dróton át.
Én is megmérgeződtem:

— Ejnye, a fene egye meg magát, kedves doktor úr! Megbíz egy ilyen kényes dologgal, aztán amikor referálok, nem akar hinni nekem?!

X. doktor egyszerre megszelídült. »Hát komoly? Igazán komoly, amit mondani tetszett?!« — könyörgött a kagylóba.

Megnyugtattam, hogy az eszem ágában sincs felültetni.

Erre azután kérdezősködni kezdett. Apróra be kellett számolni mindenről. Milyen volt Valika hangja, amikor ezt mondta, milyen amikor arról beszélt? Türelmesen felelgettem neki. Megértettem, hogy X. doktort a legkisebb részlet is feszülten érdekel. Végre ő is elröstelte, hogy századszor elfújassa velem ugyanazt a mondatot. És olyan hangon, amelynek színkeverése becsületére vált volna a legnagyobb orosz színésznek is, így búcsúzott el tőlem:

— Nagyon szépen köszönöm a közbenjárását, szerkesztő úr. Az Isten áldja meg érte. Csókolom a kezét.

Letettem a kagylót. Ránéztem a telefonaparátusra. Mintha ki lett volna fulladva az is a hosszú beszélgetés után.

Még csak félkettő volt, de kihúzott az ágyból valami izgatott öröm. Felöltöztem. Vidám, babosnyakkendő kötöttem és lementem ebédelni.

Megnéztem a postámat, egy kicsit ténferegtem a hallban. Hát egyszerre csak a liftnél elémerül X. doktor. Nagyon siethetett, föl volt dülva, a nyakkendője félrecsúszott a gallérjában.

Megragadta a kezemet :

— Ezer bocsánat, szerkesztő úr. Már kerestem telefonon, de nem felelte a szobája. Iderohantam. Ugyanis elfelejtettem egy lényeges kérdést. Milyen impressziója van a szerkesztő úrnak? Hosszabb ideig tarthat ez az érzés a feleségemnél? Bazirozhatok én erre nyugodtan?

Mintha forgószerű kapott volna el. Shakespeare szerelmeseinek sorsa szokott ily sodró erővel hatni a bizalmasokra. Megdöbbsentem. Alig tudtam széttépni a pókhálót. Alig tudtam nevetni :

— Maga örült, doktor úr. Tartson hidegvíz-kúrát!

X. doktor is elnevette magát. Szégyenkezően és megkönnyebbülve szólt :

— Csakugyan egész bolond vagyok. Össze-vissza vagyok kuszálva, mint egy cylinder, amelyet visszafelé kifeltek. Ismételen ezer bocsánat.

Odaintette az ujságos bojt. Megvette mind a három déli lapot. A pengőből visszajáró aprópénzt borralalónak hagyta. Azzal elrohant aktatáskájával és idült bronchitiszével.

Néztem, amint nekidől a forgó üvegajtónak. Gondolom, a pápa testőreinek van olyan furcsa kosztümje, két színből szimmetrikusan összevarrva. Ahogy hátulról láttam, érzésem szerint úgy tűnt, mintha X. doktor is ilyenmódon lenne összeragasztva. Az egyik füle boldog volt, a másik boldogtalan. Számítgatni kezdtem magamban, rendbe tudna-e jönni egészen, ha gyereke születne véletlenül?

A »VEZÉR«

Az ötvenéves férfi, aki a fajansz-kádban ült és a vörös gumiszivaccsal a hátát mosta, szörnyeteg volt. Elhízott, durva, pocakos. A balvándliján szépen fejlett görcsércsomóval és mindkét lábfejen két-két egymásranőtt lábujjal, amely rendellenesség úgy keletkezett, hogy ifjúkorának hiúságában mindig túlszűk cipőt viselt.

A borbély ott várt a kád mellett. És amikor a férfi kilépett a vízből, előzékenyen vállára borította a bolyhos lepedőt. Gyöngéd dörzsölgetéssel megszáritotta, beszapanozta, megborotválta. Majd púderezés közben olyan hizelegve emlegette a »méltóságos úr erős szakállát«, mintha ez az erős szakáll kivételes jó tulajdonság lenne, akár a szépség. Talán a borbély hangja is hozzájárult, hogy a férfi olyan gyönyörködve nézte bika képét a tükörben, amíg a mellét és a tokáját bepermetezte Jardley levendula vizével.

Jött az inas. Felöltöztette. Felöltözve, a kitűnő szabónál készült, sötétszürke zakkóban, amely jól elgombolta a pocakját, a férfi már nem is hatott olyan szörnyűségesnek. Mérhetetlen önteltség érzett rajta. Olyan góg, hogy a szobalány rá sem mert emelni a szemét, amíg jelentette :

— A méltóságos asszony kéreti a méltóságos urat, hogy mielőtt el tetszene menni, tessék bemenni hozzá.

A férfi bólintott és belépett a félhomályos, frézszínű, női hálószobába, amelynek állott melege teli volt édeskés alvás-szaggal.

— Szervusz, Röné! — mondta fölényesen, a huszonöt-éves, nagyon csinos, fehérbőrű, szőke asszonynak, aki felguggolt csipkés párnái közül, mihelyt meglátta.

A nő kacéran mosolygott:

— Gyere ide, mucikám. Ül ide az ágyam szélére egy pillanatra. Dugd ide a nyakamhoz a fejedet. Juj, de friss vagy, de jó szagod van! Hallottalak fürdeni. A zuhany ébresztett föl. A nagy locs-pocs, amit a kádban csinált a baba...

— Miért hivattál? — kérdezte méltóságteljesen a szörny.

A nő duzzogott:

— Istenem! Semmi! Csak a reggeli puszi. Három napja úgy még el hazulról, mintha hotelben lagnál.

A férj leereszkedően megcsókolta fiatal feleségének orrát és homlokát. És azzal a pöffeszkedő érzéssel távozott, ahogy egy régi vágású basa búcsúzhatott, kissé már megúnt odaliskjájától.

A sofőr, patent rugóra járva nyitotta ki előtte az autó ajtaját. A vezérigazgató napja mindig ilyen sikerdúsan kezdődött. A világ a földön feküdt előtte. A borbély, a szobalány, az inas, a felesége, a sofőr, a portás, a vállalatának székházában. A titkára, a cégvezetője, az összes tisztviselők és gépírók haldokoltak a hódolattól, ha meglátták.

— Na, kedves Fekete, mit gondol, milyen lesz ma a tőzsde? — fordult a vezér a legidősebb tisztviselőhöz.

— Becsületemre, ez jó! A generális úr kérdez tőlem ilyet, amikor én a generális úr egy típjére föl merném tenni a fehéreneműmet! — hízelt a vén hivatalnok.

Az öreg kiment. Megjelent Ella a gyorsírási füzetével és a hat bés kohinorral. Odaült az amerikai íróasztal elé. Szerényen és kacéran, a szája rikító pirosra festve, mint a pipacs.

A Vezér rászzegezte bika-diókompót szemét:

— Milyen csinos mindig maga, fiam. Mintha skatulyából vették volna elő!

A lány mosolygott kitépett szemöldökével, piros szájával:

— Elárulok egy titkot, vezérigazgató úr! Mielőtt bejönnék ide, egy picit rendbe szoktam hozni magam az ajtó előtt.

A Vezér gőgösen bólintott, jelezve, hogy megértette a célzást. Ránézett a lányra, mintegy kutatva, hogyan folytatódhat nyakának vonala a blúz alatt? Pillanatig arra gondolt, hogy bár elve ellen van, hozzányúlni valakihez, aki »bent van a házban«, de hátha, mégis? Egyszer vagy kétszer, ha nagyon símán megy. Méregetni kezdte magában, megérné-e a lány az ezüst retikült vagy az elefántcsont manikűrkészletet, amelyet kiutalna a számára, egyszer és mindenkori honorárium gyanánt.

Diktált néhány mondatot, aztán elengedte a kisasszonyt. Egy üzletfele jött, akit sürgősen kitanított a közgazdasági életre. A vezér általában szeretett tanítani. Ha bridzsezett, maga volt a megrovó bölcsesség. Ha diszkurált, az inkább elnöklésnek számított, mint beszélgetésnek.

Este színházba ment a Vezér. Az első sorban ült természetesen. Valami kék villanást érzett a plasztronján.

Óh, semmi! Csak az ibolyaszemű primadonna szentelt neki egy külön, intím pillantást a színpadról. Unalmas »macska«, jóismerőse a privát életből.

Az első felvonásnak vége volt, a függöny lement és fölzúgott a premiereken megszokott, udvariassági taps. A Vezér azonban nem tapsolt. A krétafehér szerző csak azt láthatta, amint egy kövér, szmókingos alak dölyfösen hátatfordít zsöllyéjében az egész színpadnak, majd lustán föláll és tolakszik kifelé, olyan arccal, amelyre rá van írva, hogy »rosszat fog beszélni«.

Ami meg is történt. Az előcsarnokban két cigaretta közt ki is fejtette a Vezér a köréje gyűlő uraknak, hogy a darab rossz és hogy a primadonna (ugyanaz, aki külön pillantásával tisztelte meg) már elmúlt negyven éves.

Féltizenkettőre járt, amikor a Vezér asztalhoz ülhetett végre. A babájával vacsorázott a Ritzben. »Fád« hely, de mit csináljon, ha nincs jobb, ebben a szerencsétlen városban? Megsemmisítő pillantással nézett a kis kerek asztalra, amelyet a pincér odagurított melléje, zsúfolásig megrakva az előételek színes orgiájával.

Ha a feleség szőke volt és fehér, a »baba« viszont az egyensúly kedvéért fekete volt. Indiánkék hajú, sí-barna, hó-barna, napolaj-barna, az arcán okkerszín púderrel. Híres szép, sovány keze volt, pazar alakja és ideggyógyásznak való temperamentuma. A vacsora alatt a nő ingerülten sziszegő jelenetet csapott a Vezérnek:

— Hol volt egész nap?! Mit csinált?! Maga megcsal engem! Magának viszonya van a feleségével!

A Vezér másfélkilós pracliját rátette a nő gyűrűkkel borított, nyugtalan kezére:

— Ne ostobáskodjék. Alíz! Tudja, hogy nem bírom a féltékenységet!

Hiszen nem bírta. De azért mégis jólesett neki. Ez a kis pezsgés, ugyanúgy hozzátartozott az élete kellemeségeihez, mint az, hogy meghajoltak a művészi ítélete előtt és a klubjában egész »első vonalból való« emberek is kikérték a politikai véleményét.

Éjszaka kettőkor, amikor lefeküdt, bevett egy fanodormot. Pedig nem volt rossz alvó. De mohóságában nem volt türelme bevárni azt a húsz percet sem, amíg természetes úton neheznek el a pillái.

II.

Egy reggel, a teája, sonkája, grape frutja és kétperces tojása előtt, az ujságban böngészve véletlenül megakadt a szeme valami apróhirdetésen, amely Helmecky Pál magánnyomozó irodáját ajánlotta az olvasó figyelmébe. A hirdetés nagyon gusztusosan, diszkrét eleganciával volt megfogalmazva. Megtetszett neki. Letette az ujságot. Gondolkozni kezdett. Elmosolyodott.

Mi lenne, ha információt rendelne az irodánál arról: »hogyan fekszik a cége a piacon?« Hiszen szó sincs róla, tud ő mindent, amit érdemes tudni. Tudja ő, hogy mit jelent személye és vállalata a nagyvilágnak? Mégis vicces lenne rájönni olyan apróságokra, amelyek homályban vannak előtte. Van-e harmónia a hivatalnokai között? Nincs-e sikkasztó-gyanús ember az alkalmazottainak sorában? Vannak-e flörtök a háta mögött? Nem lopja-e az inasa a szivarjait? Mit szólnak hozzá az üzletfelei? És mit szólnak hozzá a társaságban?

Minél tovább gondolkozott a dolgon, annál szomjásabb kíváncsiság fogta el. Őszintén szólva, nem elégítette már ki a szakadatlan és szembe történő hízélgés. Olyasmit

szeretett volna, hogy ismeretlen helyről, mintegy a világ-ürből énekelje feléje dicsőségének és hatalmának himnuszát egy személytelen hang, akár a rádió valami messzi állomás zenéjét.

Meg is rendelte az információt, ravaszul, egy közömbös, harmadik személy által, hogy Helmezy Pál diszkrét kutatásokkal foglalkozó irodája ne is sejtse, kinek dolgozik? — Sőt, hogy egyenesen föltehető legyen — valami konkurensnek van szüksége az adatokra.

Eltelt két hét. Végre egy reggeli postával megérkezett az irodába a diszkrét információs anyag. Szépen, szűzien, lepecsételt borítékban. Csak természetes, hogy aki megrendelte, az a bizonyos harmadik, nem is olvashatta el. Ez a primőr a Vezért illette meg személyesen. Ő vágta föl a borítékot őznyelű papírvágó törével. Ő látta meg elsőnek a huszonnyolc sűrűn gépelt oldalt, egy törekvő magándetektív hetekig tartó munkájának egész anyagát.

Meg kell adni, hogy a Vezér ezúttal nem volt mohó. Előbb hozzákészült kényelmesen az olvasáshoz, ahogy a legdelikátabb gyönyörűségek előtt preparálja magát az ember. Fölhajtott egy pohárka francia vermuthot. Ivott rá egy korty Giesshüblert. Szivarra gyujtott. Aztán hátradőlve a karszékében, fölemelte az első lapot.

Olvasott húsz sort és szikrázni kezdett a szeme. Az írásmű így kezdődött:

»A Luvois és Brandt lemezipari rt. helyzete szilárd. Még mindig jótékonyan érvényesül alapítójának kereskedelmi koncepciója. A kitűnően összeválogatott, régi tisztviselői, mérnöki és ügynöki szervezet egyelőre sikeresen ellensúlyozza a vállalat új tulajdonosának és vezérigazgatójának bornírt üzleti elveit és azt a népszerűtlen-

séget, amely fent jelzett személyiséget a gazdasági élet egyik legellenszenvesebb alakjává teszi...»

A Vezér homlokán kiütött a hideg veríték, megtörülte csontkeretű pápaszemének üvegét, lenyelt idegességében három pohár vizet és olvasott tovább.

A műben, amelyet az ambíciózus iroda szinte költői nyelven, de kétségbevonhatatlanul hiteles adatok alapján fogalmazott, a pokol nyílt meg előtte, Megtudta, hogy kinevetik, lenézik, gyűlölik, elhárítják a parancsait. És még csak nem is rohanhat ki, hogy ordítózva csapja el egész személyzetét. Hiszen azok az emberek, akik odakint görnyednek az íróasztalaiknál, fizetetlen túlórákkal, önfeláldozóan szolgálják az üzemet, amely »volt valami« az ő trónfoglalása előtt. Mohón kutatta a sorokat. Legalább egy kis sikkasztást találna. Bár egy embert rúghatna ki! Csak egyetlen egyet. Hogy kitölthesse rajta a bosszúszomját. De nem volt ilyen. Valamennyi tisztviselő hibátlan volt a följegyzések szerint. Küzdelmes hősei a B-listás kornak, akik rémült tisztességgel töltik be azt a munkakört, amelyet sikerült maguknak kiverekedni.

A Vezér most megitta az egész vermuthot, ami a palackban maradt. Következett a magánélete... Dehát ilyen hitvány a világ? A földön csúszott előtte mindenki, a háta mögött pedig...?! Fúj! Elkezdve onnan, hogy a kaszinójában és az ipari arisztokrácia szalónjaiban mi-csoda csúfságok forognak róla közszájon, folytatva a sofőrjén, aki ellopott gumiban és benzinben egész kis vagyont keresett rajta, végül eljutott a babájáig és a feleségéig. Ez volt a legkeserűbb. A két nő bűnlajstromán vagy harminc név szerepelt. Valamennyire enyhítő volt, hogy tíz név azonos a szeretők listáján. Legalább egymást is megcsalják, nemcsak őt — gondolta gyűlölködve a Vezér

és ökölbeszorult a keze. Hát ezek voltak a barátai? Megjelent képzeletében a lovagok galériája. Impertinensen a szemébe vigyorgott mind a harminc férfi. Köztük legjobb barátja, a szőkéből őszült, elegáns nőgyógyász, aki csakugyan kitartott mellette, mert a bizalmas információ szerint, a feleségén kívül három metreszének volt a szeretője egymás után.

A Vezér tagjai elnehezültek. Mintha hangyák mászkáltak volna a fejében. Melege lett. Hiszen itt el sem lehet kezdeni a tisztogatást! Kihez nyúljon hozzá? Mit csináljon? Ha megmukkan, ráomlik az egész ellenséges világ. A fogát csikorgatta dühében. Munkába lépett a sok víz, amit izgalmában megivott, az alkohol, a nikotin. Néma rémülettel érezte, hogy valami fenyegető forráság suhan el az agyán és a bal szemhéja tehetetlenül alábocsátokzik szirup-dió szemére,

Ebben a pillanatban halk kopogás után belépett a vezéri szentélybe a »kedves Fekete«, hóna alatt az albummal, amelyben az aláírandó levelek voltak szortírozva, tiszta itatóslapok között.

A vén hivatalnok a moszatnál halkabban és alázatosabban járult oda az íróasztalhoz, amely mögött ott ült ura és parancsolója mozdulatlanul, a nagy vértolulástól rákpiros arccal.

Mit csinálhatott a »kedves Fekete?« Régen megszokta, hogy ilyenkor hízelegni muszáj. Tehát a főnök gutaütéses képerre pillantva, mézes hangon jegyezte meg:

— Isteni színben van a méltóságos úr!

Ez sok volt. Több mindennél. A Vezér felhördült és valami irtózatosságot akart mondani, de mindössze egy rövid artikulátlan üvöltés szabadult ki a torkából. A nyelve hirtelen kővé vált. Egészen összeborult rajta a

forró függöny, amelynek eddig csak a suhanását érezte. És, ahogy egyensúlyát veszítette, székestől felfordult az íróasztala mögött.

Lett nagy lótás-futás, telefonálgatás. A Vezér egy óra mulva már az egyik magánszanatórium legdrágább szobájában feküdt, heliotróp selyempizsamájában. Benne volt a kellős közepén a legszebb gutának. Befalazva, összehérsékelve, tehetetlenül. A keze nem mozdult, a nyelve nem forgott. Az egyik szeme hűdötten csukva volt, a másik viszont annál nagyobb gyűlölettel villogott kifelé a világba. Még jó, hogy nem tudott mozdulni, szólni, parancsolni. Mert olyan állapotban volt, hogy ha teheti, felrobbantotta volna az egész földgolyót, de legalább is megharapta volna az ápolónő kezét, aki alkoholos vattával mosogatta az arcát.

A szőke asszony ezalatt, a szomorú esethez illő módon, félkocketten öltözve, a szanatórium igazgatói szobájában tanácskozott a főorvossal.

Szép szemét szelíden a férfira emelte :

— Erős vagyok professzor úr! Nyíltan beszélhet velem! Lesz még ember a férjemből?

A tanár halkán felelte :

— Sajnos, nem hiszem. Lehetetlenség!

A nő rettegő lelke megkönnyebbülten nyújtózott ki, ahogy a gáznemű testek terjednek szét kedvező körülmények között. De ezt az érzését természetesen nem árulta el. Sőt olyan tehetséges volt, hogy még sírni is tudott. Persze csak egy-két csöppet, mintha porfómöt hintene a zseb-kendőjére. Tovább tudakozódott :

— És az életét is veszedelem fenyegeti?

A professzor erre nézve megnyugtatta :

— Nincs közvetlen veszély. Tíz évig is élélhet ezen a módon.

— Te jó Isten! Még tíz évig! — kiáltott fel egészen prózai hangon az asszony és a falnak szédült az ijedtségtől.

A tanár egy kicsit gúnyos, de meleg lelkű, okos ember volt. Együtt érzett a bajban lévőekkel. Most is mély részvétellel nézett az asszonyra. A Vezérből hirtelenében nem jutott más az eszébe, mint az a fenyegetően nyitott egy szem, amely rá is olyan ádáz gyűlölettel tapadt, amikor megvizsgálta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A MOSTOHA

Piroska ötéves volt, amikor az édesanyja meghalt. Akkor ronokokhoz került kosztba, kvártélyba.

Csak vasárnapokon látta az apját, aki villanszerelő volt, egész nap dolgozott és nem ért rá a kenyere miatt sokat törődni a kislányával.

Pedig nagyon szerette a gyereket és inkább miatta házasodott meg egy esztendő múlva, mint a maga kényelméért.

Legyen otthon Piroska. Lássa, játszadozzon vele, bújjon melléje egy kicsit este az ágyba. Isteni játékszer minden derékszívű apának a hatesztendős kislánya.

Igen rendes, csinos, gyerekdolgozokban jártas, molett barna nőt vett el, aki olyan lomhán és ijedten mozgott a külvilágban, amilyen serény vidámsággal végezte odahaza a munkáját.

Az asszony — szakácsnő volt azelőtt — őszintén szerette a gyerekeket. És tiszta lélekkel tette föl, hogy valóban az édesanyja lesz Piroskának az anyja helyett.

Nem is rajta mult, hogy ez nem sikerült, hanem Piroskán, aki úgy viselkedett a mostohájával szemben, mint egy gögös, kis jégcsap.

Jóeszű gyerek volt, fülelt, leskelődött. Tudta, hogy

miért viselt három hónapig fekete flórból karszalagot a kabátkáján. Amíg a rokonoknál volt, teleszívódott a képzelete a nagyok elhullatott beszédeiből, hogy ő árva és mostohája lesz.

A mostoha fogalma olyan volt a szemében, mint a krampusz. Ijesztő, idegen, ellenséges. Nem akarta a mostoháját szeretni.

Amikor hazakerült, arrogánsan nyávogott az igazi anyuskája után. Nem is akarta semmimódon a második asszonyt mamának szólítani, akármilyen szigorúan ráparancsolt az apja.

A szorgalmas, kövér asszony bánatosan bocsátotta a kötényébe munkás kezét:

— Nem akar engem szeretni! — gondolta búsan.
— Megfésülni sem hagyja magát, nem tud rámnézni, nem tűr. Jó Isten! Még azt fogja gondolni az apja, hogy nem bánok vele elég jól.

És nem adta föl a küzdelmet, hogy ezt az akaratos, kis som-virágot magához édesgesse.

Dehát a mostohának nagyon nehéz a dolga. Ez az asszony is teli volt szűrve aggodalommal, hogy csakugyan mostoha talán? Nem elég jó, nem elég figyelmes. Őt is nyugtalanította a babona. És, hogy messziről se hasonlítson a tündérmesék gonosz boszorkánymostohájához, túlerőltette a barátkozást. Mézes-mázos volt, hízelkedő. Idegen, természetellenes. Amivel csak azt érte el, hogy Piroska impertinenciája napról-napra nőtt. Végül oly szemtelenné vált, mint egy kis légy, amely minduntalan az ember orrára száll.

A mostoha zokogott az ura nyakába borulva:

— Váljunk el, Kálmán. Nem akar hozzászokni a kislány.

Soha még mostohának nem volt rosszabb dolga árva mellett. Össze voltak zárva egész nap a konyhában. És Piroska parányi agyának találékonysága nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy viselkedésével ki ne mélyítse árvaságának gyászos állapotát.

Rossz viszony volt közöttük. Ingerlékeny, feszülten udvarias. Mint két állam között, amelyek még a diplomácia hangján érintkeznek, de már kevés választja el őket a hadüzenettől.

Történt egy délután, hogy a mostoha így szólt az árvához :

— Állj föl Piroska arról a ládáról. Ki akarom venni belőle a faszenet.

Piroska nem állt föl. Ez új győzelem lett volna. Ilyesmit eddig mégsem csinált. Nyíltan nem szegült ellene nyílt parancsnak. Most megpróbálta.

A mostoha szelíden megismételte :

— Állj föl, kicsikém . . .

Piroska olyan közömbös arcot csinált, mintha nem törődne vele, hogy hozzá beszélnek.

A mostoha hangja könyörgőn remegni kezdett :

— Piroska, szívem !

Piroska orrán erre szemtelenül gúnyos kifejezés jelent meg, mintha azt mondaná : »nekem te nem parancsolsz !«

Az asszony hirtelen elveszítette a türelmét. A homloka is elpirult a haragtól. És szabadon engedve az anyák fegyelmező ösztönét, megfogta Piroskát és megverte. Már ahogy kisgyerekeket szokás megverni. Negyedgőzzel meghúzta a fülét. Fölhajtotta a szoknyáját és a tenyerével néhány pukkanósat ütött az ülepére.

A verés csöppet sem fájt. De Piroska azért úgy böm-

bölt és sikoltozott, hogy kijöttek a gangra az emelet összes konyháiból a cselédek.

Itt van tehát a mostoha! Ez ő, ilyen lesz ezután, most megmutatta igazi arcát. Félelem és mélységes megaláztatás szégyene emésztette Piroska lelkét, amikor húsz percnyi, teli tüdőből való sikoltozás után csendesen sírdogálni kezdett, a fal felé fordulva, hogy ne lásson semmit az egész világból.

Csönd volt. Piroska csak apró neszeket hallott, amiből tudhatta, hogy a mostohája ott dolgozgat a konyhában.

Sokáig állt, elfáradt, megúnta nézni a falat, meg is éhezett. Öt óra, jelentkezett egy vékonyka korgás a gyomrában, ilyenkor szokott uzsonnázni ezelőtt. Na dehát mostan uzsonna! Piroska már az éhhalál szorongását kezdte érezni, amikor egy nagy karéj szilvalekváros kenyér jelent meg egészen közel az arca előtt.

Csöndes, természetes hang szólalt meg a háta mögött. mintha semmi nem történt volna közöttük:

— Itt az uzsonnád!

Piroskának nem volt ereje visszautasítani a lekváros kenyeret. Elfogadta az ellenséges kézből, egy darabig komoran nézte, aztán elcsábult és beleharapott.

Most megkönnyebbült sóhajt és nevetést hallott a tűzhely felől. A gyerekeknek roppant éles fülük van. Piroska is kihallotta ebből a nevetésből, hogy a gonosz mostoha sem érezte magát jól a verés után.

Engedékenyen megfordult. Megreszkírozta a fél szemét, hogy a mostohájára nézzen. Aztán rámosolygott. Félig ravaszágból, hogy jó lesz békét kötni az ilyen túlhatalmas ellenséggel. De félig már bizalomból is. Úgy érezte, hogy elintéződött közöttük valami fontos etikett-

kérdés. »Igen megvert és a világ nem omlott össze, megkente a lekváros kenyeremet, úgylátszik mégis a mamám.«

Az asszony leült egy konyhaszékre és kitárta a kislány felé a karját :

— Gyere ide, Piroska, adj nekem is egy harapást !

Piroska fölkapaszkodott a mostohája ölébe és odatartotta a kenyerét :

— Tessék harapni !

Ettek, csókolóztak. Csupa lekvár lett mindkettőjük arca, amitől aztán szívből, hosszan, oldalnyilallásig nevettek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HADAK ÚTJA

I.

Kis János műszaki rajzoló a családjával együtt Franciaországban rekedt, amikor a világháború kitört. Jött a tifusz, amely megtizedelte az internálótáborokat. Kis János és a felesége meghalt. Ez borzasztó volt. De a lánykájuk a fogságban tökéletesen megtanult franciául, sőt angolul is, amikor a tábor átmenetileg angol hadtápterületre került. Ez a tudomány aztán sínbe tette az életét Kis Teréznek, amikor a fegyverszünet után hazajutott Magyarországra.

Budapest akkoriban teli volt papírpénzzel és antantmisszióval. A kültelki kaszárnyákban spahik tanyáztak, a dunaparti hotelek hallja csupa szín az angol, francia, amerikai és olasz tisztek egyenruháitól.

Óriási konjunktúra volt ez egy húszéves lány számára, aki tudott a győztes katonák nyelvén beszélni. Így a kereslet folytán Teri is állásba került az egyik hotel bárjában.

Kapott egy szép fehér kötényt, egy tabellát az italok áráról és beállították a pultba a palackok közé, hogy szolgálja ki az idegen tiszteket, akik a hozzájuktapadt síbere-

ken kívül a legfontosabb vendégei voltak a mahagónifalú, apró lokálnak.

Teri szép lány volt. A bőre színe mint a friss őszibarack. Nagyon fehér foga volt és ha nevetett, két kokett gödröcske képződött az arcán. Sok minden bajon ment keresztül, de már elfelejtette a szenvedéseit. Pazarul érezte magát a munkahelyén a sok fiatal férfi között, akik mindnyájan udvaroltak neki.

Teri is szerette a »fiúkat«. Még pedig valamennyit. Az amerikai és angol tisztek burberyjét, az olaszok lakk-sizmáját és mollkravátliját ugyanúgy, mint a bőrszíjat a hamukék franciák derekán.

Sokáig úgy volt, hogy egyik udvarló sem tudott kiugrani a mezőnyből. De egyszer csak jött egy hosszú angol fiú. Rózsás képével és kurta pipájával odatámaszkodott a pulthoz. Az Isten tudja mért? Talán erőszakosabb volt, mint a bajtársai, vagy talán mert éppen az a sróf volt, amelyik pontosan beillett a lány ízlésének csavarmenétébe; elég az hozzá, hogy Teri ennek a fiúnak megengedte, hogy hazakísérje éjszaka, a zárás után.

Teri árva volt, önálló nő, senkije a világon. Nem tartozott számolni senkinek arról, hogy beengedte a tisztet nyomorúságos hónaposszobájába, az üllőiúti ház harmadik emeletén.

Az angol letette köpenyét, pisztolytáskáját és sapkáját az ágyra, aztán mintha ez a legtermészetesebb dolog lenne a világon, szájoncsókolta a lányt.

Diskuráltak tíz percig, megettek egy almát, amelyet Teri reggelire vitt haza a bárból. Aztán a tiszt elcsavarta a villanyt.

Rengeteget tudtak meg egymásról a sötétben és mégis majdnem semmit. Teri csak annyit tudott meg a fiúról,

amikor gyufákat gyujtogatva lekísérte a sötét lépcsőn, hogy a szerelmét Mikenek hívják. A tisztben pedig mindössze valami homályos zavar mozgott, hogy disznóságot csinált. Hiszen a lány, akiből az ellobbanó gyufák fénye mindig más és más, de egyformán szívtépő részletet világított meg, néhány óra előtt, pontosabban mondva »ő előtte« olyan ártatlan lehetett, mint egy gyerek.

Mégegyszer megcsókolták egymást a kapuban, aztán Teri visszamászott a harmadik emeletre. Megmosdott, bekente az arcát cold-krémmel. Beállította a vekkert reggel nyolcra. És lefeküdt összetörve és mégis boldogan, mintha valami fájdalmas, de fontos műtéten esett volna keresztül.

II.

A tiszt, akinek a keresztnéve Mike volt, a kaland utáni reggelen parancsot kapott a misszióján, hogy két órán belül utazzon tovább Bukarestbe és onnan Stambulba. Ez nem volt kellemes meglepetés. A fiút megint elfogta az éjszakai érzésének bűnbánó zavara. Világos dolog: illene megkeresni a lányt. Illene legalább annyit mondani neki: »Agyő«.

De hát honnan kerítse elő? A nevét sem tudta, azt sem tudta, az ismeretlen város miféle uccájában járt az éjjel? Odament a bár ajtajához, megnyomta a kilincset. Be volt zárva. »Délután ötkor nyitunk!« mondotta a boy.

A tiszt megvakarta a füle tövét, füttyentett egy szomorút. Aztán kiment a recepcióba. Elkérte a portástól a szobaszámláját. Kifizette. És felült pakkjai mellé a fiákerbe, azzal a kínzó érzéssel, hogy nagyon csúnya adóságot kénytelen itthagyni ebben a városban.

III.

Ilyen módon Teri hiába várta a fiúját. Pedig már félőtkor beült a bárpultba. Szépen megmosdva, tiszta kötényben, egy csöpp parfümmel hátul a nyakán, ahol azok az apró hajak homálylanak. Várt, nézte az ajtót. Nagyon készült rá, hogy fog majd mosolyogni, amikor az »illető« bejön, odamegy hozzá, felül a magas székre és kér valami italt.

Aztán késő délután, a tiszték egymásközötti diskurzusából kísérteties világossággal megtudta, hogy az ő embere, az a hosszúlábú és kurtapipájú Mike, elment. Egy szó nélkül, egy kézfogás nélkül. Hát ennyi volt neki? Hát így van ez a világon? Hát így csinálják ezt a férfiak?

A lány lelkében megpattant valami, amint a forró üveg hasad el, ha hirtelen jégre teszik. A keze megremegett, ahogy töltögetett a palackokból. Az volt a legborzasztóbb, hogy még ki sem bőghette magát alaposan. A bár teli volt. Három angol kockapóker játszott előtte a pulton. Folyton italokat kellett kevernie. Mosolyogni kellett. Megállani a helyét a sok férfi vidám ostromában.

Pedig félájult volt. Szeme előtt a nagyantant mézes dohányainak füstjében összefolyt az egyenruhák színe, a sokféle nyelvű beszéd és az ittas emberek nyerítő kacagása.

Éjfél felé azonban a ködből egyre határozottabban alakult ki az angol helyett egy másik tiszt alakja. Ez francia volt. Roppant vicces, szemtelen, csupa szeplő, a szeme intenzíven kék, mint a nefelejts.

IV.

Van benne valami iszonyú vonás, mégis meg kell mondani, hogy a szeplős francia még aznap éjjel meglátta a lány szobáját, az ágyát, az éjjeliszekrényen a nikkel ébresztőórával. És utána megtette a lépcsőn lefelé Mike útját, az ellobbanó gyufák szenvedélyesen aláztatós fényében.

Aztán elment a francia is, két nap múlva. Egy árnyalattal kevesebb lelkifurdalással, mint az első katona. Jöttek a helyébe mások. Egy sámsoni vállú amerikai. Egy szitakötőderekű olasz, olyan krémbarna bőrrel, mint az olajnyomatokon a szépfiúk.

Alávaló dolog ez? — Inkább szerencsétlenség. Mibe meneküljön egy húszéves leány, akiből rögtön az első szerelmes éjszakája után olyan alaposan kiirtottak minden büszkeséget és asszonyi önbizalmat, ahogy egy jó operatőr tudja kivenni a betege manduláit.

A házmester, aki a tisztet bécocsatotta az üllőiúti ház kapuján, mindenféle ocsmány dologra gondolt. Pedig a lány nem volt romlott. Legalább is irtózott attól, hogy üzletet csináljon a kalandjaiból. Inkább ő adott. Ingyen, pazarul, a vizontszolgálat reménye nélkül. A pihenésének óráit adta oda barátainak, pedig agyondolgoztatták a munkahelyén. Valamije hiányzott, keresett valamit. Azt akarta hinni, hogy szeretik. És rossz tapasztalatai voltak. Nem lehetett biztos a dolgában, csak addig, amíg a futó szerelmek csókjai között arcán érezte a férfi lehelletének melegét.

V.

Sokáig olyan volt, mint egy boci. Kellett hozzá két-három hónap, hogy valami gyakorlatiasság fejlődjön benne. Kicsit lefogyott, kicsit eldurvult. Kajszínbarack hamvasága eltűnt a puder alatt. A szemérme még föllázadt, ha pénzt kínáltak neki. De már hálás pillantással fogadott el apró figyelmességeket. Egy pár kesztyűt, féltucat selyemharisnyát, egy kis szíjas karórát ezüstből.

Végül is hosszabb időre kikötött, megint egy angol tiszt mellett, aki nem volt olyan kegyetlenül fiatal, mint a többi barátja.

Ez a viszony már két hete tartott, amikor Pilkington kapitány sírva találta a lányt, arccal a bárpultra borulva, az ezüst kávéskanalak, pókerkockák és szalmaszálak között.

— Mi baja, drágám? — kérdezte gyengéden.

Teri fölemelte sósra bőgött arcát:

— Azt hiszem, gyermekem lesz! — felelte kétségbeesve.

A kapitány erre a következő, tréfásan önérzetes megjegyzést tette:

— Micsoda csacsóság?! Hiszen még csak két hete ismerjük egymást.

A lány rendbehozta a szemét, kifújta és kipuderezte az orrát, aztán keserűen mondotta:

— Ne féljen. Nem akarom magát gyanúsítani! Tudom, hogy maga nem is lehet az apja!

Pilkington kapitány kíváncsian előrehajolt.

— Hát akkor kicsoda? Ha nem én?

Nagyon korán volt még. A bár üres. Úgy beszélgettek, mint egy szobában. A lány nem válaszolt rögtön,

tett-vett valamit hátul a polcon, kihúzta egy viszkis-üveg dugóját, aztán hirtelen eltorzult az arca és felsikoltott :

— Nem tudom! Valamelyik maguk közül!...

A kétségbeesés olyan erővel tört ki belőle, hogy akkor sem hallgatott el, amikor új vendégek nyitottak be az ajtón.

Már zsúfolásig teli volt a finom, kis mahagónibélésű lokál, amikor még mindig zokogott és panaszkodott. A tisztek megdöbbenve hallgatták történetét, a tehetetlen kínokról és szegyenekről. Hogy jöttek a bajtársaik és hogy mentek el. Vigyorogva, köszönés nélkül. Egyik a másik után. Fiatal szörnyetegek!

Bejött a bárba egy fehérkamáslis, elegáns síber és egy pohár sherryt kért a kisírt szemű leánytól.

Pilkington kapitány rászólt, mint a kutyára :

— Menjen innen a fenébe! Nem látja, hogy a kisasszony rosszul érzi magát?!

Nem engedték dolgozni a leányt. Kiszolgálták magukat, betették a csengős kasszába a pénzt.

Ezen az estén vagy tizenketten kísérték haza Terit. Egész kis tiszti eszkort, angolok, franciák, olaszok, amerikaiak. Mintha egymásra vigyáznának, hogy ne történhessék többé semmi baj.

A házmester, amikor kinyitotta a kaput és meglátta a feszesen tisztelgő katonákat a ház előtt, irígy csodálkozással gondolta : »Mit tudhat ez a rongyos, hogy ennyien kíséretetik?!...« És utánaézett a lánynak, aki már a második emeleten surrant, mint egy egérke.

VI.

A hotelhallban, a legnagyobb asztal körül, együtt ültek a tisztek. Ott voltak az olaszok rezedazöldben, vakított a csizmájuk. Burburyban az angolok, ragyogó gombjaikkal, a franciák hamúkéken, teli a mellük éremszalaggal és a kicsit civilesre szabott amerikaiak, parolijukon a három büszke betűvel.

Ha valaki rájuk nézett, azt hihette, hogy haditanácsot tartanak. Pedig igazán másról volt szó közöttük.

De Cassagnac kapitány egész déli hevével szavalta:

— Mi lesz ezzel a lánnyal? Lehet ezt hagyni? Lehet ezt túrni? Azért jöttünk ide, hogy széttapossuk ennek a lánynak az életét?!

Derossi hadnagy továbbfejlesztette a dolgot:

— Nézetem szerint ennek a gyerekek meg kell születni. Ez a mi gyerekünk. Valamennyiünké!

A tanács amerikai tagja kész tervet terjesztett elő:

— Nem bánom, álljunk össze korlátolt felelősségű részvénytársasággá, mint önkéntes apák. Nekem ugyan nincs egy morzsányi közöm az egész ügryhöz, de azért vállalok bizonyos mennyiséget a részvénypakettből.

Mindenki vállalt valamit. Pilkington kapitány elment a Váci uccába és megvette a babakelengyét. De Cassagnac előre kifizette a szanatóriumot, ahova Teri majd be fog vonulni a kellő időben. Az olasz új állást szerzett a lánynak egy gyümölcskereskedelmi részvénytársaságnál. Az amerikai pedig egy kis tőkét adott viharálló valutában, mert jól tudta, hogy annak a nőnek, akinek van valami pénzecskeje, sok mindent elnéz a világ.

Teri nem győzött hálálkodni. Már ott tartott, hogy

sokat gondolt a Dunára. Szinte érezte, hogy loccsan a víz az úszó jégtáblák között, amint belézuhan a teste a Margit-híd korlátjáról. És ime, egyszerre rendbejött minden. Nem is egyedül a gyakorlati segítség a fontos. Hanem az, hogy éppen onnan jön a jó, ahonnan a rossz érkezett.

Keverte az italokat a pultban. Körülötte a mézes füst, a nevetés, a kockakopogás. A szíve majd kiszakadt valami mondhatatlan jóérzéstől. Sírva fakadt.

— Mir sír, édes fiam? ! — kérdezte Pilkington kapitány. — Nincs semmi baj. Tisztába raktuk.

— Nem azért bőgök, — mondta a lány — mert fáj valamim, hanem mert valami iszonyúan jólesik. Hogyan hálálhatnám meg, amit tettek értem? !

Az olasz megsimogatta Teri kezét :

— Egyszerű dolog ! Ha majd meglesz a baba, küldjön mindnyájunknak róla egy enyveshátat.

És a tiszték mind fölírták a nevüket meg a címüket egy bojlapra. Mert valóban hol lesznek ők már akkor, szerteszórva a világban, amikor ez a gyerek meg fog születni.

VII.

Országos Széchényi Könyvtár

Terinek nem volt meg az a szűzi aranypénze, amelyet az ártatlan leány visz magával a házasságába. De voltak másféle jótulajdonságai. Szenvedett. Ez szerénnyé tette. Hajlamossá a jóságra és a hálára. És azt is megtanulta, hogy a szerelemből milyen csúnya aknák nyílnak mindenfelé, ha valaki azt hiszi, hogy a szerelem csak ölekezésből és csókolózásból áll. Fölfedezte és egyre jobban megbecsülte a szerelem egyéb vonásait. A hűséget, a gyöngédséget, az odaadást. Két ember együttélésének mélyebb és állandóbb alapjait.

Igy aztán kivételesen derék, józan és ragaszkodó felesége lett annak a középkorú, hízásra hajlamos, kopaszodó magkereskedőnek, aki később elvette. A kereskedőnek nem volt túlságosan sok férfiúi önbizalma. Valami alkalmi vételt keresett a piacon. »Jó nőt, kis hibával!« Féláron, valódi hernyóselyem harisnyát, amelynek csökkent értéke van, valami kis gyártási hiba miatt. És úgy találta, hogy Teri ilyen. Szép, kedves, fiatal. Túl sok is volna az ő számára, ha nem szállítaná le a becsét kellőképpen a homályos mult. A régi seb, amely ha be is hegedt, mégis ott volt a lányon, devalváló bélyeg gyanánt.

Nem is volt köztük semmi más baj, mint a gyerek, aki már elmúlt két éves. Járt. Beszélni tanult.

A férjben egyszerre csak felébredt a retrospektív féltékenység, ahogy a házáséletben egyre nőtt a szerelme. Savanyúan nézte a vidám babát, amint a tejbegrízt eszi. Harciasan kérdezte:

— Ki volt az apja?!

Teri rimánkodva tekintett az urára:

— Ne kínozz, Oszkár! Amikor elvettél, megígérted, a becsületszavadra ígérted meg, hogy erről a dologról soha többé nem lesz szó közöttünk!

A férfi ingerülten sétált az ebédlőasztal körül:

— Hát akkor megszegem a becsületszavamat! Tudd meg, hogy úgy szenvedek, mint a kutya! És nem hagyhatom ezt a kérdést nyitva, már csak azért sem, mert nekem ez örök bizonytalanság. Szép kis élet! Folyton reszketni, hogy egyszerre csak megjelenik az az ember és mit tudom én milyen címen, miket fog követelni tőled a hátam mögött!

— Légy nyugodt! Nem fog megjelenni! — mondta mélyszégyen meggyőződéssel az asszony.

— Te azt mondod, hogy nem. Én pedig azt hiszem,

hogy — igen! És ez a fontos! — pattogott tovább a férj. — Én nem kínozlak! Te ne gyötörj, fiam. Mondd meg, ki? Meg kell találnom, le muszáj számolnom vele. Ne félj! Téged nem keverlek belé! Csak felrúgom és eltaposom azt a bitangot.

Teri megijedt, hogy sarokbaszorul. Egy embert sem könnyű bevallani. De két tucatot? Négy nagy nemzet egész hadseregét? Lehetetlenség beszélni erről. Lelki szeme előtt megjelent néhány kép, amelyeket a mozik hiradójában látott. Olasz motorososztagok, francia tankok, gázmaszkos angol ezredek. Hallotta az idegen kürtjeleket, a hadigépek fenyegető vascsörömpölését. Hát itt az apa! Ezt akarná felrúgni és eltaposni Oszkár. A gondolat ellenállhatatlan komikum miatt csaknem elnevette magát. De szerencsére csak egy rémült »Jaj Istenem!« buggyant elő a torkán.

A férj megragadta a vállát, megrázta:

— Félted!? Valld be, hogy félted!

Teri az ura mellére bujt:

— Mire esküdjem meg, bocikám, hogy nem törődöm vele, egyedül téged féltelek! — és olyan mozdulattal ölelte át a férfi nyakát, mintha a testével akarná megvédeni az elsőosztályú amerikai páncélos ellen, amelyet Oszkár kérdőre vont, megsértett és amely erre ingerülten rászegezte acéltornyának félelmes ágyúpárját.

MUCI ÉS NACA

Este, egy abbáziai luxushotel terraszán, tehát egyik pontján annak a körnek, ameddig a magyarországi nyaralót a »pesti befizetés« lehetősége elengedi, két pár találkozott.

A hölgyek egymás nyakába borultak :

— Nahát, drágám! Ez a meglepetés!

— Évek óta nem láttalak, szívecském! Milyen istenien nézel ki!

Mialatt a nők ömlengtek, a két férfi szolid rezervált-sággal kezet szorított.

Az idősebbik férfi, kissé tábeszesen merev járású, fen-ségesen kopasz, magas alak, »méltóságos úr« volt. Közgaz-dasági tekintély, talán kormányfőtanácsos. A másik szmó-kingot »csak« egy színész viselte. De rangos és neves színész. Az a bizonyos tevékeny természet, amely nem nyugszik belé ájultan mesterségének szerénységébe. A művész vala-mivel alacsonyabb volt, mint a civil, lesült arcán annyi izzó, kis anyajegy pontjaival, mintha egy tál lencsét ön-töttek volna a képébe.

Természetes, hogy ilyen örömteli üdvözlés után egy asztalhoz ültek. Forró este volt. A pincér jeget hozott a whyskihez és a feketéhez. A jazz szólt. A lámpiónok és csillagok alatt, a pálmákkal szegélyezett parketten olasz

tisztek és pesti aranyifjak táncoltak, nyárnak öltözött hölgyekkel.

A férfiak hallgatagon szítták cigarettájukat, a hozzájuk tartozó nők csevegés közben feszülten gusztálták egymást.

Az egyik nő, akit Mucinak becéztek, törvényes felesége volt a közigazgatási méltóságosnak. A méltóságos úr, néhány évvel ezelőtt, a színpadról vette feleségül a hölgyet. Feleségül vette, muszáj volt neki. Meg lehetett érteni egy pillanat alatt a frigyet. Muci józan volt, mint egy hotelportás, hideg halszemében kegyetlen akaraterő tükröződött. Azonkívül szép is volt, dekoratív. Természetes aranszőke, pompás termetű. Remek combja mesésen érvényesülhetett azokban a darabokban, amelyekben félpucéran tehetette oda magát a rivalda kirakatába.

De minde szépség, hosszú, ló arcának fehérre púderezett tökéletessége csak másodrangú kellék lehetett Muci méltóságosasszonyi karrierjének kialakulásában. A fő szerencse, Muci erős lelke, vagy inkább erős gyomra volt. Az, hogy a művész nő tudott parancsolni magának. Hogy az intím együttlét pillanatában soha senkivel, még a legétvágytalanabb férfival szemben sem tett egy sértő reflexet. Hogy tej-kék halszemében soha nem jelent meg az ösztön-szerű irtózás visszautasító villanása. Sőt adandó alkalomkor oly tetszésszerűen tudta gyorsítani lélegzetét, ahogyan a motorok működése szabályozható. És ez nagy dolog volt a közigazgatási tekintély számára, mivel a férfiaknak ama szomorú csoportjába tartozott, akik rommá lesznek és mégis megmarad bennük a gyönyör utáni vágy.

Szegény méltóságos úr teli volt súlyos, nemi marottal és egészen jogos »kicsiségi képzelődéssel«. Sokat szenvedett utolsó esztendőiben a női szemeknek főntebb említett iszonyodó villanása miatt. Végre, Muci személyében meg-

találta azt az asszonyt, aki ugyanúgy nem irtózott tőle, ha közeledett hozzája, ahogy egy köcsög jégbehűtött aludtej nem bántaná meg ilyesmivel. Kicsit savanyú volt, de legalább képzelődhetett az oldalán. Sietett tehát elvenni, végleg megalázkodva az esküvő előtti huzavonában. Mert Muci józan csökönységgel ragaszkodott néhány írásban lefektetendő anyagi feltételhez, jogászi élességgel magyarázgatva, mily ragyogó pályát, mily sikerekre nyíló perspektívát hagy ott a férfi kedvéért.

A másik hölgy, Naca, nem volt törvényes neje a kollégájának. De olyan régi és az egész közvélemény által szentesített barátság szálai kötötték őket össze, hogy szinte fölösleges volt külön szobát venniük az abbáziai hotelpenzióban. Mégis külön szobájuk volt, a színész generózitásából, aki elmerült az adósságokban és megszakadt az erőfeszítéstől, hogy olyan »nagyvonalú« legyen a »nagy« nő oldalán, mint egy negyvenezerholdas arisztokrata.

Nagy nő? Mondjuk, hogy az. Bár termetre inkább filigrán volt Naca. Csupa izgalmas, intím részlet. Barna szeme körül plüss árnyékok. Gyöngyházkörmű, nyugtalan keze olyan sovány, mint a szárnyasragúlevésben a csirke-láb. Jelenleg vörös volt, de hogy milyen lehetett valaha a hajának anya-színe, arra maga a hölgy sem emlékezett huszoröt év előtti hajnala óta.

Nacának is megvolt az az előnye, ami Mucinak, ha az érdeke kívánta, ő sem irtózott, véletlenül sem, semmiféle férfitől. De ő már nem az erős lélek és a jó gyomor alapján, hanem éppen ellenkezőleg, a tömény szenvedély miatt, amely benne viszkedett és amelynek válogatás nélkül, tökéletesen mindegy volt — akárki.

Ez utóbbi pár viszonyának magyarázatában ez a szempont különben is elesik. A színész nem lett volna kizáró-

lagosan Nacára szorulva, mint nemi tárgyra. A fekete férfit, aki olyan tüzes volt, mint a vasalóban a parázs, sok hölgy szerette. És még több tudta volna szeretni, őszintén, egészen a mája közepéig, ha a színész nem állott volna minden idegrostjával a nagy nő szolgálatában. Mert abban állott, mint akit valami démon szállott meg. Hogyan? Miért? Megfoghatatlan volt. A lélek és élet tökéletes rejtelve, hogy e turbulens fiatalember, akinek lényében, mint a sziklában a só-ér, valami zseniális vonás húzódtott, miért adja oda mindenét; idejét, hitelét, jövőjét, tehetségét és ambícióját e peau d'angeba öltözött, émelvítően parfümös szuper-cselédnek, akinél többet ért a kisujja . . . Vitatkozni sem lehetett ezzel az érzéssel, amelyet Naca a viszonzás és a hála minden rezdülése nélkül használt ki. Talán éppen ebben állott az ereje. Pióca volt, ha valakire rátették, szívni kezdte.

A hölgyek már túljutottak az első indulatkitöréseken. Pestről beszéltek, szerelmekről és színházról. Micsoda »Pest«-ről, micsoda szerelmekről és micsoda színházról! Mintha az egész város nem volna más, mint egy óriási hotel-hall, közvetlen átjárással fodrászokra, szabószalonokra, kerítőkőkre és tánclokálokra. Természetesen a környezethez alakult bennük a többi tárgy is. Színház! A két csillag a siker és divat ama újfajta dédelgetettjei közé tartozott, akiknek szemében a zene és próza egyszerre kiteljesül egy talpraesett bázongorásban.

Az együtt töltött idők emléke, a közös szellem és erkölcs egy darab ideig hatott. Muci és Naca néhány percig őszintén örült és hízelgett egymásnak. De körülbelül egy negyedórai lázasan szerelmes csacsozás után Naca kénytelen volt észrevenni, hogy a barátnője jobban és »echtebben« van öltözve nála. Rajta fehér peau d'ange estélyiruha volt.

Érezte, hogy túl hangos és nem egészen alkalomszerű, azonkívül az anyaga is kezd kifelé menni a divatból. A lába viszketni kezdett, mert a harisnyája csak másodosztályú selyem volt, mert ezüst-bőr szandálját egy smucig pillanatban készen vette egy tömeg-cipőkereskedésben.

Ezzel szemben Mucin észbontóan tökéletes, barnával élénkített, pezsgőszínű complet volt, amelyről süvöltött a francia származás. A kalapja bélésén pedig — a kalap anyagul egy székre volt dobva mellettük — büszkén látszott a párizsi címke: »Ágnes.«

Muci hideg-kék, pontyszeme diadalmasan fölragyogott:

— Látom drágám, hogy nézed a kalapomat. Most tavasszal vettem Párizsban...

... és oktató hangon, ahogy a szegény rokonnak szokás előadást tartani, mesélni kezdte:

— Tudod drágám, Párizsban divatba jött, hogy megfogja a tájékozatlan idegeneket egy nagy szabó, mondjuk Chiaparelli és tetőtől talpig ő öltözteti fel. De én nem esem belé az ilyen marhaságokba. Huszonöttször voltam Párizsban, ismerem Párizst és szeretem magam választani a dolgaimat. Tudom például, hogy a legjobb harisnyát Menonnál lehet kapni. Ez egy rém finom, kis bolt a... itt jött az ucca neve, ahol a bolt van, és utána egész sereg más bolt, ucca, selyem, prém, kalapos és szabó neve, franciául és franciásan. Csak azért, hogy minél jobban szédüljön Naca, hogy minél lefőzöttebben érezhesse át, hogy soha életében nem követheti e világba egykori kolléganőjét, aki fölrepült a magasba a színpad deszkáiról.

Naca vére zöldült és sárgult, szeme körül a plüss árnyékok egészen megfeketedtek az irígy gyűlölettel. »Fulladj meg!« — gondolta belül, mialatt kifestett arca angyalian mosolygott. És, mintha a ruhákkal, kalapokkal és haris-

nyákkal szemben a tiszta érzést akarná kijátszani, mint fölényes adút, a kezét gyöngéd mozdulattal a színész karjára tette :

— Ugy-e szívem, nem nagy baj, hogy nekünk nincsen pénzünk az ilyesmihez? — mondta melegen, mézesen, a szerelmesek többszámában, mintha csak ketten együtt tennének ki egy egész személyt. Holott ebben a pillanatban a színészt is különösen útálta. »Te is megfulladhatnál, — gondolta teli epével — amiért olyan koldus vagy, hogy csak rongyokba tudok öltözködni melletted.«

Most Mucin volt a sor, hogy előtérbe nyomja a férfit, aki a lobogója alatt futott. Ő nem nyúlt hozzá a tabetikus emberhez, csak egy édes oldalpillantással jutalmazta meg. Aztán sürgősen közölte a barátnőjével :

— Emilnek sok hibája van, de azt el kell ismerni, hogy pénzdolgokban igazán nem kicsinyes. Azt hiszi, hogyha meglep egy ruhával vagy egy ékszerrel, kifizetett egészen — és ezzel, hogy szavainak nagyobb nyomatékot adjon, tüntetően megfogta whyskispoharát és megszikráztatta kezén a tisztatűzű, tizenháromkarátos briliánsgyűrű kövét.

Naca egészen a vállához támaszkodott a fekete fiúnak.

— Nálunk fordítva van. Én nem kapok ékszereket. Viszont nincs egy szabad pillanatom, sem nappal, sem éjjel. Laci nem akarja belátni, hogy egy asszonynak néha muszáj egyedül lenni! — panaszkodott olyan hangon, mint aki kihívóan dicsekedni akar valamivel.

A két férfi lelke teli lett kínos sejtelemmel. Tapasztalatból tudták, hogy a kitüntetések, amelyeket a hölgyektől kaptak, nem érnek semmit. Csak olyanok, mint az állatszélidítő mosolya, aki a közönség előtt csókot csücsörít az idomított tengerimalacának, de aztán jól megkínozza, amikor visszavonulnak a nyílt porondról. Mind a ketten meg-

ijedtek, mert a dicséret váratlanul érte őket. Mi lesz ebből? — gondolták szorongva. Ugyanis Muci és Naca szeszélyes tervgazdálkodásában éppen az ilyen értelmetlenül nap-sütéses pillanatokra szoktak következni a legelkeserítőbb viharok.

De csak a saját maguk sorsát érezték ily fenyegetőnek. A gazdag civil tiszta méznek látta a mosolyt, amelyet Naca a babájára csorgatott. És a színész is felsóhajtott bensejében, Mucira nézve. »Milyen édes nő. Milyen finom — gondolta. — Milyen isteni nyugalom lehet egy ilyen belátó nővel élni!«

A hölgyek között pedig folyt a párbaj. Olyan hangszerelessel, amelyben hemzsegett a sok »édesem«, »drágám«, »szívecsém« és »aranyosom.«

Mind a kettőnek pontos hadállása volt. Muci a halljáról beszélt, a bútoraiól, a rokonairól, a barátairól, az előkelő vacsorákról, amelyeket ad és »ahova soha nem foglak meghívni drágám, ne félj, tudom, hogy únnád!«

Naca viszont az eltűnt bájvilágot csillogtatta meg. A színházat, a sikert, a munkát. A forró csókokat és forró tapsokat. Az egész forró és dicsőséges tájat, amelyet Naca nézete szerint csak az a színész nő tud otthagyni, akinek nem sikerült érvényesülni benne.

A dolog úgy állt, hogy mindkét hölgy tökéletes diadalt aratott. A barátnők gyomra egyformán reszketett a dühtől. Egyformán irigyelték egymás életét és minden tulajdonát. Muci azt gondolta a szegény Emilről: »te beteg, vén dög, meddig fogom még hallgatni a szuszogásodat?!« Naca pedig most szinte külön-külön gyűlölte a fekete fiú mindenik anyajegyét: »te koldus, te rongyos, te melletted lopom én a drága időmet!!!«

A színésznek jó füle volt. Néha rendezett is. Tudott

ítelni a hangok belső rezgéséből. Észrevette tehát a »csillogok« közötti párbeszéd veszedelmes élesedését.

Sejtelve sem volt a dolgok okáról, de azért megijedt és kocogott egy tizlírás ezüsttel a poháron: pagare!

A társaság, amely oly lelkes hangulatban találkozott, hirtelen és hidegen feloszlott. Holott még nem volt késő. És mind a négyen olyan éberek voltak, mint a nyúl, miután az egész fülledt, sirokkós délutánt azzal töltötték, hogy aludtak a besötétített hotelszobában.

* * *

Egy órával a történetek után, távol a központi nagy hotelok fénylő zajától, mintha száműzetésben lenne, egy kissé merev járású, bánatos úriember tűnt föl a sötét és kihalt Via Voloscán.

A közgazdasági méltóságos volt ez úriember. Muci Emilje.

Fájdalmasan magános sétájában elért az illatos babérbokrok és pálmák között egészen a Café Rómáig, amely nagy, de egyszerű kávéház volt, a terraszán néhány csöndes abbáziai benszülöttel, akik a nap munkája után boldogan itták féllírás espressójukat.

A szegény Emil toroka száraz volt. És bár az orvosai, megviselt szíve miatt, még a vízivástól is eltiltották, most elhatározta, hogy búbánatában kirúg a hámból és benyakal egy korsó habos bajor sört.

Megállt a kávéház előtt és meglepetve látta a fényes üvegen át, hogy bent az üres kávéház mélyén a lencsésképű, fekete színész egyedül játszik az angolflastromos biliárdasztalon.

^s Volt a képben valami megkapó, siralomházi szomorú-

ság. Érzett a színész arcán, kezén, minden mozdulatán, hogy valami rossz esemény nyomasztó utóhatását szeretné feloldani abban a gondúzó igyekezetben, ahogy egy hosszú kvárt bonyolult problémájával küszködött a zöld posztón.

Emil bement a kávéházba, megállt a biliárdasztal előtt, meleg szomorúsággal köszöntötte a színeszt:

— Jóestét mester! Örülök, hogy ilyen hamar látom. Azt hittem, hogy már lepihentek!

— Naca le is feküdt már! — mondta a fekete ember.
— De én még egy kicsit kijöttem szellőzni.

A közgazdasági méltóságos rajongott:

— Óh, a művész! Mennyire sajnálom, hogy nincsen itt ő is. Elragadó teremtés!

A színész letette a dákót:

— Az! — erősítette meg szilárdan. — Becsület-szavamra mondom, hogy édes pofa, remek barát és pazar színész. Bár az előbb, hogy őszinte legyen, egy kicsit összevesztünk!

A közgazdasági méltóságos diszkréten meghökkent arcot vágott:

— Remélem, hogy csak átmeneti nehézség...

— Ön tökéletesen fején találta a szöveget, méltóságos uram! — magyarázta bohémesen elkeseredett közlékenységgel a színész. — Átmeneti nehézség. Nem is volna szabad így a mellemre szívni. Végre, egy olyan nagy nőnek, egy olyan csupa-ideg művésznak, amilyen Naca, joga van hozzá, hogy néha szeszélyes legyen. Mégis fáj, mert nem értem, mi izgatta föl ennyire szegényt... Kérem, uram, amint hazaértünk, amint beléptünk a szobába, Naca azonnal nekem esett, becsületesemre minden ok nélkül... de mit mesélek annyit?! Tessék rámnézni! — és a fejét

oldalt fordítva, megmutatta a bal arcát, amelyen ott volt Naca éles körmének friss nyoma, hisztérikusan összevissza kaparások alakjában, mint egy komplikált török aláírás, valami mohamedán levélen.

A méltóságos úr nagyot lélegzett, mint az asztmatikusok.

— Óh, kedves mester, nem mutat nekem meglepő dolgot. Mert bár az én Mucim szintén nagyszabású, finom teremtés, valódi dáma, azért nekünk is akadnak olykor kellemetlen pillanataink. Például, mily sajátos véletlen, hogy — nincs húsz perce — közöttünk is volt némi könnyebb nézeteltérés, amelynek most kénytelen vagyok a jeleit viselni!..

És a szegény közgazdasági méltóságos viszont a jobb arcát fordította a színész felé. Azon is rajta voltak a női köröm nyomai. De Muci határozott lényéből kifolyóan más formában. Három karminszín kegyetlen átló gyanánt, amelyek haránt húzódtak a pofacsonttól le, egyenesen, egész az állig.

A sorstársak savanyú humorral mosolyogtak. Rövid vita volt, hogy mi jobb ilyenkor? A jód! A timsó? Aztán cinzánót hozattak, pertut ittak.

— Ha megengeded, kedves Lacim, én is beszálok egy ötvenesre! — szólt a közgazdasági méltóságos és a falhoz csoszogott dákót választani.

Mindketten lovagok voltak, egyikük sem mondott egy rossz szót sem a maga hölgyéről. Játszottak, lökdösték a golyókat, egyre borúsabban és nyomottabban, mintha ellenállhatatlan émelység vett volna rajtuk erőt, miután közösen ettek valami romlott ételből.

Csak az nem jutott az eszükbe, hogy hazamenjenek. És

egy vizes törülközőt összecsavarva, félholtra verje ki-kiközülük a maga életének drága gyönyör-edényét, a tökéletes Mucit és a felülmúlhatatlan Macát. A két dédelgetett csillagot, akik különböző kilószámuk és bőrszínük ellenére oly tökéletesen megegyeztek a józan üzleti elvben, amely szerint: piacukon minden nő annyit ér, amennyit kérni merészel magáért.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MILLIÁRDOSOK NÁSZÉJSZAKÁJÁN

Gazdagnak lenni nagyon jó dolog. De »iszonyatos gazdagnak« lenni már nem olyan kellemes ügy. A túlméretezett vagyon éles reflektorfénybe helyezi a pénzes embert. Nem bújhat el sehová, nem csinálhat semmit egyedül. Pedig vannak az életnek olyan örömei, amelyeket csak diszkrét félhomályban lehet élvezni.

Ezért nem volt zavartalanul boldog a fiatal Bennetnek és miss Bettinának a mátkasága sem. Túl gazdagok voltak, a familiájuk túlságosan híres. Mind a két család tündöklő gyémántja a »legfelső négyszáz« szűk társaságának.

Ők maguk még nem is voltak egészen tisztában az érzelmeikkel, amikor a »Sun« társasági rovatában már megjelent a finoman fogalmazott intím hírecske, amely szerelmük bimbózásáról tájékoztatta hárommillió olvasóját. A nevük természetesen nem volt kiírva. De azért pompásan rájuk lehetett ismerni. És ők is remekül magukra ismerhettek néhány tapintatos, de félremagyarázhatatlan jelző kapcsán.

Kényes, ostoba, ideges emberek, akik hozzászórtak a régi kultúra eldőléséhez, talán elveszítették volna a kedvüket egymástól e nyomdafesték ízű bevezetés miatt.

De a fiatal Bennet és miss Bettina nem volt sem ostoba, sem ideges, sem ósdi fölfogású.

Egészséges, modern testükben, egészséges, edzett lélek lakott. Kissé talán még gyorsította is szerelmük kifejlődésének ütemét, hogy olvastak róla az ujságban. Mert a cikkecske valami gépies kényszerrel hajtotta a fantáziájukat, hogy valóban olyasvalamit csináljanak, mint amit feltesznek róluk.

Tenisz után leültek egymás mellé a padra.

— Láttá a Sunt? — kérdezte a lány és a kezét könnyedén rátette a fiú térdére.

Az érintés nyomán, a nadrág fehér vászonszövetén át villanyos meleg sugárzott szét a fiatal Bennet lábában:

— Láttam! Ne cáfoljuk meg ezt a kitűnő lapot!

Mind a ketten nevettek. Nagyon derült és tiszta dolog volt, ahogy pár szó után összecsókolóztak a napsütött padon.

— A maga szája olyan, mint a cseresznyevirág! — mondta hízelegve a fiatal Bennet. És ez a négy szemközti-nek szánt mondat másnap már meg is jelent a »Sun«-ben. Sőt a nagy cikk, kövér betűkkel szedett főcíme képpen, amely az eljegyzési hírt bejelentette.

Ebben a frigyben éppen az volt a szép, hogy olyan regényességmentesen tökéletes. A fiatalok ideálisan illettek egymáshoz, mint a rózsa a leveléhez. Egyforma a pedigréjük. Mindkét familia őse a Mayfloweren érkezett Amerikába. Bizonyos részvényekben még egy kis tőzsdei konjunktúrát is csinált a házassági hír, hogy a két egyforma nagy vagyon most még inkább meg fog nőni és föl fog frissülni az egymással való találkozásban.

A lapok borzasztóan szeretnek milliomosok családi dolgairól írni. A két nagy familia is roppant aktuális lett

a fiatalok közhírré tett mátkasága révén. A magazinokban megjelent azoknak a telepeknek a fényképe, ahol Bettina szülei acélsíneket gyártottak. Közölték az összeg listáját, amelyeket az öreg Bennet az utolsó három évben jótékony-célra adott.

Nyilatkoztak az örömszülők, a rokonok, a barátok, a barátnők, a háziorvosok, a házitanítók. Nyilatkozott a fiatal Bennet elhagyott metressze. Szenátorok nyilatkoztak, politikusok, masszőrök, boksztrenerek. Egyedül miss Bettina meztelen hátáról körülbelül háromszázféle fotográfia keringt az illusztrált lapokban. Népszerűsítve és megismertetve a tömeggel minden árnyalatában ezt a bájos, finomvonalú hátat, amelyen egészen lent, majdnem a deréknál, a dekol-tázs szélén egy katicabogáralakú anyajegy kacérkodott a nézővel.

A nyilvánosság elől nem lett volna hasznos dolog visszavonulni. Ez ártott volna a szülők vállalatainak. De nem is lehetett. A riporterek zsenialitása felülmult minden képzeletet. Miss Bettina menyasszonyi ruhájának pontos leírása és ára már megjelent a sajtóban, amikor maga a menyasszony még nem is látta a kosztűmöt.

Az esküvő napján ezer zsurnaliszta keze jegyezte egyszerre a meghívottak névsorát, a hölgyek toalettjének részleteit. Valamint azokat az apró eseményeket, amelyek mindig együttjárnak az ilyen dologgal. A díszes vendégsereggel megtelt templom homályos hajójában minduntalan magnéziumfények lobbantak a fotografáló masinák mellett.

Az ifjú pár — attól a két perctől eltekintve, amelyet a pap előtt töltött — csak távolról szerethette egymást. El voltak foglalva mind a ketten azzal, hogy interjút adjanak külsejükről, belsejükről, vágyaikról és szándékaikról az ujságírók kifogyhatatlan sorának, akik mind olyan rend-

kívüli erővel hittek mesterségük szentségeiben, hogy lehetőség volt elhárítani őket.

A nagy ebéd után a fiatal férj a sarokba kacsintotta feleségét. És a fülébe súgta, olyan halkán, mint a darázs-dünynyögés :

— Most pedig el fogunk tűnni, Bet. Öltözz át. Tegyéül föl sűrű fátyolt, autószemüveget, hogy meg ne ismerjen senki. Lent a cselédkapu előtt áll egy kis, csukott sárga gép. Ül be a sofőr mellé. Csókold meg nyugodtan. Ne félj, én leszek a sofőr. Elmegyünk valahová. Szeretném négy szemközt tölteni veled az első esténket !

Bettina szíve könnyedén megdöbrent. Az első este, az első éjjel. A világegyetemben úgy hívják ezt a dolgot, hogy »nászéjszaka«. A szabályos értelmű és egészséges lelkű Bettina jól tudta, hogy ebből az alkalomból valóban szakítani kell egy időre a »társasággal«, amely eddig együtt volt vele életének minden félórájában.

Nagyon szép időben sebesen haladtak az országúton. A város már rég elmaradt. Kétoldalt veteményeskertek zöld csíkjai húzódtak. A láthatár dombjain fák tükrözöttek.

Valami koppant. Az autó szédítő rohanásában elütött egy kis cinegét. Nedves, vörös folt volt a szélvédőüvegen. A madárka összetört teste előttük feküdt a hűtőn. A nászutasok szeme felvillant. A fiatal Bennet lenézett a sebességmérőre :

— Százhuszonötrel megyünk ! Szabad országúton ez már valami ! — mondta diadalmasan.

Délután hatkor érkeztek a rejtett dombhajlásba épített kis villához, amely Bettina édesatyjának halászháza volt. A tengerhez zárt út vezetett. Az elkerített öbölben néhány

vitorlás, motoros és evezőcsónak horgonyzott ezen a »privát« tengerrészleten.

A villa kicsiny volt, de nagyon komótos. Volt három hálószobája, két szalónja, ebédlője, nappalija, hallja. Az alagsorban a konyha és a cselédek lakása volt elhelyezve.

Fél hétig a fiatalok mindent megnéztek. El kellett ismerniök, hogy az »öreg« igazán gyöngéden gondoskodtak róluk. A fák közé bujtatott házacsokból semmi nem hiányzott, ami egy ideális vikendhez szükséges. Kicsiny, de nagyon megbízható személyzet. Kedves meglepetések. A fiatalasszony hálószobájában, az ágy előtt rendes, páva-zöld papucs. A takaró az a selyemmel szegett, könnyű flanel, amelyet úgy szeretett.

A megvetett nászág előtt az ifjú házastársakat finom bizsergés fogta el. Ha csak egy csöpp van bennük a régifajtájú szerelmek nehéz, malváizai véreből, tüstént lebo-csátják a függönyöket, sötétet csinálnak Lefeküsznek és csi-pegetni kezdik az édes szőlőfürtöt, amelyet számukra Isten törvényes kegyelme kínált.

Dehát ők nem voltak régifajtájú szerelmek. Ezért mcsolyogva utasították el maguktól a fülledt gondolatot. Majd este. Ha a szabályszerű ideje elérkezik.

A csillagokig három tétlen óra állott előttük. Kimentek a tengerre. A férj a mótorral bajlódott. Az asszony a csónak orrában ült és egy kicsit unatkozott, bár remek volt, ahogy a sós szél szertefújta a haját.

Vacsora alatt végighallgattak három vidám gramofón-lemezt, ittak néhány pohár keserű cocktailt és pezsgőt. A szesz a fejükbe ment.

— Azt hiszem, nagyon szeretlek! — súgta ábrándosan Bettina.

— Hát még én téged! — lelkesedett az ifjú Bennet és kirohant a fürdőszobába, a zuhany alá, hogy hamar átessék az esti toalett formaságain.

— Félóra mulva egymás mellett ültek az ágyon. A fiatal férj ajkához emelte felesége kezét:

— Sohasem láttalak, drágám, még ilyen súlyosan felöltözködve. Csupa csipke vagy. Kérlek, mutass valamit a bőrödből! — mondta gyöngéden és a fésülködőköpeny ujját nyugodt, kedves mozdulattal könyökig feltúrta Bettina karján.

Aztán másfél perccig csak az orrukon át vehettek lélegzetet. Ám az első, megilletődött hitvesi csók tiszta csöndjét valami halk, de múlni nem akaró külső zörej zavarta meg. Mintha srófot csavarnának valahol, vagy zsinórt húznának át figyelmes lassúsággal egy fogas órakereken.

Az ifjú Bennet idegesen fölemelte a fejét. Pompás »sportfüle« volt. Sötétben megismerte az autókat a motorzúgásukról. Most is megállapította rögtön, hogy a nyugtalanító zaj forrása az egyik falbaépített, nagy öltözőszekrényben lehet. Ránézett a szekrényre és észrevette, hogy százhetven centiméter magasban, kis, kerek nyílás van az ajtó fájába fűrészelve. És a nyílásból, hideg kíváncsisággal, villogó üveglencse tekint a nászszobába.

Gengszterek? Bosszúálló munkások pokolgépe? A veszélyek eshetőségeit sem gondolta végig az ifjú Bennet, oly gyorsan és férfias lendülettel cselekedett. Leemelte válláról Bettina barackfagyalaltszín karját, a szekrény elé pattant és egyetlen, energikus rántással kinyitotta az ajtót.

Bricseszbe és pulloverbe öltözött fiatalember hunyorgott a hirtelen világosságtól a szekrény mélyén. Mellette csavaros tololábain a mozifölvevőgép kamarája.

A szvetteres fiú ijedten és derülten szólt rá a fiatal férjre, aki fölemelte ökölbesorított kezét :

— Halló ! Meg ne üssön ! Csak a kenyeremet keresem ! Stubbs operatőr vagyok. Mindössze filmujságom, a »Világ szeme« számára szerettem volna fölvenni pár métert ebből a nászéjszakából !

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JÚLIUSI ÉJSZAKA

Szivarfüst és pompás feketekávéillat járta át a csillagos júliusi estét.

A politikus gróf kibámult a terrasról a sötét kertbe. Elragadta a falu hangulata.

— Isteni este! Hogy ciripel a tücsök!

A ház asszonya összehúzta a szemöldökét:

— Látszik, hogy maga egészen odaszokott már a városba. Talán a zabot is búzának nézné. Hiszen ez nem tücsök. Ez lótetű! Az ördög vigye el! Tönkreteszi a violagrupjaimat!

Egy dekoratív, magas dáma fölállt párnás nádkarshékéből:

— Nem bánom, akármilyen ciripel. Kimegyek sétálni egyet. Nézzék csak! Lehullt egy csillag! Látták?

— Én láttam! — mondta a ház ura, a szibarita gróf. — Ez már a harmadik, tíz óra óta. Pedig még messzi van augusztus.

A hölgy kiment, hosszan, vékonyan, a fűtől, virágtól, szivarfüsttől és feketekávétől szagos estébe beléhúzza a parfömjének cérnaszálát.

A vendégek közül három fiatalember tüstént utána-

eredt, mint három egyforma kölyök airdale-terrier, akiknek a szimatját megmozdította valami.

A ház asszonyában ingerült érzés villant meg. Berenice ötvenéves. Alig valamivel fiatalabb ónála. És egyszerre három fiúval megy ki sétálni a csillagok alá. Persze, meddő, nincs másra gondja, mint a vonalaira és a gyönyöreire.

A politikus gróf, a plébános és egy legitimista gentry, akinek minden törekvése az volt, hogy a mágnásokhoz szá-mítsák, a közeledő választásról diskurált. A szibarita gróf szunyókálva hallgatta őket. Politikai! Ásított és meleg szeretettel gondolt a királyfira, amiért olyan tapintatosan viselkedik a száműzetésben. Milyen jó, hogy nem türelmetlenkedik. Rémes volna, ha egyszerre csak megjelenne és színt kellene vallani, kockára téve mindent, vagyont, nyugalmat, a más gyeplőn járó hatóságok csöndes protekciónóját.

Tizenegy órakor a szobalány üvegburás gyertyákat hozott a terrasra. És csakugyan, röviddel utána a villany elaludt. A villanyvilágítást ugyanis az uradalom küszködő kis szeszgyára szolgáltatta. Az áram termelése drága volt, spórolni kellett vele. Így aztán a ház éjjel körül áttért az ősi gyertyavilágításra. Szép, régi gyertyatartók álltak az összes szobákban, hosszú gyertyákkal, amelyeket a személyzet minden alkonyatkör frissel cserélt ki.

Fogyóban levő, kis, török félhold süttött a csillagos égen. Meleg volt, szélcsönd. Ha repülőgép haladt volna el a dunántúli táj dombjai fölött, a pilóta a vadgesztenyék és jegenyék közé bujt barokk-kastélyt a világ legboldogabb foltjának nézhette volna.

A negyedik airdale-terrier, »Laci gróf«, ahogy a cselédek hívták, egyedül cigarettázott a kertben. Szép, szögletes fiú volt, huszonötéves. Olyan karcsú, hogy akár-

milyen szűkre fogta a szabó a kabátját, a derekán mégis üresnek látszott a szövet. A fiút két dolog is gyötörte. A menyasszonya, Emma comtesse, egy másik férfival ült a lugasban. Úgy ültek, hogy rájuk volt írva, nem szeretnék, ha valaki megzavarná a kettesüket. A férfi már nem volt fiatal, de az öregek mindig érdekesebbek a fiataloknál. Gazdag volt, nagyon »jó« gróf. Mindenféle veszedelmes dolgot föl lehetett róla tenni. Főleg a korossága miatt még azt is, hogy ezúttal végre házasságra gondol. A ház asszonya, akinek Emma comtesse a leánya volt, a patience kártyája mellől néha a lugas felé pillantott. Megfordult a fejében: mi lenne, ha ez a Mosonyi György elcsaklizná a lányát a mátkaságának utolsó heteiben a vőlegényétől? Nem lenne botrány, Laci úri természet, szépen elsompolyogna. És György olyan gazdag, olyan külön klasszist jelent, még az arisztokráciában is. Egy kicsit aggódott, mert az udvarlót a férfiaknak abba a típusába osztotta, akik szívósak, mint a krokodil. »Még mindig nem elég öreg, nem elég kipumpolt, még mindig nem ülhtene meg mellette nyugodtan egy asszony!« Töprengett. De végül is a Mosonyival való kombináció sokféle előnye úgy elcsábította, hogy a sorsra bízta a dolgot: »Ha Laci nem ül oda hozzánk, én sem megyek a nyakukra harmadiknak!«

A fiú pedig nem mozdult. Nagyon üresnek, elhagyottnak, árvának képzelte magát. Azt a gyászt érezte, amely egy ambíciózus versenylovat foghat el, amikor a célegyenesen lehúzzák. A lugasra nézett, ahol két cigaretta parazsa izzott, közel egymáshoz. »Kikaptam!« — sóhajtott magában. — »Győzött a *top wight*!« Pillanatig sem gondolt rá, hogy odamehetne. Félt az öreg o.oszlánvadásztól, aki olyan felülről szokott beszélni vele. És különben is a szerelmi bánaton túl a másik baja még

élénkebben kínozza, ahogy a tüdőcsúcshurutnál is keserevesebb lehet egy ártatlan, de akut bőrvizketegség.

A harmadik hete ült már Mogyorószegen, a menyasszonya házánál. Táncolt, flörtölt, sportolt. Nagy alvás után sonkával, három híg tojással, hideg csokoládéval kezdte a napot. Csupa fehérje volt, mint az osztriga. Lélek ide, lélek oda, óriási szüksége volt már valami gyakorlati megoldásra, amivel segítsen a feszültségén. Hiszen ott tartott, hogy a fejébe ment a vér és női idomokra gondolt már akkor is, amikor a melegágyban meglátta az érőben levő, nagy, gömbölyű görögdinnyéket.

Bement az ebédlőbe, ahol az inas éppen a vacsoraasztalt takarította el. Fehér cérnakesztyűt viselt az inas, nyári vászon-vadászlibériát, a pantallóján zöld lampasz, a paroliján ezüst makk. Kékre borotvált, komoly arca volt, tökéletesen angolnak festett, pedig zalamegyei parasztyereknek született, csak a szibarita gróf házánál nevelték ki ilyen külföldiesnek. Laci egy darabig gusztyálta az inast, aztán megszólította:

— Tud maga hallgatni, Károly?

Károly abbahagyta a dolgát és illedelmesen haptákba állt:

— Tudok, méltóságos úr! — felelte egyszerűen.

— Hát ha tud hallgatni, akkor mondja meg nekem, hogy milyen lány a comtesse komornája? Az a szőke. Gondolom, Licinek hívják. »Olyan« lány az? Lehetne azzal kezdeni valamit?

Az inas angolba oltott magyar arcán a szempilla sem mozdult meg:

— Nem tudom, méltóságos úr! De nem szeretném, ha »olyan« lenne. Mert a menyasszonyom! Őszire készülünk megesküdni!

Az elegáns, fiatal airdale-terrier röstelkedve hallgatott egy kicsit, majd kitört belőle az őszinteség:

— A fene egye meg a dolgukat! — Amíg az inas csöndesen hajtogatta a szalvétákat, zavarodottan levakart egy viaszcsöppet a gyertyatartóról, aztán folytatta. — Mindig sütnék, főznek, mosnak-vasalnak ebben a házban, teli van ez a ház cseléddel, itt a falu is kétszáz lépésre. Nem akadna itt valami csinosabb lány vagy asszony? Kereshetne húsz pengőt. Esetleg harmincat is. Megígérheti.

Az inas ismét vigyázzba állt:

— Mikorra kéne? — kérdezte nyugodalmasan.

— Mindjárt. Mostanra. Még az éjjel.

Károly megcsóválta a fejét:

— Az nem megy, méltóságos úr. Ilyen hirtelen. Elromlott a nép, méltóságos úr. Nagyon körül kellene nézni előbb. Még tüzet kiálthatna, akire rányitok a méltóságos úr kívánságával.

A fiú újra csak azt mondta, még hangosabban, még bosszúsabban: »A fene egye meg a dolgukat, Károly!« Berenice jutott az eszébe. Tavaly megvált neki is Berenice, holott majdnem úgy állt a dolog, hogy »néni«-nek kell szólítania. Nem hagyott jó emléket benne a kaland. Mintha langyos bőrrel bevont pulykacsontokat kellett volna ölelgetnie. Most mégis jó lett volna Berenice, *faute de mieux*, csakhogy rajta is hárman ülnek egyszerre, azokat is megehetné a fene, az egész világgal együtt.

Az inas közben gondolkozhatott, mert megszólalt:

— Hanem volna itt egy asszony, méltóságos úr. Annak lehetne üzenni, hogyha tetszik.

— Miféle asszony?

— Olyan asszony, aki abból él. A postán túl lakik,

megismerni a házat, telirajzolták a gyerekek mindenféle disznósággal a falát.

— Csinos? Fiatal?

— Nem idős. Olyan jó negyvenes. Egy kicsit ragyás.

Mintha timsó húzta volna össze a száját, úgy kérdezte a fiú :

— Nagyon ragyás?

— Túrhetően. Különben tiszta asszony. Szép kis kertje van, teli virággal.

»Laci gróf« hirtelen visszaemlékezett rá, hogy már látta a nőt. A kertjét locsolta, kinézett rá a kerítésen, amikor arra hajtott, sőt kacsintani mert. Nem volt éppen csúnya, erőszakosnak látszott, izmos, nagyranőtt napraforgó. Lehetett vagy hetven kiló. Szégyenteljes dolog, de az ilyesminek is megvan a maga varázsa. A fiú szinte érezte a fülledt parasztszoba keserű dunyha-melegét, ahogy benyit az ajtón. Csupa tűz lett az arca.

— Jól van, Károly. Itt van magának öt pengő. Szaladjon le a faluba. Mondja meg annak az asszonynak, hogy elmegyek hozzá az éjjel!

Az inas bólintott, aztán ijedten pattintott az ujjával:

— Jaj, ne tessék haragudni, méltóságos úr, itten is baj van. Majd elfelejtettem, hogy ez az asszony ellopta a szomszédja lepedőit a szárítókötélről. Tegnap bevitték a csendőrök a városba!...

A fiú ingerülten kinyitotta a száját, de a csalódás dühében még a »fene egye meg!« sem jött ki belőle.

Az inas belül röhögött, kívül megértő részvétellel nézte a vőlegényt:

— Teli hordom a kádat hideg vízzel, méltóságos úr! Olyan hideg a víz a kútban, szinte szúr. Tessék tán megfürödni benne!

A vőlegény meghökkent ; mi ez? Szemtelenység vagy jóindulat? De mielőtt mondhatott volna valamit, bejött az ebédlőbe a menyasszonya komornája, az a szőke lány, akiről beszéltek. Lici is falubeli parasztlány volt. Őt meg franciásnak nevelte ki a grófi ház önkénye. Fekete-fehér dresszében, feszes kis mellével, mint a fecske. A lábán a comtesse ajándékai, a cipője, a harisnyája. A sarok stoppolásából felfutott a szem. Látszott néhol a lány bőre. Emésztő dolog lehet olykor egy női lábon az ilyen stoppolás is. A fiú előbb felszívta szemével ezt a látványt, aztán mélyet sóhajtott és kiment a szobából becsapta ingerülten az ajtót.

Az inas csúfolódó grimaszt csinált utána :

— Tudja, Lici, hogy ez a kölyök azt kérdezte tőlem az imént, lehetne-e magával kezdeni valamit? Na, képzelheti, hogy erre megmondtam neki, hova dugja az orrát!

A lány félrehúzta a száját, úgy mondta szemtelenül, mintha csak ugratni akarná az emberét, de kicsengett a szavából egy kis akartalan őszinteség is :

— Maga is mit rontja a bótomat. Hátha szerettem volna eljátszadozni az úrfival?! Kedvemrevaló!

A tréfából veszekedés lett volna bizonyosan, ha a szolgálat szét nem választja a jegyespárt. De megszólalt a csengő. Károlynak a kártyaasztalt kellett előkészíteni, Lici elment, hogy megvesse az ágyakat a hálószobákban.

A pap hazakocsizott. Megalakult a bridge. A ház asszonya, a politikus gróf, a szibarita gróf és a legitimista gentry leültek az asztalhoz, kiterítették a paklit, húztak az osztásra. Berenice és a három terrier a gramofonlemezek között válogatott. Emma comtesse és az udvarlója ott maradt összebujva a szűnyogmentes, sötét lugasban.

A vőlegény úgy érezte, hogy sehol nincsen helye e kis

világban. Öt percig gibicelt a gentrynek, aztán eltűnt. Fölment a szobájába. Megfürdött. Lefeküdt. Térde közé fogta a piké paplant és az éjjeliszekrényre tett gyertya fényében olvasgatni kezdte azt a régi megyeri Turfot, amely még a mult hónapról maradt valahogy a zsebében.

Egyszerre csak óvatosan kinyílt az ajtó. Csak egy picit, egy arasznyira. A résben megjelent Lici szőke homloka :

— Bocsánatot kérek, méltóságos úr! Csak azt nézem, van-e idebent gyufa meg pohár víz éjszakára?!

A vőlegény tarka pizsamájában kikelt az ágyból. Hosszú gólyalábával odalépdesett az ajtóhoz, megfogta a lány karját, behúzta a szobába :

— Gyöjjön csak, Lici, éppen jókor jön, beszélni szeretnék magával!

Kötődni kezdtek. A lány nyávogott :

— Mit akar tőlem a méltóságos úr? Hiszen nem is tetszem én a méltóságos úrnak, akinek olyan szép menyasszonya van, mint a kontesz!

A fiú gyöngéd erőszakkal az ágyára ültette a lányt :

— Üljön le, Lici! Tegye le azt az édes kis ízét az ágyamra, ne vigye el az álmom. És ne mondjon olyan marhaságokat, hogy nem tetszik, hát ha nem tetszene, huzakodnék itten magával?!

A pillanat nagyon sűrű volt. A fiú előtt ott volt a cél ifjú gömbölydedségeivel. A lány pedig láthatta, hogy a fél-alkalom, amit adott, milyen tökéletes alkalommá vált. Neki is melege lett. A kis gróf szemrevaló volt, korához illő. Belényujtotta a nyelvecskáját a tejbe, mint a cica. Azonkívül az éjjeliszekrényen ott volt kiszórva a fiú pénze. Egy csomó ezüst, alatta meg a bankók. Licinek elég alapos kastélygyakorlata volt. Egy perc az egész,

nem lehet belőle baj. Szinte kinézte már lelki szemével a maga részét, amikor éles parasztfüle olyasmit hallott, hogy kaparásznak kívül az ajtón. Ijedten eltolta a fiú kezét:

— Ottan mozgolódik valaki!

A vőlegény fejbúbján felállt a haj, mint a kakas-taréj:

— A fene mozgolódik! Ki mer itt mozgolódni? Várjon, megnézzük! Aztán bezárkózunk egy kicsit! — Odaugrott az ajtóhoz, hirtelen kinyitotta, mire a magas kőküszöbön keresztül bebukott eléje a szobába Károly.

Nyilvánvaló, hogy a féltékenységtől kínozva, odakint guggolt és a homlokát a zárnak támasztva leskelődött a kulcslyukon. A partvis és a személtapát csörömpölve hullott ki a kezéből, ahogy hasraesett a földön. Jó nagyot eshetett, alaposan megüthette magát, ami még jobban felbőszítette.

Feltápáskodott és megindult a mátkája felé, mint a vöröset látott bika:

— Megfogtalak mostan, te cafat!

Lici a fiú mögé bujt:

— Ne hagyjon, méltóságos úr! Meg akar ütni!

A fiatal terrier lovagias haraggal állott az inas elé:

— Ne csináljon színházat, Károly! Menjen innen a sárga fenébe!

Az inas, munkában edzett, vas karjával félretolta a vőlegényt:

— Engedjen engem a méltóságos úr! Dolgom van ezzel a nővel!

A fiút annyi baj érte. Szezelem, csalódás, hideg vizet loccsantottak a nyakába a legsistergősebb pillanatban. És mostan még ez is, hogy el merje taszítani az útjából ez

a cseléd. Felgerjedt benne az úri gőg és kiszaladt a tenyeréből egy hatalmas, csattanós, kegyetlenül sikerült pofon:

— Nesze, te pimasz! Hozzám mersz nyúlni?

A társadalmi rend minden szabálya elveszítette értékét egy pillanatra. A megsértett paraszt felhördült: »A teremtesít!« És rávetette magát az úri kölyökre. De szinte ugyanabban a másodpercben már megfékezte az inasi lélek: micsoda szentségtörés! Kezet emelni a fiatal grófra! Hanem a nekilendült mozdulatot már nem lehetett visszacsinálni. Csak fékezni lehetett rajta, módosítani, félrecsavarni. Károly nem ütötte vissza a vőlegényt, csak átölelte a derekát és negyvenéves férfiasságának teli erejével levágta az ágyra, hogy csak úgy nyekkent. Ott aztán már hagyta, hogy a fiú rúgja, tépje, karmolja. Csak feküdt rajta nehéz testével és könnyörgött:

— Kezitszókolom, méltóságos úr, ne bántson! Tetszik látni, méltóságos úr, nem ereszhetem el, kezit csókolom, egészen össze tetszik marni az arcomat!

A fiú vergődött, lihegett:

— Na megállj, komisz paraszt, majd a csendőrök! Agyonváglak! Eressz el, disznó paraszt! — dühös kapkodásában az éjjeliszekrényre tévedt a keze. Oda tette a browningját is, amikor vetkezés közben kirakta a zsebéből a pénzt, az órát, a tárcát. Megragadta a fegyvert és elsütötte. Kétszer egymásután, vadul, belé a levegőbe, mert a csuklóján már ott volt az inas kemény marka.

Károly hason feküdt a grófon, panaszosan szuszogta:

— Na, tetszik látni, méltóságos úr! Hát hogyan ereszhetem el? Még meg tetszik lőni valakit, kezit csókolom!

A levegő megtelt a lőpor csípős füstjével, Lici sikol-

tozott: Segítség! Robaj hallatszott. És a szobába be-
 rentott a felriasztott úri társaság.

Legelől a ház asszonya, utána a férfiak, akik felállot-
 tak a fal mellett, mint a görög kórus.

Tulipiros, vastag szemöldökű, mélyhangú, férfias
 egyéniségű hölgy volt a ház asszonya. Most is ott füstöl-
 gött kezében a szivar. Valami mirígyzavara lehetett, mert
 elég kövér volt, holott a mágnások nem igen szoktak elhízni
 sem az evéstől, sem a lustálkodástól. Hatalmas személyi-
 ségének megjelenése síri csöndet teremtett. A verekedők
 abbahagyták a dulakodást. Felálltak, bűnbánóan lehaj-
 tották a fejüket.

A kép oly világos volt, hogy szinte nem is kellett az
 inas töredelmes, mindent megmagyarázó mondata:

— Belestem a kulcslyukon, méltóságos asszony. Aztán
 itt láttam ezt a lányt, a mátkámat, amint az ágyon han-
 curozott a fiatal méltóságos úrral!

A három terrier-iker alig tudta megfékezni mosolyát,
 a gentry merev arcot vágott, nem érezte tisztán, hogyan
 viselkedjék, tanujává lévén egy nagytekintélyű család
 benső ügyének. A szibarita gróf szelíden, irigykedve
 csodálkozott: »Micsoda fickó!« A politikus gróf közéleti
 pechjére gondolt. Itt is ugyanaz a malheurje van. Ahogy
 felugrott az asztaltól, a kezében maradt a kártya. Fel-
 mutatta: »Tíz év óta először van hat trick a kezemben
 és erre belédurrantanak a partíba!« — mondta pana-
 szosan.

Az ház asszonya szigorú szemét a vőlegényre szegezte:

— Igaz az, kérem, amit Károly mond? Feleljen.
 Becsületszavára!

A vőlegény alig hallhatóan rebegette:

— Igaz! — és ezzel egyidejűen elkényeztetett, rom-

lott, de nem rossz szemének szögletéből, a szégyentől és az izgalomtól kibuggyant egy borsónyi nagyságú, naiv könnycsepp. A könny legördült az orrahegyére, ahol megállt könnyörögve, tisztán, csillogón. Gyűrűbe lehetett volna foglalni gyémántnak.

Nem is lett volna ízléses kivizsgálni a részleteket. Lici esküdözött: »Keziticsókolom, becsületszentségemre, a szüleim egészségére esküszöm, nem tehetek semmiről semmit. Én csak...!«

A ház asszonya rádörrent:

— Elég volt belőled! Mars innen a dolgodra! Indulj dinnye — lódulj zsák!

Károly a lány után nézett, ahogy kisurrant. Vége mindennek. A világ összeomlott. Odavan a becsület, a kenyér, a nő! Melle, hasa felfujódott a bánatos sóhajtástól, amit alig mert az urak előtt kibocsátani magából. Szívott egy keserveset az orrán:

— Hát reggel elmegyek én is, méltóságos asszony. Nem lopok én el semmit. Tessék megnézetni a ládámat. Tessék beiratni a könyvembe, hogy huszonnyolc évig voltam itt. Egy helybe, tisztességesen! — A tekintete ráesett a fehér Bokály-kályhára és megtelt a szeme fájdalommal. — Ismertem én itt mindent, tudtam mindenik kályha fortélyát... Azt hittem, itt vénülök meg már a kertészházban!

— A pokolba mégy! Ki szolgáljon föl helyetted az asztalnál? Valami patkós csizmás paraszt?! Itt maradsz! Punktum! — A ház asszonyának a hangja kemény volt, csattogóan hangos. De a harag az a furcsa, közvetlenséggel teliszótt harag volt, amilyennel családbelit vagy csak olyan valakit illet az ember, akit nagyon szeret különben. Rendhez szokott szeme meglátta a földön a vőlegény szerteszört

ruháját, a harisnyáját, a cipőjét, ahogy lehullott minden a dulakodásban feldöntött székről. A földre mutatott:

— Szedd össze azt a holmit! — parancsolta irgalmatlanul.

Muszáj volt engedelmeskedni ennek a hangnak. Károly nekilátott a munkának. Hajladozott, felszedte, színére fordította a visszajáról a vőlegény harisnyáját. Szépen összehajtogatta és a karjára akasztotta a kabátot és nadrágot, két ujjá közé fogta a cipőt. Nála volt már a partvis is, meg a lapát. Menni készült már, teljes cseléd-fegyverzetében, amikor a ház asszonyának még az eszébe jutott valami:

— Most pedig kérj szépen bocsánatot a méltóságos úrtól!

Károly ijedten félrekapta a fejét, mintha orronütötték volna. Ettől a kölyöktől kérjen bocsánatot? Éppen ettől? A ház asszonyának szeme hipnotikus szigorral mondta: Igenis ettől! — Hát, hogyha muszáj! Odaállt vigyázzban, egyenesen, megrakva, mint a karácsonyfa, vállán, karján, kezében a sok holmival, a fiatalúr elé. Nyögött egy csöndeset, aztán kimondta:

— Alázatosan bocsánatot kérek, méltóságos úr!

— Jó. Nem haragszom már! — felelte halkán a vőlegény. Azt mondta, »nem haragszom«, de a hangja csupa lág »pardon« volt. Károly megérezte ezt az árnyalatot, aminthogy megérezte azt is, hogy milyen benső kapcsolat fűzi a házhoz. Szeretetet érzett, részvétet. »Nem hagy engem az öreg méltósága meg a méltóságos úr!« Oh, nem vészett el a kenyér és a becsület sem talán. Hanem a nő? Mi legyen hát a nővel? ... Károly elkészönt egy megbékült kezitcsókolommal és a lépcsőn lefelé haladva az alagsor felé, azon töprengett, mit csináljon a mátkájával?

Verje véresre, törje össze a csontját, aztán bocsásson meg neki is? Vagy nézzen el gögösen a feje fölött, vegye levegőnek örökre?

A ház asszonya lesujtón végignézett a fiún, aki ott állt, papagájtarka köntösében, letörve :

— Magára bízom, hogy mit fog tenni ezek után. Talán a legjobb, ha elutazik reggel, az első vonattal! — gögösen biccentett és kivonult a szobából, haragos ruhasuhogással, sleppje után vonva az összes férfiakat, akik csak titkos kacsintásokkal mertek elbúcsúzni a barátjuktól.

Késő éjszaka, a közös hálószobában, a szibarita gróf a következő megjegyzést tette az esetről :

— Kedves Carola, emberek vagyunk mindnyájan. Igaz, hogy a fiú nagy hibát követett el, de azt is be kell látni, hogy végül roppant fessen viselkedett. Még sírt is!

A ház asszonya bőszen felfujta a tokáját és rátámadt az urára :

— Jellemző magára, hogy a pártját fogja. Sírt! Istenem, még azt se?! Én nem találok mentséget erre az útálatos dologra! — Pedig talált. Ő is észrevette azt a rimánkodó, nagy könnycseppet a fiú orrán. Hogy meg volt ijedve, milyen pisze volt! Meg lehetne nevelni ezt a fiút, olyan természet, akinek parancsolni lehet; hibás, gyönge, fiatal, — pontosan vőnek való. Aztán meg homályos köd gyanánt gomolygott az anyai lélekben az érzés: e komisz csikó személyén keresztül unokákat kapna, annyi bizonyos.

Emma comtessenek az udvarló mondta el, hogy mi történt. Okosan, szellemesen, külszínre teli nemes önzetlenséggel. Nyíltan védelmezte a fiút, felvilágosultán magyarázgatva, hogy férfiaknál az ilyen hirtelen támadt, durva étvágy nem számít, még neheztelni sem érdemes

érte. De titokban jót nyomott hüvelykujjával a vőlegény fejbúbjában. Merüljön a víz alá. Milyen komikus. Póruljárt a kölyök, a menyasszonya házánál egy cseléd-kalandban.

A comtessenek finom füle volt, észrevette ezt a titkos rosszakaratot, amely felháborította. Nézte az udvarlóját, ahogy beszél. Irígynek találta, szikkadtnak. Ráképzelte vonásaira azt a hevülést, amit már látott fiatal vőlegénye arcán. És a kép, amely e játékból kialakult, undorította. Zavart volt. Megütöttek a zongorán egy billentyűt és egészen váratlan hang szólalt meg utána. Távolabb ült a férfitől, kivonta magát lélegzetének, cigarettafüstjének és duruzsoló hangjának köréből:

— Megfájdult a fejem! — mondta hűvösen és felment a szobájába.

A vőlegény ekkor már aludt. Azt hitte, amikor magára hagyták és lefeküdt, hogy nem fogja a szemét lehúnyni. Forgolódott is vagy húsz percig, amit ő maga óráknak érzett. Aztán a piké takaróval a térde közt, arcát a párnába fúrva, szomorúan elaludt. Szomorúan aludt el, de olyan jól, olyan rettentő hortyogásba fogva, hogy egy bagoly, amely az ablaka alatti vadegsztyenén ült a sötétben, a nagy zajtól meglepetve egészen kerekre nyitotta sárga szemét.

* * *

A politikus gróf a kerületébe ment kortes-körútra. Elvitte az autót hajnalban. A fiúnak meg kellett várni a tizenegyes személyvonatot. Pedig kínos volt ott őgyelegni a házban. Hogy álljon oda, beszélni az emberekkel?

Ki akart szökni a faluba. Nem búcsúzik senkitől, beül a jegyzőhöz diskurálni, amíg a vasút ideje elérkezik.

A holmiját már összepakolta, majd telefonál, hogy a bőröndjeit vigyék az állomásra.

Kidugta az orrát a terraszra, — üres volt. Lement a kertbe és az egyik bokorfordulónál szinte feldöntötte a kertiséket, amelyben hanyatt dőlve a menyasszonya süttette magát a kora reggeli nappal. Nem lehetett elsurranni mellette, köszönni kellett.

Emma comtesse sírva fakadt az idegességtől.

A fiút ez meglepte. Maga sem tudta miért, de örült. A ravaszsága megsúgta, hogy odaülhet a menyasszonya mellé. Széket hozott a kertből, óvatosan leült. Nézte a lány nyakán a világosbarna pelyheket. A comtesse lábán nem volt harisnya. A lábszára is pelyhes volt egy kicsit, szúnyogcsípések nyomaival. Sohasem kapta még rajta a menyasszonyát ilyen negligzében. Pedig így jobban tetszett neki, mint este, szellemszerűen, nyúlánkan, gondosan megfésülve, hosszú ruháiban. Élőbb volt, természetesebb, elérhetőbb. Nagy gusztusa lett volna hirtelen belécsókolni finom szeplőibe, könnyektől sós arcába. Fájt a lelke, hogy elrontotta nála a dolgát.

— Ne sírjon, drágám! — dünnyögte. — Először, nem sírna, ha tudná, hogy milyen szerencsétlen vagyok. Másodszor, disznóság, hogy elmesélték magának ezt a dolgot. Engem kidobhatnak, de magát nem lett volna szabad beleavatni olyasmibe, amit nem érthet. Harmadszor pedig, maga tehet mindenről. Egyesegyedül maga!

A lány indulatosan felcsattant:

— Én?! Azt meri mondani, hogy én?!

— Igen! Maga! — makacskodott a fiú és egyre lázább vitatkozásba kezdtek.

A pedigréjüket és mindenféle anyagi érdeket tekintve, a házasságuk ideális műnek ígérkezett. Máshol volt köztük

a baj. A vőlegény »belföldi« gróf volt. Hazai készítmény, mint a barackpálinka. A kultúrájának szélső határai: Magyaróvár, a lóversenytér és a Grill. Édesdeden beszélt magyarul, túladunai dialektusban. A menyasszony legalább is Bécsről álmodozott. Sokszor egymásután elolvasta a *Lady Chatterley* csonkítatlan angol kiadását, összes malac-ságaival. Vigyáztak rá otthon. Gyakorlata nem volt semmi, de aprólékosan kidolgozott elméleteket gyártott magában a szerelem mindenféle formájáról. A fiú viszont sem nem gondolkozott, sem nem beszélt sokat a szerelemről, ellenben csókolózni úgy megtanult Pest elegáns, éjjeli lokáljaiban, hogy az már nem is csókolózás volt, hanem szájsebészet. Tetszettek egymásnak, meg únták is egymást. Miről diskurálhattak volna eddig? Most aztán kaptak anyagot bőven. Egymás szavába vágtak. Figyeltek, fontos lett minden árnyalat. Egymás vétkeinek számonkérése olyan érdekes volt, hogy a menyasszony észre sem vette, amikor a fiú gyöngéden leszedett a mezítelen nyakáról egy katicabogarat.

Reggel nyolckor ültek le egymás mellé. És háromnegyed kilenckor a ház asszonya úgy találta a fiatalokat, hogy csókolóznak. Amennyire nehéz teste engedte, lábujj-hegyre állt és elosont, hogy észre ne vegyék. Tetszett neki, amit látott. Szépnek találta, természetesnek. Már az éjjel megijedt, amikor az a másik kombináció nyomult előtérbe. Igaz, szép volna a rang és a mód, ami megszédítette. De az öreg grófné sem volt mindig kövér, volt róla fogalma, hogy a leánya házasesetének intím vonatkozásaiban micsoda technikai megoldásokkal járna, hogy a férj huszonöt évvel idősebb az asszonyánál.

Elment. Hírül vitte a család fejének a békét. A szibarita gróf sóhajtott: hála Istennek! És azt ajánlotta, hogy

ne várjanak az esküvővel télig. Tartsák meg már augusztusban, idehaza. A falu olcsóbb, azonkívül jó ürügy lenne, hogy nem hívnak meg mást, csak a rokonokat.

Fél tízkor a ház asszonya visszament a bokorhoz. A csók még tartott. Talán nem az első, de semmi esetre sem több a harmadiknál. Hosszú csókok voltak ezek, tanulmányi bejárás a fiúnak, fölfedezés a lány részéről. A csók szoborpozíciója is csak egy árnyalatnyit változott. A menyasszony valamivel olvadékonyabb lett, a vőlegény tenyere egy fokkal bizalmasabb helyre került.

Az öreg grófné várt egy darabig, amennyi elég lenne egy híg tojásnak, hogy megfőjön, aztán tapsolni kezdett, hogy széthessege a fiatalokat :

— Én is voltam menyasszony, de ilyen túlzásokat nem ismertek a mi időnkben ! — mondta nagyon kedvesen.

A gentryn kívül senki nem volt meglepve az ügyek alakulása miatt. A grófokban, sőt a hozzájuk tenyésztett környezetben is, megvan az a sajátság, hogy nem csodálkoznak el semmi emberi dolgon. Tapintat ez, bölcsesség, rutin, jogcím mindenkinek a számára, hogyha úgy esik, szintén elkövethessen valami furcsa dolgot. Ez pedig furcsa dolog volt. Mindenki tudta, még a tizenhatéves, második inas is, aki a vőlegény holmiját visszapakolta a bőröndből a kaszniba, hogy itt nem bűnbocsánatról van szó... Éppen ellenkezőleg. A vak is láthatta, hogy milyen jót tett a bűn. A vőlegény egészen elveszett pozícióban volt már, el is savanyodott volna bizonyosan a ház környékéről lassanként, ha nem követi el azt, amit elkövetett. A tette olyan volt, mint a hirtelen kigyúló acetilénfény. Új megvilágítást adott a tájnak. Manifesztált valamit. Lidérc-láng lobbant a kincsen, elárulva egy fiatal férfi gazdag nyersanyagkészletét.

Ebédig a menyasszony szája egészen szétcsókoltatott. Az ajka bizsergett, mintha hangyák mászkálnának rajta. Oda volt, el volt ázva, szerelmes lett fülig. Megkapta elméleteire az első erős, gyakorlati galoppot. Miért nem történt eddig köztük ilyesmi? Homályosan érezte, hogy csakugyan ő tehet róla egy kicsit. Sokat beszélt Huxleyről, Toscaniniért rajongott, fensőséges volt, liliomokat tenyészített a homloka körül, a fiú nem merete úgy megfogni, mint egy pezsgőslányt. Most túljutottak a dolgon, meg voltak elégedve egymással. »Hát ilyen ez a lány?!« gondolta a vőlegény. Sose hitte volna, hogy »ez van benne«. Büszke volt, boldog. Gazdatiszti ravaszágát majd elfujta a »holtomiglan-holtodiglan« mámorító lehellete.

Jött, hosszú pulykacsontjaival, a hegyeskönyökű Berenice, a csuklóján egyiptomi karpereceivel, téglaszínűre festve, indigókék szempillákkal. Egy titkos, lapos mosolyt menesztett a vőlegény felé, mintha gratulálna, vagy emlékeztetni akarná valamire. Az volt a kabbalája, hogy mindenkinek szerencséje lesz, aki megérintette. Jól esett neki az is, hogy Mosonyi alulmaradt. Hetekig tartó, nehéz »lelki ügye« volt egykor Mosonyival és nem tudta soha megbocsátani, hogy a férfi abbahagyta őt, amikor neki még kedve lett volna a folytatáshoz.

Az »oroszánvadász« kissé érzékenynek látszott, mint egy megbántott vénkisasszony, pedig belől nagyon megkönnyebbült. A veszély elmúlt önző magánya fölül. Tudta, hogy életveszélyes nehéz ételt ennie. Hála az égnek, hogy elvitték előle a csábító tálat.

Licivel a jobbik eset történt odalent az éjszaka. A mátkája nem hagyta el, csak megverte. Nagy, kék folt volt a szeme alatt. A haja fájt, a füle fájt, minden porci-kája fájt. Mégis boldog volt, az egész ügy középpontjának

képzelve magát. Elég szentelen volt hozzá, hogy kissé lesajnálja titokban a menyasszonyt. »Ha ő akarta volna!« A jövője felől is megnyugodott. Igaz, hogy megverték, mégpedig kegyetlenül. Mégis kihámozta, sok jajongása és sivalkodása között is élesen figyelve, hogy az embere pacuha természet, megnyergelhető.

Károly komoly képpel hordta körül fehér cérnakesztyűs tenyerén a tálat. Ő is magán viselte az éjszaka nyomait, annak a szeszélyes csikarásnak az alakjában, amely olyan volt a bal arcán, mint egy komplikált török aláírás valami mohamedán levélen. Engedelmesen hajolt oda a vőlegényhez a sült kacsával. Nem volt már féltékeny, nem haragudott, sőt nem is szégyelte már magát. A baj túlságosan felülről jött. Ha Lédának volt valami földi embere, bizonyos, hogy az sem sértődött meg túlságosan a hattyú miatt.

SZEREPOSZTÁS

A kis színház igazgatói irodájában hatan ültek. A vezérigazgató, a művészeti igazgató, a dramaturg, a főrendező és a két szerző, akik közül az egyik a költészetet, a másik a viccanyagot szokta szállítani az általuk társszerzett darabokba.

Arról volt szó a hatos tanácsban, hogy közös megbeszélés alapján kiosszák a két szerző »A csacska Kamcsatka« című új művének szerepeit.

Ami azt illeti, a dolog elég fontos, sőt égetően fontos volt. A színház nagy, tavaszi újdonságának készítette elő a darabot. A sikertől függött a vállalat jóléte márciustól júniusig. A siker pedig főképpen a szereposztástól függött. Hogy maga a darab milyen mellékes kezd lenni a színházi világ modern alakulásában, éppen a két okos szerző látta a legtisztábban.

Vasárnap délelőtt volt a tanács, amelynek tagjai az ünnepre való tekintettel, mind tizenegy után keltek föl. Jól kialudva, frissen megberetválva, timsóval feszesre húzva, kissé hasonlítottak is egymáshoz. Agyafúrt, szívós, ügyes pestiek, angol szövetben, hernyóselyem nyakkendővel. Az ilyen embereket szólítja meg Bécsben a portás rögtön magyarul.

De éppen, mert lelki testvérek voltak mind a hatan, a jó szakemberek gyorsaságával haladtak végig a probléma kilenczített részén.

Játssza a férjet Mohai Jenő? Természetesen, helyes! Mohai Jenő! Az asszonyt Tüz Tincsi? Világos, nem is lehetne más!... A lány legyen Galamb Maca, a bonviván Tőkeffy Tibor, a komikus Talpinger Ervin! Vita nem volt. Minden fölvetett nevet általános fejbólintás fogadott. Tudta jól az egész színházi haditanács, hogy alkalmasabb személyeket úgysem lehetne találni a rendelkezésre álló vékony anyagból.

Negyedhárom lett. Már majdnem vége volt az egész megbeszélésnek. A művészeti igazgató már a fogast nézte. Töprengett, hogy a rajta lógó hat kalap közül melyik az övé. Mert a kalapok is csodálatosan hasonlítottak egymáshoz. Bögött róluk, hogy ugyanazon a körúton, ugyanabban a divatkereskedésben vették mind a hatot.

Ekkor azonban a szerzők közül a költészeti szakember így szólalt meg:

— És még itt van a szobalány. Az ötödik képben azt mondja, hogy: »juj, ne bántson, nagyságos úr, olyan csiklandós vagyok!« Csak egy mondat. De remekül ki lehet hozni! Meg aztán nagyon fontos, hogy abban a képben egy jó színfolt legyen a színpadon. Egy olyan gusztusos lány, mint a Csuri Mara. Nem is kaphatja más a szobalányt!

A viccek szerkesztője váratlanul ellenvetést tett:

— Édes öregem, lehet, hogy te gusztusos színfoltnak találsz Csurit. De én, nem tehetek róla, borjúpörkölt-szagot érzek, mihelyt meglátom, olyan proli. Különbön is tegnap odaígertem a szerepet Csudaváry Sárinak.

A két szerző bizonyosan összekapott volna, ha nem szólal meg hirtelen a vezérigazgató:

— Csuri is rossz és Csudaváry is rossz. Van itt nekem egy rendes tagom. Poczok Mariella. Nem ismeritek? Az a szép vékony lány. Igazi flappertípus. Az előbbi darabból is kimaradt, ebben se legyen benne? Nem akarok sétáló tagokat fizetni!

Erre a művészeti igazgató is bejelentette igényét. Szilárdan mondta:

— A hely nekem kell. Végre ki szeretném ugratni Tej Micit! Én tudom, hogy mit tud az a lány!

A főrendező szeme villogni kezdett.

— És engem meg sem kérdeznek? Mert nekem ezek a műkedvelők nem kellene. Én erre a szobalányra rendes színésznőt akarok. Itt van Pajtai Csilla.

A dramaturg, akinek savanyú, nagy képe volt, mint egy ecetbe mártott lepedő, szintén más művésznőt ajánlott megbízható félműveltségének teljes nyomatékával. És a hat férfi, akik a döntősúlyú, nagy szerepek kiosztásának kérdésében egy pillanat alatt megegyeztek, most fokozódó ingerültséggel vitatkozni kezdtek egymással a szobalány miatt.

A társalgás rohamosan élesedett. A levegő megtelt villamossággal, a kis, bádog gázkályha égett pléhszaga mellé. Az urak a lelkük bensejében lemarházták és föl-pofozták egymást. A főrendező idegesen játszott a tapperrel, félni kellett, hogy egyszer csak a fejéhez vágja valakinek.

Alapjában véve meg is lehetett érteni a késhegyig menő küzdelmet. Mind a hat kis nő egyformán csinos volt. Az egyik itt csúcsos, a másik ott hegyes. Remekek voltak szobában és sötétben. Szemöldökük nem volt, de viszont kérlelhetetlenül volt telefonszámuk, mint egy ügyvédnek.

Az Isten tudja mi történik, ha a nagy feszültségre következő, ritmikus elernyedés másodperceiben a viccek

szerzőjének, mint valóban ötletes embernek, eszébe nem jut valami :

— Én a részemről ragaszkodom Csudaváryhoz. De azt hiszem, be lehetne nyomni mellette még valakit. Itt van a harmadik felvonásban az inas. Csináljunk abból is szobalányt !

— Úgy van. Legyen az inas is szobalány. Ez már kettő ! — mondta nagyon helyeslően a vezérigazgató.

A dramaturg ecetes eszével hirtelen átlátta, hogy a vonal helyes és csatlakozott az irányzathoz :

— Nekem ez a hordár sem tetszik az első képben. Miért hordár? Legyen messzendezser boy ! Mégpedig női boy. Ez egészen modern. És jó, vicces ruhát lehetne ráadni. Alul biciklista, fölül huszár.

Az idea általános tetszéssel találkozott, csak a költészeti szerző fanyalgott magában egy kicsit. A hordárszerepet egyenesen egy »lent maradt«, szegény barátjának könyörgésére írta bele a darabba. A boldogtalan és állástalan színész hónapokon át járt a szerző nyakára, mindig borotvátlan volt, siralmasan morgott sovány nyakán az ádámcsutka. A szerző szinte hallotta rimánkodó baritonját. »Az ég szerelmére, édes öregem, csinálj valamit, egy szavadba kerül, dugj be a legközelebbi darabodba, akármit eljátszom, statisztálok is, tudod a kenyér!...« És most kihúzzák ezt a hordárt? Szegény öreg pofa ! Micsoda pechje van ! De egye meg a fene, mégis csak fő a béke, húzzák ki. Ha legközelebb jelentkezik, ad neki fájdalomdíj gyanánt öt pengőt.

Igy aztán a harmadik kis nőstény veréb is odarepülhetett csipogni a darab telegráfrójtjaira. Innen, a jó vonalon tovább haladva, hamarosan átalakították gróf-kisasszonnyá egy öreg grófot, majd manikűröslányt csinál-

tak egy ukrán tábornokból. Volt már helye öt pintyökének is. Hanem a hatodik? Egy kis csönd támadt. Gondolkoztak.

A művészeti igazgató, aki már néhány perc óta elmerülve nézegette a darab bekötött példányát, amely ott hevert előttük az asztalon, fölemelte a fejét:

— Remek dologra jöttem rá. Itt van Billy, a miniszter öccse, amit Fekete Gerőre osztottunk. Én szenzációt csinálnék ebből a szerepből Tej Micivel!

— Szóval leány, fiúszerepben! — mondta a főrendező és egy kis bólogatás volt a hangjában.

— Nem úgy értettem! — folytatta a művészeti igazgató. — Azt gondolom, hogy legyen a miniszter öccse inkább a miniszter húga. Most végigfutottam a szöveget. Pazar szerep, de becsületszavamra mondom, az sehol nem derül ki belőle, hogy Billy fiú vagy leány? Egyszerűen átkereszteljük Millicentnek és meg van oldva az egész dolog!

A két szerző egymásra nézett:

— Ezt a figurát te csináltad, Jenő! — mondta a viceszakosztály. — Én nem tudok róla semmit!

— Én ugyan fiúnak képzelem el — jegyezte meg a költészeti rovat. — De ha nőnek is megy, nem bánom. Hanem dolgozni nem vagyok hajlandó. Ha valamit még írni kell rajta, csinálja más, én már torkig vagyok vele!

— Majd megcsinálja a sűgő! — mondta a vezérigazgató boldogan, hogy végre megszületett a harmónia színházának kebelében. És azonnal csöngetett a szolgának hogy kiadja utasításait a sűgő számára.

A dramaturg órájára nézett. Három múlt tíz perccel. Mindnyájan érezni kezdték, hogy milyen éhesek lettek a csata alatt. Megkeresték a kalapjukat. A szolga, a vezér-

igazgatón kezdve és a szerzőkön végezve, sorban földta a kabátjukat. Az urak kimentek a színház elé. Lelkükben már teljesen elapadt a harag, ahogy a ránkherlányi forrás habzó vize vonul vissza a föld alá. Őszinte, baráti és szakemberi együttérzéssel kezefogtak, aztán szétváltak, mentek haza ebédelni családi otthonukba. Mert családos emberek voltak valamennyien. Mind a hatnak volt hűség, meleg szeretettel körülvett, jó kalapokkal és kitűnő nyaralással eltartott felesége, sőt majdnem közjegyzőileg hitelesített, társadalmilag befogadott, állandó babája is. Ami a hat édes kis telefonszám körül történt, az csak fényűzés volt, a derék urak erőföltségének elektromos kicsapódása. Olvad a hó, pattan a rügy, tavasz van. Valahogy olyan dolog, ahogy egy szép magyar vers refrénje mondja: »sej, haj, ibolyalevél, bizsereg az érben a szívbeli vér!«

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM

	Lap
1. Vöröslámpás ház	5
2. Razzia az »Arany Sas«-ban	20
3. Szappanos melegvíz	33
4. Húsvéti pálinka	37
5. Kártyaaffér hölgykörökben.....	44
6. Az alvilági kérő.....	56
7. Karácsonyi emlék	64
8. X. doktor	69
9. A vezér	80
10. A mostoha	90
11. Hadak útja	95
12. Muci és Naca	106
13. Milliárdosok nászéjszakája	118
14. Júliusi éjszaka.....	124
15. Szereposztás	144

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

AZ
ATHENAEUM
NOVELLASOROZATA

- Körmendi Ferenc: TÓPARTI MUZSIKA
Heltai Jenő: UTAZÁS ENMAGAM KÖRÜL
Hunyady Sándor: AZ ÖTPENGŐS LEÁNY
Móricz Zsigmond: KOMOR LÓ
Gelléri Andor Endre: KIKÖTŐ
Zilahy Lajos: FEHÉR HAJÓ
Szép Ernő:
SZERETNÉM ÁTÖLELNI A VILÁGOT
Kemény Simon: ÖRDÖGÖK, TÜNDÉREK
Karinthy Frigyes: NEVETŐ BETEGEK
Földi Mihály: URAK ÉS SZOLGÁK
Tersánszky J. Jenő:
KAKUK MARCI SZERENCSEJE
Nádas Sándor: NEGYEDSZER FÉRJNÉL
Heltai Jenő: HOL HIBÁZTAM EL?
Laczkó Géza: SÁNTA ÁMOR
Kárpáti Aurél: A BAGOLY
Pap Károly: IRGALOM

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

5

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

